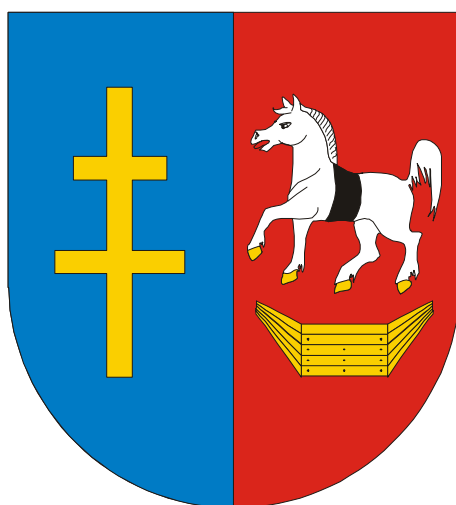

Załącznik nr 1
do uchwały nr XII/68/07
Rady Powiatu Włoszczowskiego
z dnia 13 grudnia 2007 r.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO
na lata 2007 – 2011**

Włoszczowa grudzień 2007

**Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią
Polskiej Akademii Nauk**

30-950 Kraków, ul. Józefa Wybickiego 7, skr pocz. 49
Telefon: (012) 633 58 69, Fax: (012) 632 35 24

Zlecający:

**Starostwo Powiatowe we Włoszczowie
ul. Wiśniowa 10
29-200 Włoszczowa**

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO na lata 2007 – 2011

**Kierownik zespołu autorskiego
dr inż. Beata Kłojzy-Karczmarczyk**

Kraków – Włoszczowa – listopad 2007

Zamawiający:

**Starostwo Powiatowe we Włoszczowie
ul. Wiśniowa 10
29-200 Włoszczowa**

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2007 – 2011 z perspektywą do roku 2015

Wykonano zgodnie z umową Nr 2/ROL/07

Wykonawca:

**Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią
Polskiej Akademii Nauk**
ul. Wybickiego 7 31-261 Kraków

Pracownia Badań Środowiskowych i Gospodarki Odpadami
tel. (012) 633 58 69
e-mail: beatakk@min-pan.krakow.pl

Zespół autorski:

dr inż. Beata Kłojzy-Karczmarczyk
mgr inż. Anetta Kucharska
dr inż. Said Makoudi
mgr inż. Janusz Mazurek
Jan Żółtek

Kraków, listopad 2007 rok

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie	5
1.1.	Cel opracowania.....	6
1.2.	Cele polityki ekologicznej państwa oraz województwa świętokrzyskiego.....	9
2.	Charakterystyka ogólna Powiatu Włoszczowskiego.....	23
2.1.	Położenie administracyjne i geograficzne	23
2.2.	Sytuacja demograficzna.....	24
2.3.	Warunki hydrologiczne.....	24
2.4.	Warunki geologiczne i hydrogeologiczne.....	25
2.5.	Środowisko przyrodnicze powiatu.....	26
2.6.	Użytkowanie terenu i charakterystyka gleb	27
2.7.	Sytuacja gospodarcza powiatu	27
3.	Stan i ocena zagrożeń środowiska Powiatu Włoszczowskiego.....	31
3.1.	Główne zagrożenia dla środowiska na obszarze powiatu.....	31
3.2.	Powietrze atmosferyczne	32
3.2.1.	Stan czystości powietrza atmosferycznego	32
3.2.2.	Ogniska zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.....	35
3.3.	Wody powierzchniowe i wody podziemne.....	35
3.3.1.	Zasoby i stan czystości wód powierzchniowych	36
3.3.2.	Zasoby i stan jakości wód podziemnych.....	39
3.3.3.	Gospodarka wodno – ściekowa	42
3.3.4.	Ogniska zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych.....	46
3.4.	Powierzchnia ziemi i zanieczyszczenie gleb.....	48
3.4.1.	Stan czystości gleb.....	48
3.4.2.	Główne zagrożenia i problemy czystości gleb.....	50
3.5.	Surowce mineralne.....	51
3.5.1.	Zasoby surowców mineralnych	51
3.5.2.	Wpływ działalności górniczej na środowisko	53
3.6.	Klimat akustyczny	53
3.7.	Walory przyrodnicze	57
3.7.1.	Szata roślinna i świat zwierzęcy.....	57
3.7.2.	Formy ochrony przyrody.....	57
3.7.3.	Sieć ekologiczna Natura 2000.....	59
3.7.4.	Gospodarka leśna	60
3.8.	Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące	63
3.9.	Gospodarka odpadami.....	65
4.	Cele programu ochrony środowiska, kierunki i zadania ekologiczne.....	67
4.1.	Cele polityki ekologicznej powiatu.....	67
4.2.	Ochrona powietrza atmosferycznego	69
4.3.	Ochrona zasobów wodnych.....	73
4.4.	Ochrona powierzchni ziemi i jakości gleb.....	78
4.5.	Ochrona zasobów surowców mineralnych	81

4.6.	Ochrona przed hałasem	84
4.7.	Ochrona walorów przyrodniczych.....	85
	4.7.1. Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt oraz rozwój systemu obszarów chronionych	86
	4.7.2. Główne założenia polityki leśnej	91
4.8.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.....	92
4.9.	Zagadnienia gospodarki odpadami.....	94
4.10.	Edukacja ekologiczna	95
4.11.	Poważne awarie przemysłowe	95
4.12.	Wytyczne do sporządzenia programów gminnych	96
5.	Harmonogram realizacji zadań ekologicznych	98
	5.1. Priorytety ekologiczne powiatu	98
	5.2. Wybrane zadania szczegółowe do realizacji w latach 2007 – 2015	106
6.	Narzędzia i instrumenty polityki ekologicznej.....	112
	6.1. Instrumenty prawne	112
	6.2. Instrumenty finansowe	113
	6.3. Instrumenty społeczne	131
7.	Zarządzanie i monitoring realizacji programu	135
	7.1. Zarządzanie programem ochrony środowiska	135
	7.2. Monitoring jakości środowiska	136
	7.3. Monitoring polityki środowiskowej	137
8.	Streszczenie Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego	140
9.	Spis wykorzystanych materiałów	143

1. WPROWADZENIE

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i obejmuje poszczególne komponenty środowiska zlokalizowane na obszarze powiatu.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został sporządzony na lata 2007 – 2011 z perspektywą do roku 2015 i stanowi aktualizację dokumentu programowego opracowanego przez Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach w roku 2004.

Zgodnie z przyjętą strukturą Programu zdefiniowano cele średniookresowe do roku 2015 i sposób ich osiągnięcia (kierunki działań) do roku 2010.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został wykonany przy wykorzystaniu ankiet oraz innych materiałów uzyskanych ze Starostwa Powiatowego we Włoszczowie, Urzędów Gmin z terenu powiatu włoszczowskiego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego oraz największych jednostek z sektora gospodarczego. Dla realizacji pracy wykorzystano badania i doświadczenia własne IGSMiE PAN, a także prace innych instytutów i placówek naukowo – badawczych oraz dostępną literaturę z zakresu ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami. Zgromadzone dane zostały uzupełnione poprzez wizje lokalne, przeprowadzone ankiety oraz konsultacje z jednostkami samorządowymi oraz podmiotami gospodarczymi.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został opracowany zgodnie z art. 17.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z dn. 20.06.2001 z późn. zm., tekst jednolity z roku 2006 Dz.U. Nr 129, poz. 902). Zarząd województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14. Programy ochrony środowiska uchwała odpowiednio Sejmik Województwa, Rada Powiatu albo Rada Gminy. Z wykonania programu Zarząd Województwa, Zarząd Powiatu lub Zarząd Gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio Sejmikowi Województwa, Radzie Powiatu lub Radzie Gminy.

Postawione w Programie do osiągnięcia cele polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego są zgodne z założeniami II Polityki Ekologicznej Państwa oraz z założeniami „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2015”.

1.1. Cel opracowania

Ochrona środowiska powinna być zagadnieniem spójnym z całością działań realizowanych przez Powiat Włoszczowski. Naczelną zasadą, która powinna być przyjęta w działaniach zmierzających do zdrowego i przyjaznego środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju. Oznacza to, taki rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia, nie ograniczając możliwości realizacji potrzeb przyszłych pokoleń. Zrównoważony rozwój oznacza prowadzenie szerokiej działalności gospodarczej i społecznej przy jednoczesnym ograniczaniu lub eliminowaniu dalszej degradacji środowiska naturalnego oraz na podejmowaniu działań zmierzających do rewitalizacji zniszczonych elementów środowiska.

Nadrzędnym kryterium rozwiązań o charakterze strategicznym na wszystkich szczeblach zarządzania powinna być zatem kontynuacja działań zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Jest to takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska przyrodniczego w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich, zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Umożliwia ona również harmonizację rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną walorów środowiskowych i powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w pozostałych dziedzinach gospodarki.

Długoterminowym celem Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju Powiatu, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych i jest rozpatrywana razem z nimi.

Sformułowanie podstaw polityki ekologicznej samorządu powiatowego wiąże się decydująco z określeniem celu tej polityki, który z jednej strony powinien uwzględniać krajowe i wojewódzkie zadania ochrony środowiska, zaś z drugiej strony tworzyć warunki do realizacji celów społeczno-ekonomicznych.

Na przyszły stan środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego ma wpływ wiele czynników. Są to m.in.: tempo wzrostu poziomu życia mieszkańców, skala aktywności przemysłowo-usługowej, kierunki rozwoju rolnictwa i transportu, dostępność środków finansowych na inwestycje z zakresu ochrony środowiska itp.

Biorąc pod uwagę główne uwarunkowania i problemy ochrony środowiska w Programie na lata 2004-2010 [opracowanym przez Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach] za podstawowy cel polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego przyjęto:

*Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego
zmierająca do realizacji zasad ekorozwoju*

Biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę stanu aktualnego środowiska w latach 2004 - 2007 oraz ocenę zagrożeń i możliwości rozwoju gospodarczego powiatu, jako cel nadrzędny polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego przyjęto w aktualizacji kontynuację podstawowego celu polityki ekologicznej powiatu:

***„Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego
zmierająca do realizacji zasad ekorozwoju”***

Cel ten jest zgodny z celem generalnym sformułowanym w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020” oraz celem podstawowym w „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2015”.

Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swoją politykę powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne. Do obowiązków powiatów należy, między innymi, wykonywanie zadań z zakresu ochrony środowiska oraz odpowiedzialność za jakość życia mieszkańców. Członkostwo w Unii Europejskiej narzuca odpowiednie wymogi i osiągnięcie standardów UE w zakresie ochrony środowiska.

Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w dużej mierze, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym oraz pozyskania środków finansowych oraz zainteresowania i zrozumienia ze strony ludności. Podejmowane działania powinny być prowadzone zgodnie z opracowanym uprzednio programem krótko- i długookresowym, sporządzonym na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji aktualnej i przewidywanych zagrożeń środowiska w rejonie.

Program Ochrony Środowiska dla powiatu włoszczowskiego jest dokumentem planowania strategicznego, stawiającym cele i kierunki polityki ekologicznej samorządu powiatu i określającym wynikające z niej działania. Program nie jest dokumentem decyzyjnym, ale wspomagającym działania decyzyjne powiatu. Program powinien być wykorzystywany, jako instrument strategicznego zarządzania powiatem w zakresie ochrony środowiska, jako podstawa tworzenia programów operacyjnych i zawierania umów i porozumień z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi. Przygotowany Program stanowić powinien przesłankę konstruowania budżetu powiatu i jest podstawą do ubiegania się o fundusze pomocowe ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej.

Realizacja zadań postawionych w Programie, służących do osiągnięcia celów ekologicznych z podziałem na poszczególne komponenty środowiska, powinna spowodować poprawę warunków życia mieszkańców poprzez zachowanie lub polepszenie walorów środowiska przyrodniczego przy uwzględnieniu charakteru rolniczego powiatu. Poszczególne wytyczne, zawarte w Programie powinny być respektowane i uwzględniane w programach i planach szczegółowych oraz w działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska. Program służyć będzie koordynacji działań związanych z ochroną środowiska w powiecie.

Sporządzony Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego obejmuje następujące elementy:

- Charakterystyka ogólna obszaru powiatu włoszczowskiego z zaznaczeniem rolniczego charakteru powiatu.
- Charakterystyka stanu aktualnego środowiska przyrodniczego na obszarze powiatu w odniesieniu do poszczególnych jego komponentów.
- Obserwowane oraz przewidywane zagrożenia stanu środowiska przyrodniczego na obszarze powiatu.
- Cele ekologiczne postawione do osiągnięcia dla poszczególnych komponentów środowiska.
- Kierunki oraz zadania zmierzające do poprawy w zakresie ochrony środowiska w okresach krótko- i długoterminowych.
- Uwarunkowania realizacyjne Programu w zakresie koordynacji działań, źródeł finansowania oraz w zakresie zarządzania środowiskiem.
- Zasady monitorowania efektów wdrażania Programu.

Zgodnie z ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. Nr 96, poz. 603 z 1998 r.), powiat stanowi lokalną wspólnotę samorządową na określonym terytorium i powołany został do samodzielnego wykonywania określonych ustawami szczegółowymi zadań publicznych, na których realizację wyposażony został w środki materialne.

Wykaz zadań należących do powiatu zawiera art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz.U. Nr 142/2001 r., poz. 1592 z późn. zm.) i należą do nich w szczególności:

- edukacja publiczna,
- promocja i ochrona zdrowia,
- pomoc społeczna,
- polityka prorodzinna,

- transport i drogi publiczne,
- kultura i ochrona dóbr kultury,
- gospodarka wodna,
- ochrona środowiska i przyrody,
- rolnictwo, leśnictwo i rybactwo śródlądowe,
- porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli,
- ochrona przeciwpowodziowa,
- przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy.

1.2. Cele polityki ekologicznej państwa oraz województwa świętokrzyskiego

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” wraz z wytyczonymi celami polityki ekologicznej powiatu, powinien i jest zgodny z założeniami II Polityki Ekologicznej Państwa oraz z założeniami „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2015”.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych (m.in. powiatów i gmin), które powinny prowadzić politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Jako podstawowy warunek skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa wymienia się respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w strategiach i politykach w poszczególnych dziedzinach gospodarowania. Realizacja przyjętej polityki ekologicznej państwa opiera się na systemie prawa ochrony środowiska oraz programach, strategiach i polityce ekologicznej, określanych na różnych szczeblach administracji. Polityka ekologiczna państwa określa zasady i sposoby ochrony dziedzictwa przyrodniczego oraz racjonalne użytkowanie zasobów przyrody. Wskazuje na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego, poprzez znaczny wzrost lesistości, utworzenie europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000, ochronę terenów wodno-błotnych, poprawę stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, poprawę klimatu akustycznego oraz ochronę przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych i poważnymi awariami przemysłowymi, a także przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz uporządkowanie gospodarowania odpadami. Obliguje do zrównoważonego wykorzystywania surowców, materiałów, wody i energii oraz do coraz większego rozwoju energetyki odnawialnej, nakazuje kształtowanie stosunków wodnych i ochronę przed powodzią. Głównym celem II Polityki Ekologicznej Państwa jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikające z narażenia na szkodliwe czynniki środowiskowe. Zgodnie z tym dokumentem, programy ochrony środowiska mają być ukierunkowane na osiągnięcie głównie trzech celów:

- ochronę dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Cele oraz zadania konieczne dla realizacji postawionych celów, z zakresu ochrony środowiska, dla Województwa Świętokrzyskiego zostały ujęte w „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2015”. W dokumencie tym określono długoterminową politykę ochrony środowiska dla województwa, przedstawiono cele do osiągnięcia, określono sposoby zarządzania środowiskiem i aspekty finansowe realizacji programu.

Realizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego” pozwoli na osiągnięcie w perspektywie długoterminowej, zrównoważonego rozwoju całego województwa, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych i jest rozpatrywana z nimi łącznie. Nadrzędny cel wojewódzkiej polityki ekologicznej został sformułowany następująco:

„Zrównoważony rozwój województwa, w którym środowisko przyrodnicze i jego ochrona mają znaczący wpływ na przyszły charakter tego obszaru i równocześnie wspierają jego rozwój gospodarczy i społeczny”.

Cel ten jest zgodny z celem generalnym sformułowanym w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020”:

„Wzrost atrakcyjności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej”.

W Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego określono zakres działań, które muszą być wdrażane na poziomie lokalnym. Zgodnie z wojewódzkim Programem do podstawowych zadań, których wdrożenie wymaga uczestnictwa powiatu należą:

- oszczędna gospodarka zasobami naturalnymi takimi jak woda, nośniki energii, wzrost lesistości w skali województwa,
- rozwój obszarów szczególnie chronionych,
- ekologiczna lokalizacja obiektów związanych z działalnością przemysłową,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- gospodarka odpadami komunalnymi,
- zbieranie odpadów niebezpiecznych,
- rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego,
- usprawnienie ruchu podmiejskiego,
- optymalizacja transportu publicznego,
- edukacja ekologiczna.

Ważnym elementem polityki ekologicznej realizowanej przez powiat jest edukacja ekologiczna wymagająca współpracy zarówno z władzami województwa, jak i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.

Do kompetencji powiatu w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska należy głównie:

Ustawa – Prawo wodne

- ustalanie linii brzegu dla wód za wyjątkiem morskich wód wewnętrznych, wód granicznych oraz śródlądowych dróg wodnych,
- zwalnianie wnioskodawcy, na jego wniosek, z obowiązku zawarcia w projekcie rozgraniczenia gruntów pokrytych wodami od gruntów przyległych niektórych informacji określonych w ustawie,
- rozgraniczanie gruntów, które były pokryte wodami przed wykonaniem urządzenia wodnego, od pozostałych gruntów,
- przygotowywanie projektów uchwał Rady Powiatu wprowadzających powszechne korzystanie z wód w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb społecznych, określających dopuszczalny zakres tego korzystania,
- ustalanie szczegółowego zakresu i terminu wykonania prac związanych z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych,
- nakazywanie przywrócenia do stanu poprzedniego obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią, w przypadku wykonania robót lub czynności utrudniających ochronę przed powodzią, a także usunięcia drzew lub krzewów z wałów przeciwpowodziowych i innych terenów,
- ustanawianie stref ochronnych urządzeń pomiarowych państwowych służb hydrologiczno-meteorologicznych i hydrogeologicznych,
- wydawanie pozwoleń wodnoprawnych na szczególne korzystanie z wód, na regulację wód oraz zmianę ukształtowania terenu na gruntach przylegających do wód, mającą wpływ na warunki przepływu wody, na rolnicze wykorzystanie ścieków, w zakresie nie objętym zwykłym korzystaniem z wód, na wykonanie urządzeń wodnych, na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, na odwodnienie obiektów lub wykopów budowlanych oraz zakładów górniczych,
- odmawianie wydania pozwolenia wodnoprawnego w przypadkach naruszania ustaleń wynikających z ustawy,
- zatwierdzanie instrukcji gospodarowania wodą,
- wydawanie pozwoleń na wspólne korzystanie z wód przez kilka zakładów,

- nakładanie na korzystających z wód obowiązku wykonania ekspertyzy, wykonania i utrzymywania urządzeń zapobiegających szkodom, opracowania lub zaktualizowania instrukcji gospodarowania wodą,
- wydawanie decyzji o wygaśnięciu, cofnięciu lub ograniczeniu pozwolenia wodnoprawnego,
- orzekanie o odszkodowaniu za cofnięte lub ograniczone pozwolenie wodnoprawne,
- wykonywanie przeglądu ustaleń pozwoleń wodnoprawnych,
- prowadzenie spraw dotyczących ustanawiania bezpośrednich stref ochronnych ujęć wody,
- przekazywanie dyrektorom regionalnych zarządów gospodarki wodnej danych niezbędnych do prowadzenia katastru wodnego,
- wzywanie zakładu do usunięcia, w określonym terminie, zaniegania w zakresie gospodarki wodnej, w wyniku, których może powstać stan zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi albo zwierząt bądź środowisku, a w przypadku nie usunięcia zaniegania wydawanie decyzji o unieruchomieniu zakładu lub jego części,
- nakładanie na zakład, korzystający z pozwolenia wodnoprawnego dodatkowych obowiązków w przypadku naruszenia interesów osób trzecich, zmiany sposobu użytkowania wód w regionie wodnym lub zmiany uprawnień innego zakładu, mających wpływ na wykonywanie pozwolenia wodnoprawnego,
- dokonywanie podziału kosztów związanych z utrzymaniem wód lub urządzeń wodnych dla zakładów, które odnoszą z nich korzyści,
- zatwierdzanie lub odmawianie zatwierdzenia statutu spółki wodnej oraz jego zmian,
- wydawanie na wniosek spółki wodnej lub zainteresowanego zakładu decyzji o włączeniu zakładu do spółki,
- sprawowanie nadzoru i kontroli nad działalnością spółek wodnych,
- stwierdzanie o nieważności uchwał organów spółki wodnej sprzecznych z prawem lub statutem,
- podejmowanie decyzji o rozwiązaniu zarządu spółki i wyznaczeniu osoby pełniącej jego obowiązki,
- podwyższanie, w określonych przypadkach, wysokości składek i innych świadczeń na rzecz spółki,
- stwierdzanie odnoszenia korzyści z tytułu korzystania z urządzeń wodnych, objętych działalnością spółki wodnej lub zanieczyszczenia wody oraz ustalenie wysokości składek i innych świadczeń na rzecz spółki wodnej z tego tytułu,
- ustanawianie zarządu komisarycznego spółki wodnej,
- wyznaczanie likwidatora spółki wodnej w przypadku rozwiązania spółki na podstawie decyzji starosty oraz ustalanie jego wynagrodzenia,

- występowanie z wnioskiem o wykreślenie spółki wodnej z katastru wodnego w przypadku jej likwidacji,
- ustalanie wysokości odszkodowania za szkody będące następstwem pozwolenia wodnoprawnego,

Ustawa – Prawo ochrony środowiska

- prowadzenie spraw związanych z opracowywaniem projektu i aktualizacją powiatowego programu ochrony środowiska,
- opracowywanie sprawozdań z realizacji powiatowego programu ochrony środowiska dla organów powiatu,
- opiniowanie projektów wojewódzkiego i gminnych programów ochrony środowiska,
- prowadzenie spraw dotyczących udostępniania uprawnionym informacji o środowisku i jego ochronie,
- prowadzenie publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach, które podlegają udostępnieniu,
- odmawianie udostępnienia informacji o środowisku, w przypadkach określonych w ustawie,
- nieodpłatne udostępnianie organom administracji, obowiązującym do wykonywania badań monitoringowych informacji, które mogą być wykorzystywane na potrzeby państwowego monitoringu środowiska,
- prowadzenie dostępnych baz danych w zakresie informacji określonych w ustawie,
- podawanie do publicznej wiadomości informacji o zamieszczeniu w publicznie dostępnym wykazie danych w sprawach wymagających udziału społeczeństwa,
- wydawanie postanowień o odmowie dopuszczenia organizacji ekologicznych do udziału w postępowaniach wymagających udziału społeczeństwa w sprawach ochrony środowiska,
- wydawanie opinii w sprawie obowiązku sporządzenia i zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko dla planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- uzgadnianie jako organ ochrony środowiska projektu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia,
- opiniowanie przedłożonych przez wojewodę programów ochrony powietrza służących osiągnięciu dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu,
- opiniowanie przedłożonych przez wojewodę planów działań krótkoterminowych ustalających działania mające na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych lub alarmowych poziomów substancji w powietrzu oraz ograniczenia skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń,

- dokonywanie rekultywacji powierzchni ziemi w przypadkach określonych w ustawie oraz określanie zakresu, sposobu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekultywacji,
- określanie obowiązku poniesienia kosztów rekultywacji, ich wysokości oraz sposobu uiszczenia,
- nakładanie na władającego powierzchnią ziemi podmiot korzystający ze środowiska, obowiązany do rekultywacji, obowiązku prowadzenia pomiarów zawartości substancji w glebie lub ziemi, na obszarze, na którym istnieje przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi,
- prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi oraz prowadzenia aktualizowanego corocznie rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi,
- wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu do środowiska, gdy poza zakładem stwierdzone zostało przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu,
- wnioskowanie o wprowadzenie ograniczeń lub zakazów używania jednostek pływających lub niektórych ich rodzajów na zbiornikach wodnych,
- sporządzanie map akustycznych powiatu i tworzenie programów ochrony środowiska przed hałasem,
- wydawanie pozwoleń na emitowanie pól elektromagnetycznych do środowiska,
- wydawanie pozwoleń na wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji,
- nakładanie na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia obowiązku prowadzenia okresowych pomiarów emisji w przypadku przekroczenia standardów emisyjnych,
- przyjmowanie zgłoszeń instalacji, z których emisja nie wymaga pozwolenia,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem pozwoleń zintegrowanych,
- przenoszenie praw i obowiązków na zainteresowanego nabyciem całej instalacji,
- orzekanie w sprawach o wygaśnięcie, cofnięcie i ograniczenie pozwoleń na emisję i zintegrowanych,
- prowadzenie postępowań kompensacyjnych zmierzających do wydania pozwolenia na wprowadzenie gazów i pyłów do powietrza z instalacji nowo wybudowanych lub istotnie zmienionych na obszarze, na którym zostały przekroczone standardy jakości powietrza,
- zobowiązanie prowadzącego instalację podmiotu korzystającego ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego, w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko,
- sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością starosty,
- występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez

kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić,

- prowadzenie spraw związanych z planowaniem, wydatkowaniem i udzielaniem dofinansowania ze środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- przygotowywaniem sprawozdań i informacji z realizacji planu finansowego PFOŚiGW,
- prowadzenie sprawozdawczości w sprawach ochrony środowiska,

Ustawa o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji

- wydawanie zezwoleń i uprawnień dla prowadzących instalacje emitujące do powietrza gazy cieplarniane i inne substancje zanieczyszczające, objętych krajowym systemem handlu uprawnieniami do emisji,

Ustawa o odpadach

- prowadzenie spraw związanych z opracowywaniem projektu i aktualizacją powiatowego planu gospodarki odpadami,
- opracowywanie sprawozdań z realizacji powiatowego planu gospodarki odpadami dla organów powiatu,
- opiniowanie projektów wojewódzkiego i gminnych planów gospodarki odpadami,
- wydawanie pozwoleń na wytwarzanie odpadów,
- zatwierdzanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- nakładanie na wytwórcę odpadów – sprawcę wypadku obowiązku gospodarowania odpadami z wypadków, w tym obowiązku przekazania ich wskazanemu posiadaczowi odpadów,
- gospodarowanie odpadami z wypadków w przypadkach niemożliwości wszczęcia postępowania egzekucyjnego dotyczącego obowiązku zagospodarowania odpadów z wypadków albo egzekucja stała się bezskuteczna lub konieczne jest natychmiastowe zagospodarowanie odpadów ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub możliwość zaistnienia nieodwracalnych szkód w środowisku,
- wzywanie wytwórcy odpadów niebezpiecznych do niezwłocznego zaniechania naruszeń w przypadku naruszenia przepisów ustawy o odpadach lub działania niezgodnego z decyzją zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- wstrzymywanie w drodze decyzji działalności wytwórcy odpadów w zakresie objętym programem gospodarki odpadami niebezpiecznymi, jeżeli mimo wezwania nadal narusza przepisy ustawy o odpadach lub działa niezgodnie z decyzją zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,

- przyjmowanie i przekazywanie do właściwych organów informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami,
- zobowiązanie w drodze decyzji wytwórcy odpadów do przedłożenia wniosku o zatwierdzenie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi, w przypadku stwierdzenia na podstawie złożonej informacji lub własnych ustaleń, że odpady niebezpieczne wytworzone w ilości do 100 kg rocznie mogą powodować, ze względu na ich ilość lub rodzaj, zagrożenie dla życia, zdrowia lub środowiska,
- wzywanie wytwórcy odpadów naruszającego przepisy ustawy o odpadach lub działającego w sposób niezgodny ze złożoną informacją do niezwłocznego zaniechania naruszeń,
- wstrzymywanie w drodze decyzji działalności wytwórcy odpadów, który mimo wezwania nadal narusza przepisy ustawy o odpadach lub działa w sposób niezgodny ze złożoną informacją,
- wydawanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów oraz zbierania lub transportu odpadów, dla przedsięwzięć, dla których obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko może być wymagany,
- wzywanie posiadacza odpadów, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, zbierania lub transportu odpadów do niezwłocznego zaniechania naruszeń, jeżeli narusza przepisy ustawy o odpadach lub działa niezgodnie z wydanym zezwoleniem,
- cofanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, zbierania lub transportu odpadów, bez odszkodowania z możliwością nadania rygoru natychmiastowej wykonalności, jeżeli posiadacz odpadów mimo wezwania nadal narusza przepisy ustawy o odpadach lub działa niezgodnie z wydanym zezwoleniem,
- prowadzenie rejestrów w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, zbierania i transportu odpadów dla posiadaczy odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwoleń,
- zatwierdzanie instrukcji eksploatacji składowiska odpadów,
- zobowiązanie zarządzających składowiskami odpadów do przedłożenia przeglądu ekologicznego,
- wyrażanie zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego części,
- przenoszenie decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska odpadów na rzecz innej osoby,
- orzekanie o zwrocie ustanowionego zabezpieczenia roszczeń, po wykonaniu obowiązków określonych w decyzji o zgodzie na zamknięcie składowiska,
- wydawanie zezwolenia na składowanie odpadów niebezpiecznych na wydzielonych częściach innych składowisk,

- zobowiązanie zarządzającego składowiskiem odpadów do wystąpienia z wnioskiem o pozwolenie na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części, lub o wydanie pozwolenia na budowę składowiska odpadów, którego przedmiotem będzie przebudowa obiektu, określając jednocześnie termin złożenia tego wniosku,

Ustawa o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji

- wydawanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania odpadów przedsiębiorcy prowadzącemu punkt zbierania pojazdów po uzgodnieniu z wojewodą właściwym miejscowo do wydania pozwolenia zintegrowanego lub innej decyzji w zakresie gospodarki odpadami wymaganej w związku z prowadzeniem stacji demontażu przedsiębiorcy prowadzącemu stację demontażu, z którym przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów zawarł umowę,
- określanie przedsiębiorcy lub przedsiębiorców prowadzących stację demontażu, którym przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów jest obowiązany przekazywać zebrane pojazdy wycofane z eksploatacji,
- cofanie zezwolenia bez odszkodowania, jeżeli przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów poświadcza nieprawdę w zaświadczeniu o demontażu pojazdów lub w zaświadczeniu o przyjęciu niekompletnego pojazdu,
- wzywaniu do niezwłocznego zaniechania naruszeń, jeżeli przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów narusza przepisy ustawy,
- cofanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania odpadów bez odszkodowania, jeżeli przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów mimo wezwania nadal narusza przepisy ustawy,

Ustawa – prawo górnicze i geologiczne

- prowadzenie spraw związanych z udzielaniem koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych na powierzchni nie przekraczającej 2 ha, przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20.000 m³ i bez użycia materiałów wybuchowych,
- zwalnianie w uzasadnionych przypadkach, gdy nie zagraża to środowisku ubiegającego się o koncesję na wydobywanie kopalin pospolitych z niektórych wymagań określonych ustawą,
- przenoszenie, za zgodą przedsiębiorcy na rzecz którego została wydana koncesja, praw i obowiązków z niej wynikających na rzecz innego podmiotu,
- wzywaniu przedsiębiorcy, w przypadku naruszania przepisów ustawy lub nie wypełniania warunków koncesji, do niezwłocznego zaniechania naruszeń,
- prowadzenie spraw związanych ze zmianą decyzji w zakresie dotyczącym granic terenu górniczego, jeżeli rzeczywiste szkodliwe wpływy robót górniczych zakładu górniczego przekroczą granice określonego w koncesji terenu górniczego,

- prowadzenie spraw związanych z cofaniem koncesji bez odszkodowania w razie ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy,
- stwierdzanie w drodze decyzji wygaśnięcia koncesji,
- ustalanie zakresu i sposobu wykonania obowiązków dotyczących ochrony środowiska przy cofnięciu koncesji albo jej wygaśnięciu,
- określanie terminu wygaśnięcia obowiązku zabezpieczenia roszczeń, o których mowa w art.17 ustawy,
- prowadzenie spraw dotyczących zatwierdzania projektu prac geologicznych,
- przyjmowanie zgłoszeń o zamiarze przystąpienia do wykonania prac geologicznych,
- prowadzenie spraw związanych z zawiadaniem o przyjęciu dokumentacji geologicznej lub stwierdzanie w drodze decyzji o nie przyjęciu dokumentacji i żądanie jej uzupełnienia lub poprawienia,
- ustalanie, w określonych w ustawie przypadkach, opłat eksploatacyjnych,
- prowadzenie sprawozdawczości w sprawach geologii i hydrogeologii,

Ustawa o lasach

- sprawowanie nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa lub powierzanie spraw z tego zakresu w drodze porozumienia nadleśniczemu Lasów Państwowych,
- określanie w drodze decyzji zadań w przypadku nie wykonania obowiązku dotyczącego kształtowania równowagi w ekosystemach leśnych i podnoszenia naturalnej odporności drzewostanów,
- zarządzanie z urzędu lub na wniosek nadleśniczego wykonania zabiegów zwalczających i ochronnych w lasach, w razie wystąpienia organizmów szkodliwych w stopniu zagrażającym trwałości lasów,
- wydawanie decyzji w sprawie przyznania środków na pokrycie kosztów zagospodarowania i ochrony lasów związanych z odnowieniem lub przebudową drzewostanu, w przypadku braku możliwości ustalenia sprawcy szkody powstałej w lasach w wyniku oddziaływania gazów i pyłów przemysłowych oraz w przypadku pożarów lub innych klęsk żywiołowych spowodowanych czynnikami biotycznymi albo abiotycznymi zagrażających trwałości lasów,
- przyznawanie na wniosek właściciela środków na częściowe lub całkowite pokrycie kosztów zalesienia gruntów określonych na ten cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- wydawanie decyzji w sprawach zmiany lasu na użytek rolny w przypadkach szczególnie uzasadnionych potrzeb właścicieli lasów,

- cechowanie drewna pozyskanego w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa oraz wystawianie właścicielowi lasu dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna,
- wnioskowanie do wojewody o uznanie lasu za ochronny lub pozbawienie go tego charakteru w uzgodnieniu z właścicielem lasu i zaopiniowaniu przez radę gminy,
- określanie w drodze decyzji zadań z zakresu gospodarki leśnej dla lasów rozdrobnionych o powierzchni do 10 ha wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasów,
- zlecenie sporządzenia uproszczonego planu urządzenia lasu należącego do osób fizycznych i wspólnot gruntowych,
- zlecenie przeprowadzenia inwentaryzacji stanu lasu, dla lasów rozdrobnionych o powierzchni do 10 ha nie stanowiących własności Skarbu Państwa,
- wydawanie decyzji w sprawie uznania lub nieuznania zastrzeżeń lub wniosków właścicieli lasów do projektu uproszczonego planu urządzenia lasu,
- nadzorowanie wykonania zatwierdzonych uproszczonych planów urządzenia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa,
- wydawanie decyzji w sprawie pozyskania drewna w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa niezgodnie z uproszczonym planem urządzenia lasu lub decyzją,
- nakazywanie wykonania obowiązków i zadań w drodze decyzji, jeżeli właściciel lasu nie stanowiącego własności Skarbu Państwa nie wykonuje obowiązków określonych w art.13 ustawy o lasach albo nie wykonuje zadań zawartych w uproszczonym planie urządzenia lasu lub decyzji,
- wydawanie opinii dla nadleśnictw w zakresie rocznego planu zalesiania gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa,
- prowadzenie sprawozdawczości w sprawach lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa,

Ustawa - Prawo łowieckie

- wyrażanie zgody na odstąpienie od zakazu określonego w art. 9 ust. 1 pkt. 2 ustawy, tj. płoszenia, chwytania, przetrzymywania, ranienia i zabijania zwierzyny (poza polowaniami i odłowami),
- wydawanie zezwolenia na posiadanie i hodowanie lub utrzymywanie chartów rasowych lub ich mieszańców,
- wydzierżawianie obwodów łowieckich polnych kołom łowieckim Polskiego Związku Łowieckiego,
- naliczanie, a następnie rozliczanie otrzymanego czynszu dzierżawnego między nadleśnictwa i gminy,

- wydawanie decyzji o odłowie lub odstrzale redukcyjnym zwierzyny w przypadku szczególnego zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu obiektów produkcyjnych i użyteczności publicznej przez zwierzynę,

Ustawa o ochronie przyrody

- zezwalanie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości będących własnością gminy (na gruntach nieleśnych),
- naliczanie opłat i kar w przypadku usunięcia drzew lub krzewów z terenu nieruchomości będących własnością gminy,
- prowadzenie rejestru posiadania i hodowania zwierząt podlegających ograniczeniom na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej oraz wydawanie zaświadczeń potwierdzających wpisanie do rejestru,

Ustawa o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia

- prowadzenie spraw dotyczących dokonywania oceny udatności upraw,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji o wstrzymaniu wypłat ekwiwalentu oraz nakazywaniem zwrotu pobranego ekwiwalentu wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku zniszczenia uprawy leśnej w wyniku celowego działania właściciela gruntu,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji o wstrzymaniu wypłaty ekwiwalentu w przypadku stwierdzenia, że uprawa leśna jest prowadzona niezgodnie z planem zalesienia, a następnie uproszczonym planem urządzenia lasu,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji o przekazaniu praw i obowiązków związanych z prowadzeniem uprawy leśnej na nabywcę gruntu, w przypadku jego sprzedaży,
- występowaniem do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z wnioskami o przekazanie środków na wypłatę ekwiwalentów, podpisywanie umów z Agencją,
- przygotowywanie miesięcznych zestawień należnych ekwiwalentów i przekazywanie ich służbom finansowym Starostwa,

Ustawa o rybactwie śródlądowym

- wydawanie kart wędkarskich i kart łowiectwa podwodnego oraz cofanie tych kart,
- rejestrowanie sprzętu pływającego służącego do połowu ryb,
- wystawianie legitymacji strażnika Społecznej Straży Rybackiej,

- wydawanie zezwoleń na przegradzanie sieciowymi rybackimi narzędziami połowowymi więcej niż połowy szerokości łozyska wody płynącej wyłącznie na wodach niezaliczonych do wód śródlądowych żeglownych,
- wnioskowanie do rady powiatu o utworzenie społecznej straży rybackiej albo wyrażenie zgody na utworzenie społecznej straży rybackiej przez zainteresowane organizacje społeczne lub uprawnionych do rybactwa oraz o uchwalenie regulaminu tej Straży,
- prowadzenie sprawozdawczości w sprawach rybactwa,

Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych

- wydawanie decyzji w sprawie wyłączenia gruntów z produkcji rolnej,
- naliczanie należności i opłat rocznych na rzecz funduszu ochrony gruntów rolnych,
- wydawanie decyzji nakazujących właścicielowi zalesienie, zadrzewienie czy zakrzewienie gruntów lub założenia na nich trwałych użytków zielonych ze względu na ochronę gleb przed erozją,
- prowadzenie spraw związanych z rekultywacją na cele rolnicze gruntów zdewastowanych lub zdegradowanych przez nieustalone osoby lub w wyniku klęsk żywiołowych,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji dotyczących rekultywacji w przypadkach określonych w art.22 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- kontrola stosowania przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- prowadzenie sprawozdawczości w sprawach ochrony gruntów rolnych,

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

- uzgadnianie w zakresie ochrony gruntów rolnych projektów decyzji o warunkach zabudowy i projektów decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- uzgadnianie w odniesieniu do terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych projektów decyzji o warunkach zabudowy i projektów decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- uzgadnianie lokalizacji obiektów melioracji wodnych przed wydaniem, przez właściwy organ, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji.

Przy tworzeniu powiatowej polityki ekologicznej układem odniesienia oprócz polityki ekologicznej państwa i województwa jest „*Strategia rozwoju powiatu włoszczowskiego*”. Dokument ten wśród najważniejszych problemów środowiskowych występujących na terenie powiatu wymienia m.in.:

- zły stan jakości wód powierzchniowych i wód gruntowych;
- dysproporcję pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;

- niewłaściwe składowanie i gospodarka obornikiem i gnojowicą;
- transgraniczną emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych powietrza;
- emisję zanieczyszczeń przemysłowych z Zakładu Przemysłu Cementowo-Wapienniczego Bukowa oraz niską emisję;
- powstające dzikie wysypiska odpadów.

Do największych potencjałów w tej dziedzinie zaliczono m.in.:

- duże walory i zasoby środowiska naturalnego;
- dobrą jakość wód podziemnych;
- brak skażenia gleb metalami ciężkimi (jedynie lokalnie w pobliżu składowisk odpadów i wzdłuż szlaków komunikacyjnych);
- dobrą jakość powietrza atmosferycznego;
- niski stopień uprzemysłowienia powiatu.

Jednym z najważniejszych celów strategicznych „Strategii ...: jest **„Czyste i zdrowe środowisko Powiatu Włoszczowskiego”**. Został on rozpisany na szereg celów i programów operacyjnych, w tym m.in.:

- „Czysta i bezpieczna Pilica” – budowa i rozbudowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków w gminach powiatu włoszczowskiego;
- Program gazyfikacji powiatu;
- Program zagospodarowania odpadów komunalnych w rejonie Górnego Ponidzia – program dla Gmin Powiatu Włoszczowskiego;
- Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych;
- Program edukacji ekologicznej wszystkich mieszkańców;
- Program zagospodarowania i wykorzystania zasobów naturalnych;
- Program zagospodarowania odpadów zawierających azbest;
- Program estetycznego wyglądu powiatu;
- Program zagospodarowania atrakcyjnych terenów pod wypoczynek i rekreację;
- Program rozwoju agroturystyki.

2. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

2.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Powiat włoszczowski położony jest w zachodniej, silnie zalesionej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje powierzchnię 906 km². W skład powiatu wchodzi 6 gmin. Są to: miasto i gmina Włoszczowa oraz gminy Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków i Secemin. Ośrodkiem powiatowym jest położone centralnie miasto Włoszczowa skupiające funkcje usługowo-przemysłowe oraz administracyjne.

Powiat włoszczowski graniczy z 6 innymi powiatami. Są to:

- od północy — powiat konecki;
- od północnego-wschodu — powiat kielecki;
- od południa i południowego-wschodu — powiat jędrzejowski;
- od zachodu — powiat zawierciański i częstochowski (województwo śląskie);
- od północnego-zachodu — powiat radomszczański (województwo łódzkie).

Zgodnie z podziałem regionalnym Polski (fizyczno-geograficznym) [wg J. Kondracki] przeważająca część powiatu położona jest na obszarze makroregionu **Wyżyna Przedborska** (mezoregiony: Niecka Włoszczowska i Pasma Przedborsko-Małopolskie). Jedynie południowe obrzeża powiatu znajdują się w makroregionie **Niecka Nidziańska** (mezoregion Płaskowyż Jędrzejowski).

Niecka Włoszczowska ma charakter nieckowatego obniżenia o płaskim dnie zbudowanego z osadów kredowych. Podłoże to jest przykryte utworami czwartorzędowymi — piaskami tworzącymi wydmy, pomiędzy którymi często występują obszary podmokłe. Jej środkową część przecina rozległa dolina rzeki Pilicy, stanowiąca główną oś przyrodniczo-krajobrazową mezoregionu. Większą część tego obszaru zajmują duże kompleksy leśne.

Północno-wschodnie obrzeżenie Niecki Włoszczowskiej stanowi Pasma Przedborsko-Małopolskie. Jest to pasmo wzniesień zbudowanych z wapieni jurajskich i piaskowców kredowych. Ciągnie się na przestrzeni ok. 60 km od doliny Pilicy w okolicach Przedborza, przez Małogoszcz, aż do doliny Białej Nidy. Wysokość względna wzgórz wynosi 60–100 m, zaś bezwzględna do 351 m n.p.m. (wzgórze pod wsią Cieśle). Cechą charakterystyczną tego obszaru są liczne wyrobiska po eksploatacji na potrzeby lokalne.

Część gminy Radków i Moskorzew położona jest na Płaskowyżu Jędrzejowskim. Granicę pomiędzy tym mezoregionem a Niecką Włoszczowską tworzy Biała Nida. Płaskowyż ten to łagodnie sfalowana wyżyna zbudowana z margli kredowych, na których zalegają utwory plejstocen - holocen.

2.2. Sytuacja demograficzna

Powiat włoszczowski zajmuje powierzchnię 906 km². Powiat zamieszkuje 47 299 osób, co stanowi 3,7 % ludności województwa (stan na 31.XII.2005). We Włoszczowie zamieszkuje co czwarty mieszkaniec powiatu (tab. 1.). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 53 osoby/km² i jest najniższa w województwie. Od wielu lat notuje się ujemny przyrost naturalny 0,85 ‰. W skład powiatu wchodzi 6 gmin. Są to: miasto i gmina Włoszczowa oraz gminy Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków i Secemin. Ośrodkiem powiatowym jest położone centralnie miasto Włoszczowa skupiające funkcje usługowo-przemysłowe oraz administracyjne.

Tabela nr 2.1. Powierzchnia i liczba ludności gmin powiatu włoszczowskiego.

Lp.	gmina	powierzchnia [ha]	ludność
1.	Włoszczowa	25 372	20 484
2.	Kluczewsko	13 700	5204
3.	Krasocin	19 389	10 776
4.	Moskorzew	7 100	2965
5.	Radków	8 632	2672
6.	Secemin	16 413	5 198
	Powiat ogółem	90 606	47 299

Źródło: Dane GUS Kielce - stan na 31.XII.2005.

2.3. Warunki hydrologiczne

Powiat włoszczowski, według danych *Rocznika Hydrologicznego* oraz raportów *WIOŚ* z lat 1999-2001, charakteryzuje się średnimi sumami rocznych opadów na poziomie 600-650 mm.

Powiat włoszczowski położony jest w najdalej na zachód wysuniętej części województwa świętokrzyskiego. Sieć rzeczną powiatu tworzą Biała Nida i Pilica z dopływami: Czarną Włoszczowską, Zwleczą, i Kurzelówką. Ponadto na terenie powiatu znajdują się liczne bagna oraz zbiorniki retencyjne i stawy rybne.

Pod względem hydrograficznym powiat włoszczowski leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły. Przez obszar powiatu przebiega ważny wododział rozgraniczający zlewnie Nidy i Pilicy.

Generalnie można stwierdzić, że rzeki omawianego obszaru prowadzą wody niskiej jakości. Zła jakość wód związana jest głównie z niskim stopniem skanalizowania gmin. Wśród podstawowych przyczyn utrzymania się niskiej jakości wód powierzchniowych wymienić należy również spływy obszarowe z pól.

Zasoby wód powierzchniowych powiatu uzupełniają: zbiorniki wodne, stawy rybne, cieki, kanały i rowy. W ramach dużej retencji (powyżej 5 mln m³) powiat nie posiada żadnego zbiornika. Pozostałe zbiorniki wodne tworzą tzw. małą retencję wód.

2.4. Warunki geologiczne i hydrogeologiczne

Przeważająca część powiatu włoszczowskiego położona jest w szerokim obniżeniu zwanym Niecką Miechowską (Nidziańską), stanowiącą fragment dużej jednostki geologicznej jaką jest Niecka Szczecińsko-Lódzko-Miechowska. Pozostały obszar powiatu, obejmujący wschodnie fragmenty gmin Kluczewsko i Krasocin, znajduje się w obrębie mezozoicznego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Starsze, paleozoiczne utwory znane są jedynie z profili głębokich otworów wiertniczych. Obydwie jednostki geologiczne, Niecka Nidziańska i obrzeżenie mezozoiczne zbudowane są z osadów mezozoicznych, głównie kredowych.

Najstarszymi utworami, niekiedy odsłaniającymi się na powierzchni, są: triasowe piaskowce, iłowce i mułowce. Jura reprezentowana jest przez: zlepieńce, piaskowce, mułowce, żwiry, ily oraz bardzo zmienne litologicznie wapienie. Utworami dominującymi w budowie geologicznej powiatu są osady kredy o znacznej miąższości. Kreda wykształcona jest w postaci: piaskowców, łupków marglistych, wapieni, gez, margli i opok, czasem z krzemieniami i czertami. Z utworów jurajskich i kredowych zbudowane są pasma wzniesień, pagóry i garby wyraźnie zaznaczone w morfologii terenu, gdzie w wielu miejscach można obserwować wychodnie osadów na powierzchni. Najmłodsza era, kenozoiczna, reprezentowana jest głównie przez osady czwartorzędowe. Starsze, trzeciorzędowe utwory występują jedynie w formie niewielkich, nieregularnych płatów w gminach: Krasocin, Włoszczowa i Secemin. Utwory trzeciorzędowe to: ily, mułki, ziemia krzemionkowa i piaski żelaziste. Osady czwartorzędowe pokrywają znaczną powierzchnię powiatu. Reprezentowane są przez: piaski, żwiry, gliny zwałowe, ily oraz najmłodsze utwory tarasów zalewowych rzek: piaski, mady i występujące na rozległych połaciach, namuły torfiaste i torfy.

Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (ily, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

Powiat Włoszczowski, usytuowany w zachodniej części województwa zlokalizowany jest na obszarze występowania margli i opok kredy górnej. Warunki hydrogeologiczne są ustabilizowane i nie ma problemów z pozyskaniem wód podziemnych. Utwory węglanowe cechują się średnią wodonością, a wydajności studni sięgają to 100 m³/h.

Poziomy wodonośne na obszarze powiatu włoszczowskiego są przeważnie poziomami użytkowymi. Głównym poziomem użytkowym jest poziom kredowy. Jakość wody w utworach kredowych jest dobra. Stanowią one źródło zaopatrzenia w wodę do picia i na potrzeby przemysłu. Kredowy zbiornik wód podziemnych, nie posiada dostatecznej izolacji utworami nieprzepuszczalnymi i w związku z tym, zachodzi konieczność szczególnej ochrony przed degradacją wód np. ze strony składowisk odpadów komunalnych.

Powiat włoszczowski położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych:

- **GZWP nr 408 i 409 — Niecka Miechowska,**
- **GZWP nr 416 — Małogoszcz.**

Zbiorniki wód podziemnych nr 408 i 409 są chronione poprzez wyznaczone w dokumentacjach hydrogeologicznych obszary ochronne, na których obowiązuje system zakazów, nakazów i ograniczeń. Natomiast zbiornik GZWP nr 416 — Małogoszcz zlokalizowany w północno-wschodniej części powiatu nie posiada takiego opracowania i nie ma wyznaczonych stref ochrony. Zbiornik ten, tak jak wszystkie wody podziemne, podlega ochronie zgodnie z art. 98 ustawy POŚ.

2.5. Środowisko przyrodnicze powiatu

Pod względem geobotanicznym obszar powiatu włoszczowskiego położony jest w Krainie Świętokrzyskiej, w dwóch okręgach — Włoszczowsko-Jędrzejowskim oraz Chęcińskim.

Okręg Włoszczowsko-Jędrzejowski nie wykazuje cech swoistych i ma charakter przejściowy. Występują tutaj duże, w większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych lasy łąkowe i olsy). Najcenniejsze przyrodniczo na tym obszarze są doliny Pilicy, Białej Nidy i Czarnej Włoszczowskiej z naturalnymi, silnie meandrującymi korytami rzeczными i towarzyszącymi im starorzeczami. Wzdłuż koryt ciągną się gęste zarośla wierzbowe, które przechodzą w podmokłe łąki o dużych walorach florystycznych. Bagna i torfowiska są najbardziej zagrożonym ekosystemem na tym obszarze. Ich powierzchnia systematycznie się kurczy w wyniku nieprzemyślanych, osuszających zabiegów melioracyjnych, które zaburzają stosunki wodne oraz w wyniku naturalnych zmian sukcesyjnych.

Równie cenny przyrodniczo jest największy na Wyżynie Małopolskiej płat lasów jesionowo-olszowych (obręb Oleszno). Występujące lokalnie na tym obszarze murawy kserotermiczne mają charakter ekstrazonalny (występują poza terenem swojego naturalnego zasięgu) i cechuje je bogactwo gatunków.

Okręg Chęciński obejmujący jedynie część gminy Krasocin charakteryzuje się występowaniem pasm wapiennych wzgórz. Na takim podłożu wykształciły się lasy mieszane i liściaste. Las mieszany tworzą dąb i sosna z domieszką lipy, jaworu, klonu pospolitego, grabu osiki i

brzozy. Na wydmach piaszczystych dominują drzewostany sosnowe. W miejscach szczególnie ciepłych można spotkać płaty świetlistej dąbrowy, zarośla kserotermiczne oraz murawy ciepłolubne.

Ze względu na duże walory przyrodniczo-krajobrazowe większa część powiatu włoszczowskiego została objęta prawną ochroną przyrody. Walory te w połączeniu z bogatymi zasobami dziedzictwa kulturowego w sposób szczególny predysponują powiat do rozwoju turystyki, a zwłaszcza agroturystyki.

Bogactwem powiatu są surowce mineralne, zwłaszcza wapienie i piaski. Wapienie ze złoża Bukowa są wykorzystywane do produkcji szerokiego asortymentu produktów wapienniczych. Z kolei piaski używane są do celów budowlanych, jak i produkcji silikatów oraz betonów komórkowych.

2.6. Użytkowanie terenu i charakterystyka gleb

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem w przyszłości na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Około 54 % gruntów stanowią użytki rolne, a 38,4% użytki leśne. Struktura użytkowania gruntów rolnych w powiecie włoszczowskim przedstawia się następująco: grunty orne (33 822 ha), sady (207 ha), łąki (10 267 ha), pastwiska (2 919 ha). Tereny zurbanizowane i nieużytki zajmują powierzchnię 6 756 ha co stanowi 11 % ogólnej powierzchni powiatu. Rolnictwo jest ważnym sektorem gospodarki powiatu dający zatrudnienie dla większości mieszkańców.

Największą powierzchnię w powiecie zajmują gleby brunatne, biellicowe oraz pseudobiellicowe. Gleby biellicowe są zaliczane do mało urodzajnych i spotykane są głównie w strefie występowania lasów, zaś gleby pseudobiellicowe w okolicach silnie wilgotnych. Gleby urodzajne takie jak czarnoziemy i gleby brunatne zajmują mniejszą część powierzchni powiatu.

Grunty orne klasy od I do III zajmują około 15% powierzchni powiatu, podczas gdy w województwie gleby tych klas zajmują około 25% ogólnej powierzchni. Natomiast klasy V i VI stanowią 58% powierzchni powiatu, podczas gdy w województwie około 33%.

2.7. Sytuacja gospodarcza powiatu

Na terenie powiatu znajduje się sześć dużych zakładów produkcyjnych oraz liczne, średnie i małe firmy, które mają znaczny wpływ na gospodarkę regionu.

Według Wojewódzkiej Bazy Danych największymi wytwórcami odpadów pochodzących z sektora gospodarczego (pod względem łącznej ilości wytwarzanych odpadów), na terenie powiatu włoszczowskiego, w 2005 roku były następujące podmioty:

- 1) Zakład Stolarki Budowlanej "STOLBUD" S.A. we Włoszczowie ul. Jędrzejowska 74 29-100 Włoszczowa,
- 2) LHOIST BUKOWA Sp. z o.o., ul. Osiedlowa 10, 29-105 Krasocin
- 3) ZPUH "STYRMET", ul. Sienkiewicza 96, 29-100 Włoszczowa,
- 4) Tartak "OLCZYK" Ludwik Olczyk, 29-105 Krasocin
- 5) Zespół Opieki Zdrowotnej ul. Żeromskiego 28 29-100 Włoszczowa
- 6) Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska ul. Kochanowskiego 1, Włoszczowa
- 7) Separator Service Sp. z o.o. ul. Okulickiego 4, 05-500 Piaseczno
- 8) P.P.H.U. "EDMIR" Napora Andrzej 86, 29-145 Secemin
- 9) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Zdrowie" 29-130 Moskorzew
- 10) F.H - P "PAK-GUM" Waclaw Pakaszewski ul. Prosta 21 A 42-500 Będzin
- 11) "AGROPASZ" Jerzy Maciejczyk & Dariusz Stępień, Spółka Jawna 29-100 Włoszczowa
- 12) ZPUH "ROAD" K. Koćwin, B. Tworowski ul. Jędrzejowska 13, 29-100 Włoszczowa
- 13) CARITAS KIELECKA Zespół Przychodni Lekarskich ul. Młynarska 1, 29-100 Włoszczowa
- 14) "Rob-Trans Michałek" ul. Jędrzejowska 81a, 29-100 Włoszczowa
- 15) Z.P.H.U. IMPORT-EKSPORT Roman Lenart 37, 29-105 Krasocin
- 16) Zakład Produkcji Silikatów "Ludynia" Sp. z o.o., 29-105 Krasocin
- 17) F.P.H.U. Leszek Klim 13, 29-105 Krasocin
- 18) Zakład Produkcji Urządzeń Elektrycznych S.A., ul. Jędrzejowska 79c, 29-100 Włoszczowa
- 19) Gminny Ośrodek Zdrowia w Kluczewsku ul. Nowa 8, 29-120 Kluczewsko
- 20) Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego, ul. Św. Leonarda 10, 25-311 Kielce
- 21) Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krasocinie ul. 1 Maja 8, 29-105 Krasocin
- 22) Delczyk i Spółka "DOBROMIÊS" Ubój i Przetwórstwo Mięsne S.J. 29-120 Kluczewsko
- 23) GRUPA PREFABET S.A. 29-145 Secemin

- **Przemysł rolno-spożywczy**

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem w przyszłości na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Rolnictwo jest ważnym sektorem gospodarki powiatu dającym zatrudnienie dla większości mieszkańców.

Największymi zakładami spożywczymi wykorzystującymi potencjał rolniczy regionu są:

- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie,
- Przetwórstwo Warzyw i Owoców, Lasek gm. Krasocin.

Przetwórstwo rolno - spożywcze.

Większość gruntów ornych przeznaczona jest pod uprawy zbóż i ziemniaków. Znikomy jest udział sadów oraz produkcji owoców jagodowych i produkcji warzyw gruntowych. Rolnictwo powiatu jest stosunkowo dobrze wyposażone w środki techniczne.

Sektor hodowlany

Z uwagi na duży udział użytków zielonych (26% użytków rolnych) na terenie powiatu rozwinęła się hodowla bydła. Znacznie rozwinięty jest również chów trzody chlewnej.

W powiecie powstały 2 grupy producentów trzody chlewnej, grupa producentów mleka oraz grupa producentów drobiu.

Przetwórstwo produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego

Przetwórstwo produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego w powiecie związane jest z dobrze rozwiniętą hodowlą zwierząt. Na terenie powiatu powstały:

- dwie ubojnie mięsa czerwonego (bydło, trzoda chlewna),
- jedna ubojnia drobiu,
- dwa zakłady rozbiórki i przetwórstwa mięsnego.

oraz 9 zakładów lecznictwa zwierząt.

• **Przemysł surowców mineralnych**

Na terenie powiatu znajdują się udokumentowane złoża surowców naturalnych, które w części są eksploatowane. Do najważniejszych przedsiębiorstw wykorzystujących lokalne surowce naturalne należą:

- LHOIST Bukowa sp. z o.o. gm. Krasocin - zakład wykorzystuje eksploatowane skały węglanowe do produkcji wapna stosowanego w ochronie środowiska, budownictwie, hutnictwie, rolnictwie oraz w innych dziedzinach przemysłu.
- Zakład Produkcji Silikatów Ludynia sp. z o.o. gm. Krasocin. Produkcja zakładu oparta jest o występujące na tym terenie duże zasoby piasku kwarcowego. Surowiec wykorzystany jest do produkcji silikatów czyli tak zwanych cegieł wapienno-piaskowych.
- AHG Prebet Żeliszawice - zakład wykorzystuje występujące na terenie powiatu złoża piasku kwarcowego będącego podstawowym surowcem do produkcji betonu komórkowego.
- dwa zakłady betoniarskie w gminie Włoszczowa.

• **Przemysł przetwórstwa drzewnego**

Do największych zakładów przetwórstwa drzewnego, znajdujących się na terenie powiatu włoszczowskiego, zaliczyć można:

- Zakłady Stolarki Budowlanej .STOLBUD. S.A. Włoszczowa zajmujące się produkcją stolarki budowlanej,
- PPHU .Drewstol. gm. Secemin wytwarzające drzwi drewniane i pływające,
- Przedsiębiorstwo Transportowo-Drzewne Ludwik Olczyk posiadające własny tartak i produkujące drewniane elementy konstrukcyjne dla potrzeb budownictwa,
- ADBA Export-Import Zakład Stolarsko-Ciesielski gm. Krasocin,

Ponadto na terenie gminy Secemin funkcjonują cztery tartaki.

- **Pozostałe gałęzie przemysłu**

Poza trzema omówionymi powyżej sektorami przemysłu, gospodarka regionu opiera się o małe i średnie przedsiębiorstwa prywatne. Przedsiębiorstwa te skoncentrowane są głównie w gminie Włoszczowa. Działalność produkcyjna, często łączona jest z działalnością usługową i handlem. Wśród pozostałych zakładów produkcyjno - usługowych należy wymienić:

- EFFECTOR S.A., Włoszczowa wytwarzający aluminiowe elementy wykończeń budowlanych,
- Zakład Produkcji Urządzeń Elektrycznych B. Wypychewicz, Włoszczowa,
- Zakład Produkcji Paliwa Wtórnego z Biomasy Leśnej w Kossowie, gm. Radków wytwarzający brykiety ze słomy i zrębków drewna,
- Przedsiębiorstwo Projektowo-Usługowe EKO-TECH Spółka Jawna . Zakład Przetwórczy Rogalów w Borowcu gm. Krasocin,
- Zakład Produkcji Metalowej, Konieczno gm. Włoszczowa.

3. STAN I OCENA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

3.1. Główne zagrożenia dla środowiska na obszarze Powiatu

Wśród najważniejszych **pozytywnych** elementów funkcjonowania powiatu włoszczowskiego w dziedzinie ochrony środowiska należy wymienić:

- duże walory przyrodniczo-krajobrazowe predysponujące powiat do rozwoju turystyki, zwłaszcza agroturystyki;
- niski stopień zanieczyszczenia środowiska jako całości;
- dobra jakość powietrza atmosferycznego;
- dobra jakość wód podziemnych;
- wysoki stopień retencji powierzchniowej;
- niski stopień uprzemysłowienia powiatu;
- cenne zasoby surowców mineralnych.

Najbardziej istotne problemy w dziedzinie ochrony środowiska na obszarze powiatu to głównie:

- zły stan jakości wód powierzchniowych;
- znaczna dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;
- brak gazyfikacji powiatu;
- transgraniczna emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych powietrza;
- powstające dzikie wysypiska odpadów.

Fakt, że w powiecie występują skupiska ludności stwarza szereg zagrożeń związanych z gospodarką komunalną. Emisja zanieczyszczeń z ognisk przemysłowych i komunalnych prowadzi do zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i pogarsza jakość wód przeznaczonych do picia i na potrzeby gospodarcze. Zanieczyszczeniu metalami ciężkimi ulegają także gleby, a powierzchnia ziemi jest poddawana degradacji poprzez niekontrolowane w przeszłości wyrobiska oraz powstające dzikie wysypiska. Zagrożenie stanowi także niedostateczny stan infrastruktury, bądź jej brak a zwłaszcza sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich, co sprzyja ciągłemu pogarszaniu się stanu środowiska przyrodniczego.

Potencjalne zanieczyszczanie środowiska coraz częściej jest postrzegane jako sygnał nieefektywności firm. Należy, zatem przestrzegać zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska przyrodniczego.

Zagrożeniem dla jakości wód podziemnych są ponadto składowiska odpadów komunalnych, w przypadku zaistnienia nieprawidłowości w funkcjonowaniu. Składowiska komunalne zlokalizowane w miejscowościach: Radków, Bałków, Secemin, Włoszczowa znajdują się w obrębie utworów przepuszczalnych dla wód infiltracyjnych i w związku z tym stanowią zagrożenie dla ujęć wód

podziemnych. Znajdują się one w obszarze zbiornika wód podziemnych GZWP 408 w zasięgu stref OWO i ONO. Specyficznym rodzajem składowisk są mogilniki, zawierające przeterminowane środki ochrony roślin. Z uwagi na wysoką toksyczność zgromadzonych tam preparatów chemicznych mogilniki stanowią mogą szczególne zagrożenie dla poziomów wód podziemnych zlokalizowanych na obszarach określonych jako OWO i ONO. W powiecie włoszczowskim istniał jeden mogilnik. Znajdował się on w miejscowości Nieznanowice w gminie Włoszczowa, na obszarze GZWP 408. Zgodnie z posiadanymi informacjami mogilnik ten został zlikwidowany.

3.2. Powietrze atmosferyczne

Czynnikiem istotnie wpływającym na poziom życia jest stan czystości powietrza. Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Za zanieczyszczenia powietrza uważa się obecność w dolnej warstwie atmosfery substancji stałych, ciekłych i gazowych, obcych naturalnemu jej składowi oraz występujących w ilościach zagrażających zdrowiu człowieka oraz szkodliwych dla roślin i zwierząt.

Opis stanu jakości powietrza i ocenę środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego sporządzono na podstawie „Raportu o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim w 2005 roku” (z wyróżnieniem powiatu włoszczowskiego) wykonanego przez Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, dane uzupełniono o materiały udostępnione przez powiat oraz poszczególne gminy.

3.2.1. Stan czystości powietrza atmosferycznego

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w Polsce w zakresie prowadzenia i rozpowszechniania oceny jakości powietrza są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity - Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. Nr 87, poz. 796);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 87, poz. 798);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. Nr 63, poz. 445);

Obowiązek wykonywania rocznej oceny jakości powietrza, wynika z art. 89 znowelizowanej ustawy – Prawo ochrony środowiska, który zobowiązuje Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska do dokonywania co roku oceny poziomu substancji w powietrzu w danej strefie, a następnie sporządzania klasyfikacji stref, w których poziom:

- choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
- choćby jednej substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego.

Zakres prezentowanych zestawień oraz układ przedstawionych wyników oceny poziomów substancji w powietrzu i wyników klasyfikacji stref jest zgodny z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. Nr 63, poz. 445).

Na terenie powiatu włoszczowskiego obowiązują dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń powietrza substancjami chemicznymi określone ze względu na:

- ochronę zdrowia ludności,
- ochronę roślin.

W roku 2006 powierzchnia powiatu objęta ochroną (strefa nr 4.26.34.13) wynosiła 908 km² [*Wyniki oceny jakości powietrza i klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim w roku 2006, WIOŚ Kielce 2006*].

Wynikiem rocznej oceny jakości powietrza jest sklasyfikowanie poszczególnych stref-powiatów w zakresie dającym wynik porównywalności występowania stężeń każdego z normowanych zanieczyszczeń do obowiązujących wartości kryterialnych. Klasyfikacji stref dokonano odrębnie pod względem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia i kryteriów wymaganych dla ochrony roślin. W ocenie stosuje się następujące symbole klas:

A – brak przekroczeń wartości dopuszczalnej,

B – brak przekroczeń wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji,

C – przekroczenie wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji.

W wyniku klasyfikacji ogólnej (łącznie) stref dokonanej za rok 2006 z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia ludzi, teren powiatu włoszczowskiego sklasyfikowano w klasie A, jako dotrzymujący kryterialne wartości stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Oznacza to że w okresie ostatnich trzech lat stan jakości powietrza atmosferycznego nie uległ pogorszeniu. Powiat włoszczowski posiada **dobry stan jakości powietrza atmosferycznego**. Ze względu na obydwie kryteria został zakwalifikowany do klasy ogólnej A (poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej). W odniesieniu do stref, które zostały tak ocenione wymaganym działaniem będzie utrzymanie jakości powietrza co najmniej na tym samym lub lepszym poziomie.

Generalnie województwo świętokrzyskie wykazuje stosunkowo niski poziom zanieczyszczenia powietrza, co potwierdzały dotychczasowe badania. Od roku 2002 nastąpiło zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń. Ogółem w 2005 roku podmioty objęte monitoringiem w województwie wyemitowały 4,5 tys. Mg pyłów, 22,4 tys. Mg dwutlenku siarki (SO₂), 17,3 tys. Mg tlenków azotu (NO_x), oraz 20,4 tys. Mg tlenku węgla (CO) oraz 9100,5 tys. Mg dwutlenku węgla (CO₂). W skali województwa największy udział w emisji zanieczyszczeń ma przemysł energetyczny (w tym energetyka zawodowa oraz ciepłownictwo w gospodarce komunalnej i przemyśle), przemysł cementowo-wapienniczy i materiałów budowlanych oraz przemysł maszynowy i metalurgiczny.

Rozkład emisji zanieczyszczeń powietrza w województwie jest przestrzennie zróżnicowany. Powiat włoszczowski posiada niską emisję pyłów i gazów. Według danych WIOŚ [Raport 2006, dane GUS] w roku 2006 na tym obszarze wyemitowano 215 Mg zanieczyszczeń pyłowych — ok. 4,8% takich zanieczyszczeń w województwie (zmniejszenie o 30 Mg w stosunku do roku 2002) i 439 174 Mg zanieczyszczeń gazowych.

Tabela 3.1. Wielkość emisji zanieczyszczeń w powiecie włoszczowskim [dane Raport GUS].

	Rok	Pyły ogółem		Zanieczyszczenia gazowe									
				SO ₂		NO _x		CO		CO ₂		pozostałe	
		Mg	%	Mg	%	Mg	%	Mg	%	Mg	%	Mg	%
Powiat włoszczowski	2004	231	3,9	208	0,7	142	0,7	6,301	28,0	432,393	4,2	130	22,9
	2005	215	4,8	221	1,0	151	0,9	4,586	22,5	382,496	4,2	76	12,9
Województwo świętokrzyskie	2004	5885	100	31374	100	19622	100	22514	100	10417280	100	568	100
	2005	4495	100	22373	100	17337	100	20364	100	9087497	100	588	100

Źródło: Dane Raport WIOŚ Kielce, 2006.

Zgodnie ustawą Prawo Ochrony Środowiska oceny jakości powietrza dokonuje się w strefach, którymi są aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys. oraz obszary powiatu nie wchodzące w skład aglomeracji.

Tabela 3.2. Klasy ogólne poszczególnych stref z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia i kryterium ochrony roślin. [dane Raport GUS].

Lp.	Nazwa strefy (powiatu)	Klasa ogólna strefy (kryt. ochrony zdrowia) w roku	Klasa ogólna strefy (kryt. ochrony roślin)
	Powiat włoszczowski	A	A

Źródło: Dane Raport WIOŚ Kielce, 2006.

Na obszarze powiatu włoszczowskiego brak jest stałych stanowisk pomiarowych monitoringu powietrza, funkcjonujących w obrębie województwa świętokrzyskiego.

3.2.2. Ogniska zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

W powiecie włoszczowskim źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest tzw. emisja antropogeniczna, wynikająca z działalności człowieka. Emisja antropogeniczna obejmuje emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych, emisję niską z gospodarki komunalnej oraz emisję komunikacyjną.

Największym emiterem zanieczyszczeń przemysłowych do powietrza atmosferycznego zlokalizowanym na obszarze powiatu jest „Lhoist Bukowa” Sp. z o.o. w Bukowej.

Oprócz źródeł lokalnych znacząco wpływają również ponadregionalne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe pochodzące z dużych ośrodków przemysłowych (głównie z Bełchatowa i aglomeracji śląskiej).

Dużą rolę w kształtowaniu lokalnego poziomu zanieczyszczeń w powietrzu ma także **niska emisja**, która pochodzi głównie ze spalania węgla w lokalnych kotłowniach i paleniskach indywidualnych (nie posiadają one w praktyce żadnych urządzeń ochrony powietrza). Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym. Na niską emisję wpływa również transport, który stwarza szczególne zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg.

Zanieczyszczenie powietrza pochodzące z ogrzewania w sektorze komunalnym stanowi w mieście około 50% ogólnej emisji zanieczyszczeń, zaś na terenach wiejskich około 80%. Źródłem powstawania zanieczyszczeń jest przede wszystkim wykorzystywanie w przestarzałych urządzeniach grzewczych paliwa w postaci niskiej jakości węgla, a także różnego rodzaju materiały odpadowe.

3.3. Wody powierzchniowe i wody podziemne

Wielkość i jakość zasobów wodnych należą do najważniejszych czynników wpływających na ogólny stan środowiska przyrodniczego. Możliwość racjonalnego wykorzystania dostępnych zasobów wody stanowi jeden z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu. Wielkość dostępnych aktualnie zasobów wody wynika z naturalnych procesów związanych z jej obiegiem w przyrodzie (poziom opadów atmosferycznych, zdolności retencyjne zlewni, warunki infiltracji wód – budowa geologiczna podłoża). Znaczący wpływ na zasoby wodne mają czynniki antropogeniczne (działalność przemysłowa, skażenie wód ściekami, melioracja terenów, regulacja cieków wodnych, zmiany struktury wykorzystywania gruntów, urbanizacja, zwiększenie ilości pobieranej wody). W związku z tym zachodzi konieczność przeciwdziałania niekorzystnym tendencjom prowadzącym do pogarszania jakości wody, a co za tym idzie zmniejszania jej zasobów dyspozycyjnych.

3.3.1. Zasoby i stan czystości wód powierzchniowych

Powiat włoszczowski położony jest w najdalej na zachód wysuniętej części województwa świętokrzyskiego. Sieć rzeczną powiatu tworzą Biała Nida i Pilica z dopływami: Czarną Włoszczowską, Zwleczą, i Kurzelówką. Ponadto na terenie powiatu znajdują się liczne bagna oraz zbiorniki retencyjne i stawy rybne.

Pod względem hydrograficznym powiat włoszczowski leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły. Przez obszar powiatu przebiega ważny wododział rozgraniczający zlewnie Nidy i Pilicy.

Biała Nida stanowi źródłowy odcinek Nidy i podobnie jak odbiornik wyższego rzędu powinna prowadzić wody odpowiadające I klasie czystości. W roku 2006 rzeka w ocenie ogólnej na terenie powiatu, zachowała III klasę czystości (ze względu na wskaźniki fizyko-chemiczne, azotany i zawiesinę). Pod względem hydrobiologicznym rzeka utraciła II klasę czystości ze względu na indeks saprobowości.

Rzeka Pilica klasyfikowana jest centralnie z wykorzystaniem wyników badań wykonanych w granicach województwa. W punkcie pomiarowo-kontrolnym Szczekociny posiadała w 2006 r. wody pozaklasowe, natomiast w punkcie Maluszyn wody III klasy czystości.

Czarna Włoszczowska, badana była w 2006 r. w jednym punkcie - Ciemiętniki. Większość wskaźników kwalifikuje ją do IV klasy czystości wód. Oznacza to pogorszenie jakości wody dotychczas mieszczącej się w III klasie.

Zwleczka - rzeka o długości 21,9 km jest prawobrzeżnym dopływem Pilicy mającym ujście w km 230.3. W roku 2003 została włączona do sieci monitoringu regionalnego i kontrolowana była w punkcie pomiarowym Gościencin. W ocenie ogólnej uzyskała III klasę czystości, o czym zdecydował wskaźnik bakteriologiczny - miano Coli.

Na podstawie badań monitoringu wód powierzchniowych przeprowadzonych w 2006 roku przez WIOŚ w Kielcach wykazano, że w dalszym ciągu cała zlewnia Nidy zagrożona jest procesami eutrofizacji. Związane jest to z rosnącym zanieczyszczeniem wód ściekami komunalnymi, pestycydami i nawozami sztucznymi, które są splukiwane z pól uprawnych przez opady atmosferyczne. Obserwuje się przekroczenia wartości granicznych średniorocznych stężeń (głównie azotanów, w mniejszym stopniu fosforu ogólnego).

Generalnie stwierdza się, że rzeki omawianego obszaru prowadzą wody niskiej jakości. Zła jakość wód związana jest w dalszym ciągu z niewystarczającym stopniem skanalizowania gmin. Wśród podstawowych przyczyn utrzymania niskiej jakości wód powierzchniowych wymienić należy również spływy obszarowe z pól.

Zasoby wód powierzchniowych powiatu uzupełniają: zbiorniki wodne, stawy rybne, cieki, kanały i rowy. W ramach dużej retencji (powyżej 5 mln m³) powiat nie posiada żadnego zbiornika. Pozostałe zbiorniki wodne tworzą tzw. małą retencję wód. Zbiorniki te nie podlegają jednak ocenie jakości wody i w związku z tym nie jest możliwe określenie stopnia ich zanieczyszczenia.

Tabela 3.3. Istniejące zbiorniki wodne w powiecie włoszczowskim.

Lp.	Gmina	Nazwa zbiornika	max powierzchnia zalewu [ha]	max objętość zbiornika [m ³]	Funkcja
1.	Krasocin	Krasocin	0,46	4.600	retencyjny
2.	Radków	Zbiornik kąpielisko (Chycza, Oksa)	5	50.000	rekreacyjny
		Kossów	1	10.000	piętrzący dla celów młynarskich
3.	Włoszczowa:				
	Kuzki	Kuzki	0,08	880	retencja, ochrona źródeł
	Łachów	Łachów	0,70	7000	retencja
	Łachów	Łachów	0,45	4500	retencja, amat. połów ryb
	Czarnca	Czarnca	0,80	8000	retencja, amat. połów ryb
	Czarnca	Czarnca- Klekot	23,11	508000	retencja, amat. połów ryb
	Czarnca	Czarnca	1,60	16000	retencja, amat. połów ryb
	Rogienice	Rogienice	0,90	9000	retencja, p. pożarowy
	Rogienice	Rogienice	0,80	7500	retencja, amat. połów ryb
	Kurzelów	Kurzelów	0,50	5000	retencyjny
	Kurzelów	Kurzelów	0,14	1260	retencja, ochrona źródeł
	Jeżowice	Jeżowice-Nadolnik	0,60	6000	retencyjny
	Dąbie	Dąbie	0,20	2000	retencyjny
	Konieczno	Konieczno	1,22	12000	retencja, p. pożarowy
			łącznie: 31,10	łącznie: 587 140	
4.	Kluczewsko	Bobrowska Wola	b.d	b.d	retencyjny
		Nowiny	b.d	b.d	retencyjny
Łącznie			37,56	651 740	

Źródło: Dane na podstawie informacji gmin 2007 oraz POŚ, 2004 [SBRR Kielce]

Oprócz zbiorników retencyjnych na obszarze powiatu znajduje się kilkanaście stawów rybnych o łącznej powierzchni 579,73 ha.

Tabela 3.4. Wykaz stawów rybnych na obszarze powiatu

Lp.	Gmina	Powierzchnia stawów [ha]
1.	Krasocin	24,15
2.	Secemin	121,94
3.	Radków	348
4.	Włoszczowa	65,08
5.	Kluczewsko	19,76
6.	Moskorzew	0,8
Suma		579,73

Źródło: Dane na podstawie informacji z gmin 2007 oraz POŚ, 2004 [SBRR Kielce]

Szacunkowe zasoby retencjonowanej wody w zbiornikach i stawach rybnych na obszarze powiatu są duże (w porównaniu do innych powiatów) i wynoszą 9 347 690 m³ (województwo ok. 67 mln m³). Stanowi to ok. 14,0% zasobów regionu.

Istniejące zbiorniki wodne na obszarze powiatu mają głównie przeznaczenie retencyjne i rolnicze. Są niezbędne do utrzymania stałego poziomu wód gruntowych, stanowią również źródło zasilania wód podziemnych. Łagodzą skutki ekstremalnych zjawisk takich jak susza czy powódź. Lokalnie są również wykorzystywane do celów rekreacyjnych.

Gospodarka wodami powierzchniowymi wiąże się ściśle z przeciwdziałaniem niebezpieczeństwu powodzi. Obszar powiatu położony jest w terenie zagrożenia powodziowego zarówno na skutek wystąpień rzek ze swoich koryt (Pilica i Biała Nida), jak również podtopień w czasie roztopów i deszczów nawalnych.

Tabela 3.5. Obszary zagrożone deszczami nawalnymi

Lp.	Gmina	Sołectwa
1.	Krasocin	Oleszno, Borowiec, Brygidów, Wojciechów, Karolinów, Stojewsko, Mieczyn (około 14 ha)
2.	Secemin	Secemin, Międzylesie, Krzepice, Czaryż, Zwleczka, Wola Czaryska, Wałknowy Dolne, Żeliszawice, Żeliszawiczki
3.	Radków	Radków, Chycza, Krasów, Bałków, Dzierzgów
4.	Włoszczowa	Silpia Duża, Gościenin
5.	Kluczewsko	Januszewice, Pilczyca
6.	Moskorzew	Moskorzew

Źródło: Dane na podstawie informacji gmin 2007 oraz POŚ, 2004 [ŚBRR Kielce]

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 11/92 Wojewody Kieleckiego z dnia 21 grudnia 1992 r. w sprawie określenia nieobwałowanych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, w „Operacie przeciwpowodziowym dla terenu województwa kieleckiego” wykonanym w 1989 r. wyznaczono granice terenów zalewowych, obejmujące rozległe tereny wzdłuż rzeki Białej Nidy. Na terenach tych zabronione jest:

- wznoszenie obiektów budowlanych,
- składowanie materiałów,
- zmiana ukształtowania powierzchni gruntu,
- sadzenie drzew i krzewów oraz wykonywanie urządzeń lub robót, które mogą utrudniać ochronę tych obszarów przed powodzią.

3.3.2. Zasoby i stan jakości wód podziemnych

Zasoby wód podziemnych są jednym z największych bogactw naturalnych regionu. Ich racjonalne wykorzystanie i skuteczna ochrona powinny stanowić jeden z podstawowych celów polityki ekologicznej powiatu.

Rejon powiatu włoszczowskiego jest obszarem zasobnym w wody podziemne, gdzie głównym piętrem wodonośnym jest piętro kredowe.

Poziomy wodonośne na obszarze powiatu włoszczowskiego są przeważnie poziomami użytkowymi. Głównym poziomem użytkowym jest poziom kredowy. Jakość wody w utworach kredowych jest dobra. Stanowią one źródło zaopatrzenia w wodę do picia i na potrzeby przemysłu. **Kredowy zbiornik wód podziemnych**, nie posiada dostatecznej izolacji utworami nieprzepuszczalnymi i w związku z tym, zachodzi konieczność szczególnej ochrony przed degradacją wód np. ze strony składowisk odpadów komunalnych.

Powiat włoszczowski położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych:

- **GZWP nr 408 i 409 — Niecka Miechowska (zbiornik kredowy),**
- **GZWP nr 416 — Małogoszcz (zbiornik jurajski).**

Zbiorniki wód podziemnych nr 408 i 409 są chronione poprzez wyznaczone w dokumentacjach hydrogeologicznych obszary ochronne, na których obowiązuje system zakazów, nakazów i ograniczeń. Natomiast zbiornik GZWP nr 416 — Małogoszcz zlokalizowany w północno-wschodniej części powiatu nie posiada takiego opracowania i nie ma wyznaczonych stref ochrony. Zbiornik ten, tak jak wszystkie wody podziemne, podlega ochronie zgodnie z art. 98 ustawy POŚ.

Wody tych zbiorników o charakterze strategicznym dla regionu świętokrzyskiego są ujmowane przez szereg studni głębinowych, głównie komunalnych. Na podstawie przedstawianych Starostwu Powiatowemu wyników analiz chemicznych wody znajdujących się w operatach do pozwoleń wodnoprawnych, nie stwierdza się przekroczeń norm jakości wody przeznaczanej do celów zaopatrzenia ludności. Niewielkie, punktowe przekroczenia norm występują sporadycznie w starych studniach zlokalizowanych w obrębie terenów zurbanizowanych lub w ujęciach płytkich, narażonych na zanieczyszczenie wodami powierzchniowymi.

Z komunikatu nr 3 z dnia 24.10.2005 r. Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego we Włoszczowie uwzględniającego wyniki badań wykonanych w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego wynika, że stwierdzono przydatność wody do spożycia przez ludzi w wodociągach sieciowych:

1. Gmina Krasocin:

- Skorków,
- Kozia Wieś,
- Mieczyn,
- GS Krasocin,
- Lhoist Bukowa.

2. Gmina Włoszczowa:

- Danków Mały,
- Włoszczowa - wodociąg miejski,
- Włoszczowa - wodociąg ul. Jędrzejowska,
- Włoszczowa - wodociąg ZSB,
- Włoszczowa - wodociąg ZOZ,
- Włoszczowa - wodociąg OSM,
- Włoszczowa - wodociąg ul. Kolejowa.

3. Gmina Secemin:

- Secemin,
- Żeliszawiczki.

4. Gmina Moskorzew:

- Dąbrówka.

5. Gmina Kluczewsko:

- Kluczewsko,
- Dobromierz,
- Bobrowniki,
- Boża Wola.

Ze względu na stale utrzymującą się podwyższoną zawartość azotanów w wodzie jako warunkowo przydatną do spożycia przez ludzi uznano wodę w wodociągach sieciowych w:

- Koniecznie - do dnia 31.12.2005 r.,
- Nieznanowice /RSP/ - do dnia 31.12.2005 r.

Znacznie gorzej przedstawia się sytuacja w zakresie jakości wód gruntowych poziomu **czwartorzędowego (plejstocen – holocen)**. Na podstawie wrywkowych badań dotyczących jakości wody w studniach przydomowych na terenie wybranych sołectw, stwierdzić można przekroczenia norm zawartości azotanów nawet w 80-90% badanych prób. Zdarzają się nawet przekroczenia kilkudziesięciokrotne. Dość częste są również przekroczenia norm zawartości azotynów. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak kanalizacji sanitarnej, gromadzenie ścieków w nieszczelnych „szambach”, niewłaściwe składowanie i gospodarka obornikiem i gnojowicą. Należy tu również wymienić, jako najbardziej znaczący w chwili obecnej czynnik, rozbudowę przez gminy sieci wodociągowej bez równoległej budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

Na obszarze powiatu włoszczowskiego zlokalizowane są 3 punkty regionalnej sieci monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych. Woda pobrana w dwóch punktach (nr 25 i 26) spełnia normy, natomiast punkt nr 61 został wyłączony z sieci monitoringu WIOŚ. Ogólnie należy stwierdzić że pomimo nieznacznego pogorszenia jakości badanych wód, parametry poszczególnych ujęć nie przekraczają wartości określonych w normach dla wody pitnej.

Tabela 3.6. Punkty monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych.

Nr pkt.	Miejscowość	Właściciel pkt.	Rodzaj pkt.	Głębokość filtra (od - do)	Klasa jakości wody	Przekroczenia norm w wodzie do picia i na potrzeby gospodarcze
25	DANKÓW gm. Włoszczowa	wodociąg wiejski	studnia głębinowa	28,8-46,3	obecnie II poprzednio Ib	odpowiada normie
26	WŁOSZCZOWA gm. Włoszczowa	ujęcie komunalne st. 1	studnia głębinowa	37,7-68,0	obecnie III poprzednio Ib	odpowiada normie
61	CZARNCA gm. Włoszczowa	Szkoła Podstawowa	studnia głębinowa	b.d.		punkt wyłączony z monitoringu

Źródło: Dane Raport WIOŚ za rok 2005 [2006].

3.3.3. Gospodarka wodno-ściekowa

W powiecie włoszczowskim, podobnie jak i w całym województwie świętokrzyskim, wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę. Powiat nie posiada zintegrowanego systemu wodociągowego, a zasilanie wodociągów odbywa się ze studni wierconych.

Tabela 3.7. Główne ujęcia wody oraz zasięg zaopatrywanych z nich wodociągów

gmina	ujęcia	Zasięg wodociągu	Uzdatnianie
Krasocin	Mieczyn Krasocin Oleszno Kozia Wieś Ludynia Czostków Gruszczyn Cieśle Skorków	Mieczyn, Huta Stara, Wojciechów, Karolinów, Lipia Góra, Ostra Górka, Brygidów, Podlesko, Stojewsko, Jakubów, Rogalów, Borowiec, Świdno, Porąbki, Wola Świdzińska, Chotów Wyłączone z eksploatacji Oleszno ul. Krótka, Leśna, Kielecka, Szkolna Kozia Wieś, Oleszno, Zabrody, Dąbrówka Ludynia Czostków, Dąbrówka, Zakład Silikatów, awaryjnie Gruszczyn, Niwiska Gruszczyn Cieśle, Występy, część Bukowy, Gruszczyn, Niwiska Gruszczyńskie, awaryjnie Czostków z Dąbrówką Skorków	Czostków- odżelazianie wody
Secemin	Secemin Żeliszawiczki Dąbrówka (gm Moskorzew) Kuczków	Secemin, Marchocice, Brzozowa, Bichniów Żeliszawiczki, Żeliszawice Czaryż Wola Czaryska Dąbie, Wola Kuczkowska, Kluczyce, Zwleczka, Psary Kolonia, Psary Wieś, Celiny, Krzepice	Nie wymaga
Radków	Świerków Radków Dąbrówka (gm Moskorzew)	Świerków, Kwilina, Kossów, Chycza, Kossów- Nowiny, Radków, Dzierzgów, Bałków, Krasów, Sulików, Skociszewy, Brzeście, Ojsławice, Bieganów, oraz gm. Szczekociny: Drużykowa, Rędziny, gm. Moskorzew: Mękarzów, Dąbrówka, gm. Secemin: Wola Czaryska, Czaryż	Nie wymaga
Włoszczowa	Danków Mały Włoszczowa Konieczno Dąbie	Danków Mały, Danków Duży, Łachów, Kurzelów Włoszczowa, Wola Wiśniowa, Kuzki-Ewina, Czarnca-Kąty Konieczno, Ogarka, Rogienice, Boczkowice Zasilanie awaryjne dla ujęcia Konieczno	Nie wymaga
Kluczewsko	Kluczewsko Boża Wola Dobromierz Bobrowniki Zalesie	Kluczewsko , Brzeście, Komparzów, Pracza, Pilczyca, Kol. Pilczyca, Januszewice, Jakubowice, Komorniki, Rzewuszyce, Miedziana Góra, Bobrowska Wola, Kol. Bobrowska Wola, Boża Wola Mrowina, Kol. Mrowina, Stanowiska, Dobromierz, Rączki Jeżowiec, Kol. Łapczyzna Wola, Bobrowniki, Ciemiętniki Zalesie	Nie wymaga
Moskorzew	Dąbrówka	Dąbrówka, Mękarzów, gm. Szczekociny: Rędziny, Drużykowa, gm. Radków: Ojsławice, Bieganów, Brzeście, gm. Secemin: Czaryż, Wola Czaryska	Nie wymaga

Źródło: Dane POŚ, 2004 [ŚBRR Kielce – dane uaktualnione pozyskane z gmin – stan lipiec 2007 rok

Na ogół wody z wymienianych ujęć są dobrej jakości i nadają się bezpośrednio lub po prostym uzdatnianiu do spożycia i na potrzeby gospodarcze. Najgorszą jakość wykazuje woda z ujęcia Czostków, gdzie prowadzone jest jej odżelazianie.

Poziom nasycenia siecią wodociągową należy uznać za dobry, o czym świadczy fakt, że około 61 % wsi zaopatrywanych jest z wodociągów (w województwie około 70 %).

Łączny pobór wód podziemnych i powierzchniowych dla zaopatrzenia ludności powiecie włoszczowskim w 2005 roku wyniósł 12493 m³.

Tabela 3.8. Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim i w powiecie włoszczowskim w latach 2004-2005 (dane GUS) [WIOŚ Kielce, 2006].

	Rok	Ogółem	Na cele						
			Produkcyjne (poza rolnictwem i leśnictwem)			nawodnień w roln. leśnic. oraz uzup. stawów rybnych	eksploatacji sieci wodociągowej ^a		
			razem	Z ujęć własnych			wody		
				powierzchniowe	podziemne		razem	powierzchniowe	podziemne
w dekametrach sześciennych									
Polska	2004	10990024	7817013	7484953	224717	1071502	2101509	695656	1405853
	2005	10940281	7734217	7421023	219017	1100964	2105100	683700	1421400
Województwo	2004	1110467	963858	951528	8721	81072	65537	9744	55794
	2005	941132	789396	777649	6888	84030	67706	10846	56860
Powiat włoszczowski	2004	11368	827	-	827	9072	1469	-	1469
	2005	12493	825	-	825	10073	1595	-	1595

Źródło: Dane Raport WIOŚ Kielce, 2006

Znacznie wolniej rozwiązywany jest problem gospodarki ściekowej. Między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, istnieje znaczna dysproporcja, co w warunkach powiatu stanowi duże zagrożenie dla czystości wód (na 100 km wodociągów w połowie roku 2007 przypadało około 21 km sieci kanalizacyjnej).

Tabela 3.9. Gospodarka wodno-ściekowa na terenie powiatu – stan na lipiec 2007 r

Powiat ogółem	Wodociągi [km]	Kanalizacja [km]	Oczyszczalnie ścieków				
			Lokalizacja	istniejące		projektowane	
Gminy				Ilość [szt.]	Przepustowość max [m ³]	Ilość [szt.]	Przepustowość max [m ³]
powiat ogółem	655,1	136,4		5	5420	3	1515
Kluczewsko	87,6	30,2	Kluczewsko Dobromierz	1 1	240 200	- -	- -
Krasocin	141,7	3,2	Krasocin Oleszno Skorków (zarządzana przez LHOIST Bukowa)	- - -	- - 250	1 1 -	680 355 -
Moskorzew	12,2	0					-
Radków	61	6,0	Radków	1	120	-	Docelowo rozbudowa do 260
Secemin	71	4,5	Secemin (nowo uruchomiona)	1	110	-	Docelowo rozbudowa do 220
Włoszczowa (miasto i gmina)	281,6	92,5	Włoszczowa	1	4500	-	-

Dysproporcja ta jest w istocie większa, gdyż po stronie zaopatrzenia w wodę uwzględnić należy dodatkowo znaczną liczbę gospodarstw posiadających studnie przydomowe.

System zorganizowanego odprowadzania ścieków sanitarnych istnieje jedynie: na terenie miasta Włoszczowa, Łachów, Kluczewsko, Dobromierz, Jeżowiec, Kol. Łączyna Wola oraz osiedla przykładowego w miejscowości Bukowa. Ścieki bytowo-gospodarcze ze skanalizowanych części tych miejscowości odprowadzane są do biologiczno-mechanicznych oczyszczalni ścieków położonych odpowiednio we Włoszczowie, Krasocinie, Radkowie, Kluczewsku, Dobromierzu i od niedawna w Seceminie. Największe możliwości dociążenia posiadają oczyszczalnie w Kluczewsku oraz we Włoszczowie.

Tabela nr 3.10. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzane do wód powierzchniowych lub do ziemi (dane GUS) [WIOŚ Kielce, 2006].

	rok	ogółem	Oczyszczane					Nie oczyszczone		
			razem	mecha- nicznie	chemicz- -nie	biologi- cznie	podwyż. usuwanie biogenów	razem	odprowadzane	
									z zakładów przemysł.	siecią kanali- zacji
w dekametrach sześciennych										
Polska	2004	2134876	1943068	581524	107510	585517	668517	191808	50481	141327
	2005	2115101	1929379	576075	108991	501813	742500	185722	52108	133614
Województwo	2004	57893	49288	14936	223	21498	12631	8605	2973	5632
	2005	55279	49050	15416	209	19041	14384	6229	4459	1770
Powiat włoszczowski	2004	1135	1131	451	-	643	37	4	-	4
	2005	1010	1005	373	-	562	70	5	-	5

Źródło: Dane Raport WIOŚ Kielce, 2006.

Usuwanie ścieków w warunkach wiejskich wymaga odmiennego podejścia niż w miastach, co wynika z rozproszenia zabudowy oraz z innego sposobu korzystania z wody. Możliwe są dwa systemy odprowadzania ścieków: kanalizacja zbiorcza, z centralną oczyszczalnią ścieków na obszarach skupionej zabudowy oraz kanalizacja przyzagrodowa (lokalna) na terenach, gdzie występuje zabudowa rozproszona i samotnicza. Podział poszczególnych jednostek osadniczych na obszary objęte zbiorczymi lub indywidualnymi systemami odprowadzania ścieków winien być dokonany na poziomie planowania przestrzennego (w Studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin).

Charakterystyka systemu kanalizacji deszczowej w powiecie włoszczowskim

Systemem kanalizacji deszczowej objęte są:

- ulice o trwałej nawierzchni – 5.980,7 mb na terenie miasta Włoszczowy oraz 310 mb na terenie Kurzelowa, łącznie 6290,7 mb, zgodnie z zestawieniem poniżej. Ścieki deszczowe z ww. kolektorów odprowadzane są do Strugi P, i dalej do Czarnej Strugi (Włoszczowa) oraz do Kurzelówki (Kurzelów). Ścieki nie są oczyszczane.

Tabela nr 3.11. Zestawienie ulic o trwałej nawierzchni posiadających system kanalizacji deszczowej

Lp.	Lokalizacja (nazwa ulicy)	Wymiary dł. x szer. [m]	Powierzchnia [m ²]
1.	Czarnieckiego	40,0 x 6,0	240
2.	Sienkiewicza	404,5 x 7,0	1,260
3.	Witosa	29,5 x 6,0	177
4.	Fredry	78,0 x 6,0	473
5.	Jędrzejowska	520 x 7,0	3,640

6.	1 Maja	120 x 7,0	840
7.	Wschodnia	897,9 x 7,0	6,285
8.	Sienkiewicza	600 x 6,0	3,600
9.	Głowackiego	859,8 x 7,0	6,018
10.	Kusocińskiego	366 x 6	2,196
11.	Wiśniowa	225 x 7	1,575
12.	Partyzantów	1130 x 9,0	1,017
13.	Młynarska	250,0 x 8,0	2,000
14.	Plac Wolności	400 x 10	4,000
15.	Mickiewicza	60 x 6,0	360
16.	Kurzelów-Plac 1 Maja	140,0 x 7,0	980
17.	Kurzelów ul. Kielecka	170,0 x 6,0	1,020
	Ogółem	6290,7	44,834

Źródło: Starostwo Powiatowe we Włoszczowie, 2007

- niektóre zakłady pracy: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie, Grupa Prefabet S.A. z siedzibą w Świerżach Górnych Oddział w Żeliszawicach, Zakład Produkcji Silikatów Ludynia Sp. z o.o., Lhoist Bukowa Sp. z o.o., ORLEN S.A. Stacja Paliw nr 108 we Włoszczowie, Zakład Stolarki Budowlanej STOLBUD S.A. Włoszczowa, Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. w Jędrzejowie Placówka Terenowa we Włoszczowie, ZPUH ROAD Sp. z o.o. we Włoszczowie, posiadają własne systemy kanalizacji burzowej z urządzeniami zapewniającymi właściwe parametry odprowadzanych ścieków

3.3.4. Ogniska zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Podstawowym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych są zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego, będące wynikiem działalności człowieka. Umownie można je podzielić na obszarowe i punktowe.

Zanieczyszczenia obszarowe są to trafiające ze spływami wód opadowych i roztopowych do cieków powierzchniowych nawozy mineralne i organiczne oraz środki ochrony roślin i ścieki bytowe z terenów nieskanalizowanych. Zanieczyszczenia te są trudne do oszacowania i kontrolowania, a mają znaczny wpływ na stan czystości wód powierzchniowych. Na obszarze powiatu włoszczowskiego problem zanieczyszczeń obszarowych jest widoczny wszędzie tam, gdzie rzeki przepływają przez tereny wiejskie o niskim stopniu skanalizowania i nie posiadające własnych oczyszczalni ścieków. Przemysłowo-rolniczy charakter zlewni powoduje wprowadzanie do wód rzek ścieków komunalnych (zły stan bakteriologiczny wody) oraz nawozów rolniczych (duże stężenia azotanów). Do

zanieczyszczeń obszarowych zaliczamy także zanieczyszczenia małopowierzchniowe takie jak składowiska odpadów oraz zanieczyszczenia wielkoobszarowe (emisja gazów i pyłów do atmosfery).

Zanieczyszczenia punktowe to głównie ścieki komunalne i przemysłowe. W powiecie włoszczowskim zbyt wolno rozwiązywany jest problem gospodarki ściekowej. Między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, istnieje znaczna dysproporcja, co w warunkach powiatu stanowi duże zagrożenie dla czystości wód (na 100 km wodociągów przypada zaledwie ok. 21 km sieci kanalizacyjnej).

Znaczący wpływ na zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych ma nierozwiązana gospodarka ściekowa na terenach wiejskich. Są one nieskanalizowane i brak jest na ich terenie oczyszczalni ścieków (z wyłączeniem części gminy Kluczewsko i Radków). Ścieki komunalne są gromadzone w bezodpływowych zbiornikach i wywożone w przeważającej większości na tereny pól, nieużytków itp. Nieznaczna część ścieków z tego terenu trafia do oczyszczalni we Włoszczowie, Kluczewsku, Dobromierzu, Radkowie i Bukowie. Ze względu na znaczne koszty dowozu ścieków do oczyszczalni problemu tego nie da się rozwiązać bez budowy sieci kanalizacyjnych lub wprowadzenia systemu dopłat refundujących część kosztów dowozu ścieków. **Biorąc pod uwagę pogarszającą się sytuację finansową gmin oraz wieloletnie zaniedbania w tym zakresie sprawa sanitacji terenów wiejskich winna być przez najbliższe lata priorytetowym w dziedzinie ochrony środowiska na terenie powiatu.**

Zagrożeniem dla jakości wód podziemnych są ponadto składowiska odpadów komunalnych, w przypadku zaistnienia nieprawidłowości w funkcjonowaniu. Składowiska komunalne zlokalizowane w miejscowościach: Radków, Bałków, Secemin, Włoszczowa znajdują się w obrębie utworów przepuszczalnych dla wód infiltracyjnych i w związku z tym stanowią zagrożenie dla ujęć wód podziemnych. Składowiska te, za wyjątkiem „Kępny Ług” we Włoszczowie” są już nieczynne i zrehabilitowane, ale wymagają stałej kontroli poprzez prowadzenie monitoringu poeksploatacyjnego. Składowisko komunalne „Kępny Ług” zlokalizowane we Włoszczowie znajduje się w obrębie utworów przepuszczalnych, ale jego dno jest zabezpieczone przed przenikaniem zanieczyszczeń w głąb warstw wodonośnych. Składowiska odpadów komunalnych znajdują się w obszarze zbiornika wód podziemnych GZWP 408 w zasięgu stref OWO i ONO.

Specyficznym rodzajem składowisk są mogilniki, zawierające przeterminowane środki ochrony roślin. Z uwagi na wysoką toksyczność zgromadzonych tam preparatów chemicznych mogilniki stanowią mogą szczególne zagrożenie dla poziomów wód podziemnych zlokalizowanych na obszarach określonych jako OWO i ONO. W powiecie włoszczowskim istniał jeden mogilnik. Znajdował się on w miejscowości Nieznanowice w gminie Włoszczowa, na obszarze GZWP 408. Zgodnie z posiadanymi informacjami **mogilnik ten został zlikwidowany.**

3.4. Powierzchnia ziemi i zanieczyszczenie gleb

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem w przyszłości na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Około 54 % gruntów stanowią użytki rolne, a 38,4% użytki leśne. Największą powierzchnię w powiecie zajmują gleby brunatne, biellicowe oraz pseudobiellicowe. Gleby biellicowe są zaliczane do mało urodzajnych i spotykane są głównie w strefie występowania lasów, zaś gleby pseudobiellicowe w okolicach silnie wilgotnych. Gleby urodzajne takie jak czarnoziemy i gleby brunatne zajmują mniejszą część powierzchni powiatu.

Grunty orne klasy od I do III zajmują około 15% powierzchni powiatu, podczas gdy w województwie gleby tych klas zajmują około 25% ogólnej powierzchni. Natomiast klasy V i VI stanowią 58% powierzchni powiatu, podczas gdy w województwie około 33%.

3.4.1. Stan czystości gleb

Ochrona gleb w rozumieniu ustawy POŚ prowadzona jest w ramach ochrony powierzchni ziemi i polega na zachowaniu możliwości ich produkcyjnego wykorzystania oraz utrzymaniu jakości na poziomie wymaganych standardów (określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 09.09.2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi). Ustawa ta postanawia, że oceny jakości gleb i ziemi oraz obserwacji długofalowych zmian w tym zakresie dokonuje się w ramach **monitoringu państwowego**, który realizowany jest przez JUNG Puławy i przewiduje pobieranie prób badawczych z profili glebowych położonych w ściśle określonych miejscach kraju. Na terenie powiatu włoszczowskiego nie zlokalizowano jednak tego rodzaju profili, zaś najbliższy położony punkt badawczy w woj. świętokrzyskim znajduje się w Olszówce Nowej gm. Wodzisław.

Tabela nr 3.12. Zawartość metali ciężkich, siarki siarczanowej oraz węglowodorów aromatycznych w profilu glebowym Olszówka Nowa (gm. Wodzisław).

Lokalizacja Badań	Rok	pH w KCl	Zawartość metali ciężkich w mg/kg gleby i stopień zanieczyszczenia						Zawartość S-SO ₄ w mg/100 g gleby i stopień zanieczysz- czenia	Zawartość WWA w µg/kg gleby i stopień zanieczysz- czenia*
			Cd	Cu	Cr	Ni	Pb	Zn		
Olszówka Nowa gm. Wodzisław (357)	1995	5,4	0,47	5,2	8,7	6,0	17,6	32,5	1,50	149
	2000	5,3	0,61	8,3	10,2	5,9	19,5	35,5	1,68	182

Źródło: Dane WIOŚ, 2001.

Na terenie powiatu włoszczowskiego w chwili obecnej nie istnieją punkty pomiarowo-kontrolne włączone do krajowej bądź regionalnej sieci monitoringu gleb, w związku z czym ocena stopnia zanieczyszczenia gleb jest utrudniona. Z wyników badań uzyskanych w skali całego województwa w 2001 roku wynika, że grunty użytkowane rolniczo nie zawierają nadmiernych ilości metali ciężkich.

Natomiast monitoring regionalny jest prowadzony w pięcioletnich cyklach badawczych na kilku wytypowanych rejonach spośród 23 w województwie. Tereny powiatu były objęte monitoringiem regionalnym w latach 1992-97. W wyniku przeprowadzonych badań gleb w kierunku zawartości metali ciężkich nie stwierdzono na terenie powiatu istotnych rozbieżności w porównaniu z terenami innych powiatów województwa. Naturalną zawartość metali ciężkich wykazało 63,3% - 99,1% badanych prób glebowych. Według klasyfikacji Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach gleby te nadają się pod wszystkie uprawy rolnicze i ogrodnicze. Nieznaczne skażenie stwierdzono w przypadku kadmu (2,8% prób). Nie stwierdzono zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi w stopniu III, IV i V (gleby średnio, silnie i bardzo silnie skażone). Zanieczyszczenie metalami ciężkimi (punktowe lub liniowe) występuje głównie na terenach zurbanizowanych, w pobliżu składowisk odpadów i wzdłuż szlaków komunikacyjnych. W obecnym cyklu 5-letnim (rozpoczętym w 2005 r.) powiat włoszczowski nie został uwzględniony z uwagi na brak potencjalnych źródeł skażeń.

Oprócz monitoringu krajowego i regionalnego prowadzone są również badania w sieci lokalnej nakładane jako obowiązek na konkretne podmioty przez organy ochrony środowiska (wojewodę i starostę). Monitoringiem glebowym w sieci lokalnej, prowadzonym w celu kontrolowania wpływu lokalnych źródeł emisji na stan jakości gruntów objęte są:

- teren byłego Zakładu Produktów Naftowych PKN ORLEN S.A. we Włoszczowie przy ul. Jędrzejowskiej 121 (obecny właściciel firma „Klasz” Sp. z o. o. w Kodrąbiu)
- rejon zlikwidowanego mogilnika w Nieznanowicach.

W 2005 r. PKN ORLEN S.A. w ramach modernizacji Stacji Paliw Nr 108 przy ul. Jędrzejowskiej dokonał rekultywacji gruntów dotychczas ujętych w prowadzonym przez Starostę rejestrze obszarów, na których zostały przekroczone standardy jakości gleby i ziemi.

Istotnym składnikiem oceny jakości gleb na terenie powiatu jest poziom zakwaszenia, oraz stopień zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Zakwaszenie to zależy od rodzaju skały macierzystej, natężenia procesów degradacyjnych (np. erozji wodnej, ługowania, zasolenia), a także ogólnego poziomu kultury rolnej. Gleby silniej zakwaszone posiadają niższą przydatność rolniczą, cechują się słabszą przyswajalnością składników pokarmowych oraz wymagają większych nakładów na rekultywację.

Zakwaszenie gleb powiatu włoszczowskiego należy uznać za wysokie, co potwierdza fakt, że na 40% użytków rolnych wapnowanie jest konieczne, a na dalszych 12% jest zabiegiem potrzebnym.

Tabela nr 3.13. Zakwaszenie gleb powiatu włoszczowskiego

Gmina	Procent gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych
Włoszczowa	61 - 80
Krasocin	do 20
Kluczewsko	21 - 40
Moskorzew	61 - 80
Radków	61 - 80
Secemin	81 - 100

Źródło: Raport WIOŚ Kielce, 2006.

3.4.2. Główne zagrożenia i problemy ochrony gleb

Zanieczyszczenia gleb, zmiany w ukształtowaniu powierzchni terenu, na obszarze powiatu włoszczowskiego wynikają głównie z funkcjonowania przemysłu na obszarze powiatu i ruchu komunikacyjnego. Lokalnie są wynikiem działalności górniczej oraz składowania odpadów. Zjawisko degradacji chemicznej gleb jest także związane z nieprawidłowym stosowaniem nawozów sztucznych, wykorzystywaniem do nawożenia i wapnowania odpadów i osadów ściekowych, a także stosowaniem preparatów do ochrony roślin.

Stosunkowo niewielki zagrożenie gleb w powiecie włoszczowskim stwarza erozja wodna, którą objętych jest ok. 0,3% gruntów rolnych. Są to grunty rędzinowe (rzadko lessowe) usytuowane na stokach o spadkach pow. 10°. Skupiają się one w gminach: Moskorzew, Radków i Włoszczowa.

Równie niewielki areał gleb, wykorzystywanych rolniczo zagrożony jest erozją wietrzną (szacunkowo 1,5%). Erozji tej sprzyja lokalny niedobór lasów, nadmierne uproszczenie agrocenoz, brak zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, spełniających rolę wiatrochronną oraz występujące przesuszenia (susze, źle działająca melioracja).

Podstawowe problemy związane z jakością gleb na obszarze powiatu włoszczowskiego to:

- wysokie zakwaszenie ponad połowy gleb (61% gleb wymaga wapnowania),
- znaczny areał gruntów odługujących i źle rolniczo wykorzystanych, które utraciły pożądaną kulturę rolną,
- niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszenie gleb,
- występująca punktowo podwyższona zawartość kadmu, cynku i siarki siarczanowej.

3.5. Surowce mineralne

Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (iły, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

3.5.1. Zasoby surowców mineralnych

Surowce węglanowe

Udokumentowane złoża surowców węglanowych występują jedynie w gminie Krasocin. Tu eksploatowane jest na skalę przemysłową, złożo wapieni jurajskich — „Bukowa”. Kopalina występująca w złożu wykazuje przydatność zarówno do produkcji cementu, jak i wapna. Przedsiębiorstwo „Lhoist Bukowa” wykorzystuje eksploatowany surowiec do produkcji szerokiego asortymentu produktów wapienniczych wypalanych i niewypalanych (wapno hydratyzowane, wapno palone mielone, wapno palone w bryłach, nawozy tlenkowe oraz wyroby niewypalane: sorbenty, mączkę wapienną, pył do hamowania wybuchów, kredę malarską, kredę pastewną i kamień wapienny). Ponadto na terenie gminy udokumentowano duże złożo wapieni — Krasocin, które ma stanowić rezerwę surowcową, gdy wyczerpią się zasoby złoża Bukowa. Zasoby szacunkowe lub perspektywiczne określono dla złóż: Oleszno, Wola Świdzińska, Huta Stara, Mieczyn i Występy.

Piaski

Piaski na obszarze powiatu są kopaliną występującą dość powszechnie. Reprezentują one różnowiekowe serie bardzo zróżnicowane genetycznie i litologicznie, a w efekcie charakteryzują się zmiennymi właściwościami i cechami jakościowymi. Dlatego też surowiec ten może mieć różnorodne zastosowanie. Piaski budowlane udokumentowano w złożach: Oleszno, Kotowie, Nadolnik, Wojciechów oraz w złożu Dąbrowa-Kąty, które nie zostało ujęte w krajowym bilansie zasobów. Aktualnie wydobywanie prowadzone jest w złożach: Pilczyca, Czarnca I i Jeziorna Góra, zaniechano eksploatacji w złożach Jakubowice i Jakubowice I. Oprócz ww. istnieje jeszcze szereg złóż, dla których określono zasoby szacunkowe. Są to: Kluczewsko, Komorniki, Oleszno, Chotów, Wymysłów, Kurzelów, Niedźwiadek, Jeżowice, Wiśniowa Wola, Motyczno, Celiny i Psary. Piaski stosowane do produkcji cegły wapienno-piaskowej (silikatów) do niedawna pozyskiwane były ze złoża Ludynia, obecnie wydobywanie prowadzi się jedynie ze złoża Czostków. Produkcja betonów komórkowych prowadzona jest z wykorzystaniem surowca ze złoża Żeliszawice, udokumentowano złożo Miny-Czarnca, a zasoby szacunkowe podano dla złoża Komparzów. Piaski formierskie zostały udokumentowane w złożu Brzeście, a zasoby szacunkowe określono dla niewielkiego złoża Ludynia.

Ponadto na terenie powiatu występują nagromadzenia piasków, które nie posiadają opracowań geologicznych, a jedynie dokumentacje techniczne, gdzie określono szacunkowe zasoby kopaliny, która może mieć zastosowanie przy budowie nasypów kolejowych i dróg lokalnych. Rejony takie to np.: Mościska, Motyczno.

Surowce ilaste

Występujące na terenie powiatu gliny zwałowe mogą potencjalnie stanowić surowiec dla niewielkich zakładów ceramiki budowlanej (produkcja cegły pełnej). Cegielnie bazujące na miejscowych glinach funkcjonowały w XIX wieku i jeszcze w okresie powojennym. Obecnie nie prowadzi się wydobycia, nie ma też udokumentowanych złóż tego surowca. Dla złóż: Sułków, Nowy Dwór, Krasocin, Bebelno, Marchocice, Kwilina i Chlewice określono jedynie zasoby szacunkowe.

Ziemia krzemionkowa

Złoże ziemi krzemionkowej (opoki odwapnionej) Dąbrówka pole A i B znajduje się w południowo-wschodniej części gminy Krasocin. Ziemia krzemionkowa może mieć zastosowanie w różnych gałęziach przemysłu: odlewniczym, chemicznym, materiałów budowlanych, ale głównie jako mączka izolacyjna. Występujący w nadkładzie pola A surowiec może być wykorzystywany jako piaski formierskie. W późnych latach 60-tych wydobycie ziemi krzemionkowej prowadziła Spółdzielnia „Skała”. Aktualnie złoże nie jest eksploatowane.

Torfy

Torfowiska zajmują znaczne obszary powiatu włoszczowskiego. W latach 60-tych i 70-tych, gdy nie kładziono tak dużego nacisku na ochronę zasobów przyrody, udokumentowano wstępnie wiele złóż torfu biorąc pod uwagę jego wartość opałową. Z reguły są to rozległe obszary składające się z kilku pól, np. Góra Lipia obejmuje 11 złóż o łącznej powierzchni 1022,0 ha. Podobnie zasoby szacunkowe określono dla złóż: Oleszno, Gnieździska, Dolina Czarnej Strugi i na południu powiatu: Dolina Rzeki Zwleczy i Jeżówki, Kuczków-Michałów, Drochlin-Kuczków, Bieganów, Dolina Rzeki Białej Nidy, Dolina Rzeki Pilicy. Generalnie są to torfowiska niskie, budowane przez torfy trzcinowe i turzycowe, o miąższości do 3,0 m. Charakteryzują się one stosunkową słabą wartością opałową. Przy ewentualnej eksploatacji straty wynikające ze zniszczenia środowiska byłyby niewspółmiernie duże w odniesieniu do wartości pozyskanego surowca. Aktualnie, gdy ochrona naturalnych zasobów przyrody jest czynnikiem decydującym, możliwość eksploatacji torfów, zwłaszcza na większą skalę, w zasadzie jest wykluczona.

3.5.2. Wpływ działalności górniczej na środowisko

Eksploatacja surowców narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym. Odkrywkowy system wydobywania jakiego występuje na terenie powiatu włoszczowskiego powoduje powstanie: przekształceń powierzchni terenu, wyrobisk, hałd odpadów przerobczych i złożowych, niekiedy osuszanie gruntów i zanieczyszczenie wód i powietrza atmosferycznego. Dominującym w skali powiatu, pod względem wielkości zajmowanego obszaru, głębokości i intensywności prowadzonego wydobywania oraz ilości przetwarzanego surowca, jest złożo wapieni — Bukowa. Na mniejszą skalę, choć wcale nie małą biorąc pod uwagę inne rejony województwa, odbywa się wydobywanie piasków. Aktualnie działające 5 kopalni ma stosunkowo mniej intensywne oddziaływanie na środowisko. Są to mniejsze obszarowo złoża, urabianie kopaliny odbywa się bez udziału materiałów wybuchowych, a rekultywacja wykorzystanych górniczo terenów jest znacznie łatwiejsza i mniej kosztowna. Znaczące zmiany wywołują powstałe wyrobiska ale także zakłady przerobcze wykorzystujące surowce. Niekorzystne oddziaływanie dotyczy również zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i hałasu. Te dwa czynniki są dodatkowo zwiększone wzmożonym transportem, który zawsze towarzyszy tego typu działalności. Zagrożeniem dla środowiska są także miejsca nielegalnego pozyskiwania surowców, głównie piasku. Samo w sobie wydobywanie na tak niewielką skalę, ma niewielki negatywny wpływ na środowisko. Zaniechanie wydobywania powoduje też dość szybką samorekultywację. Problem gwałtownie narasta, gdy w niezabezpieczonych wyrobiskach gromadzone są nielegalnie odpady.

3.6. Klimat akustyczny

Hałas stanowi jedno z zagrożeń cywilizacyjnych. Rozwój gospodarczy powiatu włoszczowskiego związany jest z powstawaniem nowych zakładów przemysłowych, rozwojem transportu, a co za tym idzie ze zwiększonym generowaniem hałasu przemysłowego, komunalnego i komunikacyjnego. Obecnie narażone na hałas są nie tylko budynki mieszkalne, szkoły i inne obiekty położone w pobliżu arterii komunikacyjnych bądź zakładów przemysłowych, lecz również tereny wypoczynkowo–rekreacyjne, a nawet tereny leśne

Rozpoznanie problemu zanieczyszczenia środowiska hałasem jest znacznie mniejsze w porównaniu do innych zagadnień ochrony środowiska. Badania przeprowadzone w ostatnich latach na obszarze województwa wskazują na poszerzanie się obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co prowadzi do zwiększenia populacji objętej szkodliwym jego wpływem. Do głównych źródeł hałasu wpływających na zwiększenie uciążliwości akustycznej dla środowiska zewnętrznego należy ruch drogowy i kolejowy oraz działalność prowadzona na terenach niektórych obiektów przemysłowych.

W województwie świętokrzyskim, w ramach monitoringu hałasu oraz kontroli i ewidencji obiektów emitujących hałas, realizowane są działania obejmujące:

1. Planowe, cykliczne badania hałasu komunikacyjnego w miastach, w celu opracowania planów akustycznych miast;
2. Planowe badania hałasu drogowego na głównych trasach komunikacyjnych;
3. Planowe i interwencyjne kontrole zakładów przemysłowych oraz innych obiektów emitujących hałas do środowiska. Dla terenów powiatu włoszczowskiego wykonane zostały do 2005 r.:
 - plan akustyczny dla miasta Włoszczowy,
 - pomiary hałasu komunikacyjnego linii kolejowej relacji Kielce - Częstochowa,
 - pomiary hałasu wokół tras komunikacyjnych w roku 2000 w tym w otoczeniu drogi krajowej nr 78.

Hałas przemysłowy

Na obszarze powiatu włoszczowskiego aktualnie nie występuje zagrożenie ze strony hałasu przemysłowego. Dwa zakłady branży drzewnej i metalowej zlokalizowane we Włoszczowie, które objęte były pozwoleniem na emisję hałasu zostały zlikwidowane. Starostwo powiatowe od 1999 roku nie wydało żadnego pozwolenia na emisję hałasu, dopiero w roku 2006 wydano 2 pozwolenia w zakresie emisji hałasu..

Hałas drogowy

Szybki rozwój motoryzacji indywidualnej w ostatnich latach połączony ze wzrostem przewozów transportowych oraz opóźnieniami w rozbudowie układów drogowo-ulicznych przyczynił się do znacznego pogorszenia klimatu akustycznego zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych.

Badania hałasu wywołanego ruchem pojazdów samochodowych na obszarach zurbanizowanych województwa prowadzone są od 1978 roku. Na terenie powiatu włoszczowskiego pomiary natężenia hałasu przeprowadzono dla obszaru miasta Włoszczowa w latach: 1978, 1984, 1990, 2000, a dla terenów przyległych do drogi krajowej nr 78 w 1999 roku.

Przy rosnącym ruchu pojazdów samochodowych, zwłaszcza ciężarowych klimat akustyczny na przestrzeni ostatnich lat systematycznie się pogarsza.

Pomiar w 2000 roku swym zasięgiem objął teren prawie całego miasta, gdzie przebadano 76,9% ogólnej długości dróg miejskich podzielonych na 62 odcinki pomiarowe. Jedynie na 22,6% przebadanej sieci drogowej równoważny poziom hałasu jest mniejszy od wartości normatywnej wynoszącej 60 dB. Są to odcinki ulic osiedlowych oraz biegnących przez peryferyjne dzielnice miasta.

Największe oddziaływanie hałasu komunikacyjnego występuje na obszarach przyległych do tras tranzytowych (Czarneckiego, Partyzantów, Plac Wolności, Sienkiewicza i Wiśniowa), gdzie zanotowano poziom hałasu w przedziale 70–75 dB (16,1% sieci). Na żadnym z mierzonych odcinków nie zanotowano poziomu hałasu przekraczającego 75,0 dB tj. wartości progowej decydującej o

zaliczeniu obszaru do kategorii terenu zagrożonego hałasem. Przeciętny poziom hałasu na ulicach Włoszczowy w porze dziennej wynosi 64,0 dB i jest o 4 dB wyższy od poziomu dopuszczalnego. Szacuje się że ok. 75% mieszkańców Włoszczowy (8600) jest narażona na bezpośrednie oddziaływanie hałasu.

Poprawa klimatu akustycznego na terenie miasta stanowiącego węzeł dróg tranzytowych będzie trudna bez poniesienia nakładów na inwestycje drogowe. Doraźną poprawę sytuacji można uzyskać poprzez polepszenie stanu nawierzchni i zmianę prędkości strumienia pojazdów.

W 1999 roku dokonano pomiarów hałasu wzdłuż drogi krajowej nr 78 Chałupki — Gliwice — Siewierz — Jędrzejów — Chmielnik na odcinku od Jędrzejowa do Chlewic. Punkt pomiarowy między innymi zlokalizowano w Chlewicach. Z analizy wykonanych pomiarów wynika, że na odcinku powiatu włoszczowskiego występują znaczne przekroczenia w stosunku do obowiązujących norm. W bezpośrednim sąsiedztwie jezdni (1 m) przekroczenia wynoszą 12,6 dB, a na pierwszej linii zabudowy 9,7 dB. Najmniej korzystne warunki występują w części wsi: Moskorzew, Damiany i Chlewice, gdzie występuje gęsta, zwarta zabudowa położona w niewielkiej odległości od jezdni.

Uciążliwość ruchu drogowego na odcinkach dróg wojewódzkich poza Włoszczową jest mniejsza i tylko w niewielkim stopniu przekracza wartości normatywne. Do miejsc narażonych na większy hałas należą lokalne węzły komunikacyjne na drodze nr 786 Kielce — Częstochowa w Krasocinie i Seceminie.

Hałas kolejowy

Hałas kolejowy jest wynikiem sumowania się hałasu emitowanego przez wiele pociągów przejeżdżających przez poddany obserwacji odcinek pomiarowy. O jego poziomie na obszarach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowych decydują takie czynniki jak: natężenie ruchu, ilość pociągów towarowych w ogólnej liczbie składów pociągów, prędkość pociągów, położenie torów i płynność ruchu pociągów, ukształtowanie terenu przez który przebiega linia kolejowa, charakter obudowy linii kolejowej oraz odległość pierwszej linii zabudowy od skrajnego toru.

Przez obszar powiatu włoszczowskiego przebiegają dwie ważne linie kolejowe znaczenia państwowego krzyżujące się w rejonie wsi Czarncza i wsi Psary. Centralna Magistrala Kolejowa Warszawa - Katowice prowadzi znaczny ruch szybkich pociągów osobowych-ekspresowych, a linia Kielce - Częstochowa ruch mieszany towarowo-osobowy. Linie te przebiegają na ogół z dala od terenów gęsto zabudowanych, dlatego ich uciążliwość jest niewielka. W roku 1999 pomiary hałasu kolejowego przeprowadzono w rejonie trasy Kielce-Częstochowa. Posłużyły one do sporządzenia oceny klimatu akustycznego na przyległych terenach. Hałas mierzono jedynie w odległości 7,5 m od skrajnego toru, nie określając strefy uciążliwości. Na odcinku powiatu włoszczowskiego poziom hałasu tylko nieznacznie przekraczał wartości dopuszczalne (60dB).

Dotychczas wykonano w 1999 roku na całej długości linii Kielce — Częstochowa jedyny pomiar hałasu. Hałas mierzono jedynie w odległości 7,5 m od skrajnego toru nie określając strefy uciążliwości. Na odcinku powiatu włoszczowskiego poziom hałasu tylko nieznacznie przekraczał wartości dopuszczalne (60 dB).

Klimat akustyczny miasta Włoszczowa

Pomiary natężenia hałasu na terenie miasta Włoszczowa wykonywane były w 2000 roku. Przeprowadzone pomiary hałasu i dokonana analiza natężenia ruchu pojazdów, stanowią podstawę do oceny wpływu komunikacji na kształtowanie się klimatu akustycznego na obszarach przyległych do głównych ciągów komunikacyjnych oraz do podjęcia decyzji, umożliwiających obniżenie hałasu na obszarach istniejącej i projektowanej zabudowy. Pomiarów hałasu komunikacyjnego dokonano w 62 punktach, zlokalizowanych w odległości 1 m od krawędzi jezdni, na długości 28,97 km, co stanowi 76,9% ogólnej długości dróg. Prędkość pojazdów na ulicach centralnej części miasta i na terenach osiedlowych Włoszczowy wynosi ok. 50 km/h, natomiast na ulicach tranzytowych i wylotowych ok. 70 km/h. Na bezpośrednie oddziaływanie hałasu pochodzącego od miejskich układów komunikacyjnych stale lub okresowo narażonych jest ok. 8600 mieszkańców, co stanowi 74,8% ogółu ludności. Spośród 62 przebadanych odcinków, tylko na 14, co stanowi 22,6%, poziom hałasu jest niższy od wartości dopuszczalnej (60 dB). Największą grupę stanowią odcinki ulic (38 odcinków - 61,3%), na których równoważny poziom hałasu kształtuje się w przedziale 60,1-70,0 dB. Są to odcinki ulic osiedlowych oraz biegnących przez peryferyjne części miasta. Równoważny poziom hałasu w przedziale powyżej 70,1 dB stwierdzono na dziesięciu odcinkach ulic, co stanowi 16,1% wszystkich badanych odcinków. Są to przeważnie odcinki ulic miejskich oraz wylotowych, z dominującym ruchem tranzytowym w kierunku Kielc, Konieczna, Częstochowy i Radomska. Należy również zaznaczyć, że na żadnym z mierzonych odcinków nie zanotowano poziomu hałasu przekraczającego 75,0 dB. Przeciętny poziom hałasu na ulicach Włoszczowy w porze dziennej wynosi 64,0 dB i jest o 4 dB wyższy od poziomu dopuszczalnego. Spowodowane jest to dość wysokim natężeniem ruchu pojazdów na niektórych odcinkach ulic, wynoszącym ponad 200 pojazdów/h. Wyznaczony wskaźnik „W” dla badanych ulic jest najwyższy (33,17%) dla poziomu hałasu w przedziale 65,1-70,0 dB.

W celu poprawy klimatu akustycznego w mieście, należałoby rozważyć całkowity zakaz wjazdu do miasta pojazdów ciężkich, co jednocześnie wpłynie pozytywnie na płynność ruchu strumienia pojazdów. Poprawę klimatu akustycznego w mieście będzie można również uzyskać poprzez naprawę uszkodzonych nawierzchni ulic oraz wykonania utwardzonej nawierzchni na kilku ulicach. Zastosowanie ekranów akustycznych w centralnej części miasta, ze względu na stosunkowo ciasną zabudowę i niewielką ilość wolnej przestrzeni, jest niemożliwe do zrealizowania. Z tych samych względów nie jest możliwe zastosowanie pasów zieleni, które tylko w nieznacznym stopniu mogłyby wpłynąć na poprawę klimatu akustycznego. Celowym natomiast jest rozważenie utworzenia pasów zieleni wzdłuż dróg wylotowych w kierunku Radomska, Przedborza, Końskich, Kielc,

Jędrzejowa i Koniecpola, na których to drogach odnotowano znaczne natężenie samochodów wielkotonażowych i związany z tym stosunkowo duży poziom hałasu.

3.7. Walory przyrodnicze

Pod względem geobotanicznym obszar powiatu włoszczowskiego położony jest w Krainie Świętokrzyskiej, w dwóch okręgach —Włoszczowsko-Jędrzejowskim oraz Chęcińskim. Teren powiatu stanowi obszar obfitujący w wiele gatunków fauny i flory. Wiele cennych gatunków znalazło ostoję w lasach i rezerwatach tworzonych z myślą o zachowaniu dóbr przyrodniczych w swojej jak najmniej zmienionej formie.

3.7.1. Szata roślinna i świat zwierzęcy

W powiecie włoszczowskim stwierdzono występowanie 743 gatunków roślin naczyniowych, z czego 64 taksony zostały objęte ochroną gatunkową. Stopień naturalności zbiorowisk i zespołów roślinnych występujących na tym terenie jest wysoki (od 50% do 75%). Na szczególną uwagę zasługują występujące w dolinach rzecznych zbiorowiska wodne, łąkowe i bagienne.

Świat zwierząt, szczególnie bezkręgowych wykazuje bardzo silne związki z szatą roślinną, warunkami mikroklimatycznymi i siedliskowymi. Fauna tego obszaru nie jest szczegółowo rozpoznana. Najlepiej rozpoznana jest awifauna, stwierdzono tutaj występowanie 136 gatunków ptaków (ok. 1/3 wszystkich krajowych gatunków), w tym szereg rzadkich i chronionych. Szczególnie godne uwagi jest występowanie na tych terenach: cietrzewia (jedna z nielicznych w skali kraju stref regularnego przebywania i rozrodu), bociana czarnego, żurawia i orła bielika.

3.7.2. Formy ochrony przyrody

Ze względu na duże walory przyrodniczo-krajobrazowe większa część powiatu włoszczowskiego została objęta prawną ochroną przyrody. Walory te w połączeniu z bogatymi zasobami dziedzictwa kulturowego w sposób szczególny predysponują powiat do rozwoju turystyki, a zwłaszcza agroturystyki.

Ze względu na duże walory przyrodniczo-krajobrazowe większą część powiatu włoszczowskiego objęto prawną ochroną przyrody. Zgodnie z ww. ustawą na terenie powiatu utworzono dotychczas (stan na listopad 2007 r.):

- 1) część Przedborskiego Parku Krajobrazowego wchodzącego w skład Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych wraz z otuliną (park położony jest na pograniczu dwóch województw łódzkiego i świętokrzyskiego);

- 2) „część Włoszczowsko-Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (część gminy Włoszczowa i Krasocin);
- 3) fragment Konecko-Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (część gminy Krasocin);
- 4) Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu, utworzony w 2002 r. na obszarze części otuliny Przedborskiego Parku Krajobrazowego położonej w obrębie województwa świętokrzyskiego. Powierzchnia 13.049 ha, w tym na terenie poszczególnych gmin: Kluczewsko – 7.293 ha, Krasocin – 1.721 ha (powiat włoszczowski), Fałków – 1.615 ha, Słupia Konecka – 1.815 ha (powiat konecki) i Łopuszno – 605 ha (powiat kielecki ziemski). Obejmuje fragmenty trzech mezoregionów: Niecki Włoszczowskiej, Pasma Przedborsko-Małogoskiego i Wzgórz Łopuszniańskich. Najważniejsza funkcja – południowa i wschodnia otulina Przedborskiego Parku Krajobrazowego;
- 5) 4 rezerwaty przyrody (rezerwaty częściowe);
- 6) 26 pomników przyrody;
- 7) 24 użytki ekologiczne (stan na dzień 29.12.2007 r.).

Dwie gminy powiatu: Włoszczowa i Krasocin zostały objęte Powszechną Inwentaryzacją Przyrodniczą. Ponadto częściowo na terenie powiatu znajduje się obszar Natura 2000 — Ostoja Przedborska. Decyzją wojewody świętokrzyskiego zatwierdzony został rezerwat przyrody Oleszno.

W roku 2005 oraz 2006 ukazały się następujące rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego dotyczące form ochrony przyrody na terenie powiatu włoszczowskiego:

- rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego nr 21/2006 z dn. 14 listopada 2006 r., w sprawie rezerwatu przyrody Oleszno – zwiększono powierzchnię do 262,73 ha
- rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego nr 88/2005 z dn. 14 lipca 2005 r., w sprawie Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
- rozporządzenie Nr 87/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Przedborskiego Parku Krajobrazowego.

W rozporządzeniach tych określone zostały szczegółowo granice przedmiotowych obszarów wraz ze szczegółowymi zasadami funkcjonowania i ochrony powyższych rezerwatów.

Tabela nr 3.14. Rezerwaty przyrody w powiecie włoszczowskim (stan na 31.12.2005 r.)

Lp.	Nr ewid.	Nazwa rezerwatu	gmina	Typ rezerwatu	Charakter rezerwatu	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]
1.	008	<i>Bukowa Góra</i>	Kluczewsko	leśny	częściowy	1959	34,80
2.	012	Murawy Dobromierskie	Kluczewsko	stepowy	częściowy	1989	36,29
3.	036	Oleszno	Krasocin	leśny	częściowy	1971	31,43
4.	043	Ługi	Włoszczowa	ornitologiczny	częściowy	1981	90,23

Źródło: Raport WIOŚ Kielce 2006.

Rezerwat Bukowa Góra - przedmiot ochrony: fragment lasu bukowego o charakterze pierwotnym z gatunkami roślin chronionych w runie.

Murawy Dobromierskie – przedmiot ochrony: nawapienne murawy i zarośla kserotermiczne z bogatą i unikalną florą i fauną.

Oleszno – przedmiot ochrony: fragment drzewostanów wielogatunkowych o charakterze naturalnym z udziałem olszy czarnej i jesionu wyniosłego.

Ługi – przedmiot ochrony: naturalny zespół wodno-błotno-bagienny i leśny, z łągowiskami i warunkami bytowania rzadkich i chronionych ptaków.

3.7.3. Sieć ekologiczna NATURA 2000

Celem utworzenia europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie różnorodności biologicznej krajów Unii Europejskiej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny na jej terytorium. Jest ona tworzona w oparciu o dwie dyrektywy unijne:

- Dyrektywę Rady 92/43/EWG z dn. 21.05.1992. r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych i dzikiej flory i fauny (w oparciu o nią tworzone będą Specjalne Obszary Ochrony — SOO);
- Dyrektywę Rady 79/409/EWG z dnia 02.04.1979. r. w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (stanowiącej podstawę do wydzielenia Obszarów Specjalnej Ochrony — OSO).

Na obszarze powiatu włoszczowskiego znajdują się obszary, które ostatecznie Minister Środowiska zgłosił do Komisji Europejskiej w ramach sieci NATURA 2000. Na obszarze powiatu włoszczowskiego jest to Specjalny Obszar Ochrony (SOO) Ostoja Przedborska. Ostoja Lasy Włoszczowskie, obejmująca fragmenty dużego kompleksu leśnego usytuowanego w krajobrazie postglacjalnym, ostatecznie nie została zgłoszona do Komisji Europejskiej.

Ostoja Przedborska obejmuje fragment Przedborskiego Parku Krajobrazowego oraz Konecko-Łopuszniańskiego OChK (część ostoi znajduje się w województwie łódzkim). Zachodnia jej część stanowi zbocze Pasma Przedborsko-Małogoskiego. Sieć rzeczną stanowią liczne dopływy Czarnej Włoszczowskiej. Znajdują się tutaj rozległe kompleksy podmokłych łąk oraz największy na Wyżynie Małopolskiej płat lasów jesionowo-olszowych (obręb Oleszno). Dominują bory sosnowe, pozostały także naturalne fragmenty grądów, buczyn i dąbrów. Na zboczach wzgórz rozwijają się murawy kserotermiczne, a w dolinach torfowiska. Obszar ostoi cechuje się bardzo wysoką bioróżnorodnością, chroni duże bogactwo flory (ok. 900 gatunków roślin naczyniowych) i fauny.

Ważniejsze siedliska to:

nizowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie,

kwaśne buczyny,
grąd środkowoeuropejski, lasy łąkowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe,
światlista dąbrowa subkontynentalna.

Ważniejsze gatunki zwierząt to: derkacz, dzięcioł średni, orlotań, cietrzew, żuraw, błotniak stawowy, kumak nizinny, koza złotawa.

Szczególnie cenne są gatunki charakterystyczne dla siedlisk wilgotnych. Największym zagrożeniem dla tego obszaru są: zachwianie stosunków wodnych, zanieczyszczenie wód powierzchniowych, pozyskiwanie drewna.

Północna część powiatu włoszczowskiego obejmująca Przedborski PK została włączona, zgodnie z koncepcją krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL, do węzła ekologicznego o randze krajowej (Obszar Przedborski). Jest on ważnym elementem krajowego i europejskiego systemu przyrodniczego.

Doliny Pilicy i Białej Nidy pełnią funkcję korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym. Podobną funkcję pełni ciąg lasów i obszarów podmokłych położony na północny-wschód od Pasma Przedborsko-Małogoskiego. Rangę lokalnych ciągów ekologicznych posiadają pozostałe doliny rzek i cieków, zagospodarowane w części jako użytki zielone oraz pasma zadrzewień, zakrzewień i wydłużone kompleksy leśne.

Największymi liniowymi barierami ekologicznymi przecinającymi korytarze i ciągi ekologiczne oraz zakłócającymi ich prawidłowe funkcjonowanie są: drogi i linie kolejowe (szczególnie te zlokalizowane na nasypach), linie energetyczne oraz zwarta zabudowa.

3.7.4. Gospodarka leśna

Wskaźnik lesistości powiatu włoszczowskiego wynosi ok. 40% i jest znacznie wyższy od średniego wskaźnika dla województwa (27,4%). Naturalna, pierwotna pokrywa leśna złożona była głównie z ciepłolubnych postaci grądu, światlistej dąbrowy, lasów mieszanych i borów sosnowych na glebach piaszczystych. W podmokłych dolinach rzecznych występowały lasy łąkowe i olsy. Dzisiaj pozostały jedynie fragmenty takich naturalnych i półnaturalnych lasów. Dominują natomiast sztuczne monokultury sosnowe ze sztucznych nasadzeń. Wobec zaprzestania produkcji rolniczej na znacznych terenach o glebach słabych i bardzo słabych, możliwe jest ich zalesienie. Powinno ono być realizowane w odniesieniu do gleb najniższych klas, nieprzydatnych do efektywnej produkcji rolnej, w sposób nie kolidujący z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 3.15. Struktura własnościowa lasów (stan na 31.12.2005r.)

Powierzchnia powiatu	90638 ha
Lesistość powiatu	41,89%
Powierzchnia lasów w powiecie, w tym gminy:	37 976 ha
Kluczewsko	5 583 ha
Krasocin	8 669 ha
Moskorzew	2 023 ha
Radków	3 423 ha
Secemin	7 007 ha
miasto Włoszczowa	1 094 ha
gmina Włoszczowa	10 177 ha

Źródło: dane Starostwo Powiatowe we Włoszczowie

Tabela 3.16. Powierzchnia gruntów leśnych (stan na 31.12.2005r.)

Powierzchnia lasów państwowych	24 550,8 ha			
Powierzchnia gruntów leśnych niepaństwowych	13 425,2 ha			
	<i>Własność</i>			
	Osoby fizyczne	Wspólnoty gruntowe	Spółdzielnie	Pozostałe osoby prawne (kościół)
	12 552,2 ha	792 ha	73 ha	8 ha

Źródło: dane Starostwo Powiatowe we Włoszczowie

Tabela 3.17. Struktura gatunkowa lasów niepaństwowych (szacunkowa na podstawie wykonanych planów urządzenia lasu)

Gatunek	Udział procentowy (%)
sosna	81
brzoza	10
olsza	5
dąb, świerk, robinia, osika	4

Tabela 3.18. Struktura wiekowa lasów niepaństwowych (szacunkowa na podstawie wykonanych planów urządzenia lasu)

Klasa wieku	Udział procentowy (%)
I (do 20 lat)	17
II (od 21 do 40 lat)	48
III (od 41 do 60 lat)	24
IV (od 61 do 80 lat)	7

V	(od 81 do 100 lat)	4
---	--------------------	---

Tabela 3.19. Struktura siedliskowa lasów niepaństwowych (szacunkowa na podstawie wykonanych planów urządzenia lasu)

Rodzaj siedliska	Udział procentowy (%)
bór świeży	52
bór mieszany świeży	21
bór wilgotny	9
bór mieszany wilgotny	8
ols	5
bór suchy	2
bór bagienny	1
las mieszany świeży	1
ols jesionowy, las wilgotny	1

Zagrożenia i ocena stanu zdrowotnego lasów

Niekorzystną cechą lasów regionu świętokrzyskiego (w tym również powiatu włoszczowskiego) jest ich ograniczona lokalnie odporność na czynniki chorobotwórcze. Zanieczyszczenie powietrza wpływa szczególnie negatywnie na wszelkie elementy ekosystemów leśnych. W województwie świętokrzyskim ponad 83 % powierzchni lasów znajduje się w I strefie, tzw. uszkodzeń słabych, 17% w II strefie, a jedynie 112 ha w III strefie - uszkodzeń silnych. Poza zagrożeniami związanymi z zanieczyszczeniem środowiska poważne szkody w lasach wyrządzają często powstające pożary. Głównymi przyczynami pożarów leśnych jest ludzka nieostrożność oraz podpalenia. Bardzo istotnym czynnikiem pogarszającym stan lasów było nasilające się w latach 1991-93 zjawisko zwiększonych wyrębów drewna. Zniesienie ustawowego obowiązku cechowania ściętego drewna oraz poświadczenia legalności drewna z lasów niepaństwowych, stworzyło warunki do niezgodnego z możliwościami lasu wyrębu drzew z lasów prywatnych oraz kradzieży z lasów państwowych. Nielegalne wyręby spowodowały dość istotne gospodarczo szkody w drzewostanach oraz niewymierne straty w środowisku leśnym. Po wprowadzeniu przez wojewodę, a następnie znowelizowaną ustawę o lasach ponownego obowiązku znakowania i poświadczenia legalności pochodzenia drewna pozyskanego w lasach niepaństwowych, nielegalne pozyskanie drewna uległo znacznemu zmniejszeniu.

Najistotniejszym zagrożeniem ze strony szkodników owadzych jest szeliniak, którego w ostatnich latach zwalczano na uprawach sosnowych w Nadleśnictwach Włoszczowa i Koniecpol. Bardzo niekorzystnym zjawiskiem jest wystąpienie w ostatnich latach choroby jesionów, która

uszkadza ten gatunek w każdym wieku, a szczególnie sadzonki w szkółkach, uprawach i młodnikach. Najbardziej na szkody narażone jest Nadleśnictwo Włoszczowa, gdzie drzewostany z udziałem tego gatunku występują w ilościach o znaczeniu gospodarczym.

Realizacja zalesień niepaństwowych gruntów porolnych w ramach Wojewódzkiego Programu Zwiększania Lesistości na terenie powiatu włoszczowskiego w latach 1999-2005:

Od 1999 roku Starostwo wspiera zalesienia gruntów porolnych niestanowiących własności Skarbu Państwa. Zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 roku o lasach preferowane są grunty słabych klas bonitacyjnych, przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego gmin pod cele zalesień. Udzielana pomoc polega na nieodpłatnym przekazaniu sadzonek. Ich zakup jest finansowany z różnych źródeł: budżet powiatu, dotacja WFOŚ i GW, fundusz leśny w dyspozycji Lasów Państwowych.

W latach 2002-2003 Starostwo realizowało również zalesienia na podstawie ustawy z dnia 8 czerwca 2001 roku o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia. Pomoc udzielana na jej podstawie obejmowała nieodpłatne sporządzenie planu zalesień i przekazanie sadzonek (ze środków WFOŚ i GW) oraz wypłatę ekwiwalentu za wyłączenie gruntów spod produkcji rolnej (ze środków Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa). Ustawa utraciła moc z dniem 14 stycznia 2004 r.

3.8. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące

Promieniowania to jest zjawiskiem powszechnym. Źródłami tego promieniowania są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej oraz urządzenia o mniejszej uciążliwości, diagnostyczne, terapeutyczne, przemysłowe, a także domowe. Dla ochrony środowiska istotne znaczenie mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1–300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym.

Do urządzeń najbardziej szkodliwych na obszarze powiatu włoszczowskiego należą:

- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 220 kV łączące Stację Systemową „Kielce 400” z Joachimowem i Łośnicą, których szkodliwy wpływ rozciąga się 25 m od osi linii w obie strony,
- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV, stacja systemowa „Kielce 400” - Oleszno - Opoczno i Szczekociny - Secemin - Włoszczowa - Joachimów, których szkodliwy wpływ rozciąga się 12 m od osi linii w obie strony,

- stacje elektroenergetyczne 110/15 kV we Włoszczowie, Seceminie i Koziej Wsi, których uciążliwość zamyka się w granicach obiektu,
- bazowe stacje telefonii komórkowej różnych operatorów we Włoszczowie, Seceminie, Radkowie, Moskorzewie, Dalekim, Czarny, Motycznie, Olesznie, Krasocinie i Koziej Wsi.

W sieci monitoringu za 2005 r. prowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska nie znalazły się obiekty z terenu powiatu włoszczowskiego. Nie prowadzono również badań kontrolnych przeprowadzanych w wyniku interwencji.

Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym uregulowana jest ustawowo (prawo budowlane, prawo ochrony środowiska, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), przepisami bhp oraz sanitarnymi.

W polskim prawie ochrona przed polami elektroenergetycznymi została ujęta w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. Nr 62 poz. 627) Prawo Ochrony Środowiska. Zgodnie z tym aktem prawnym zapewnienie najlepszego stanu środowiska powinno być realizowane poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub, co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z dnia 14 listopada 2003 r.) określa:

- dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla:
 - terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,
 - miejsc dostępnych dla ludności,
- zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko;
- metody sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych;
- metody wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Utrzymana została zasada, zgodnie, z którą nie normuje się dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych tam gdzie przebywanie ludzi nie będzie miało miejsca. Rozporządzenie określa również zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określone zostaną parametry fizyczne, charakteryzujące oddziaływanie tych pól na środowisko, także zakres i sposób prowadzenia badań pól elektromagnetycznych.

Tabela. 3.20. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych.

Zakres częstotliwości promieniowania	Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna	Gęstość mocy
Pola stałe	16kV/m	8 kA/m	-
Pola 50 HZ	*10 kV/m	80 A/m	-
0,001 – 0,1 MHz	100 V/m	10 A/m	-
0,1 – 10 MHz	20 V/m	2 A/m	-
10 – 300 MHz	7V/m		
0,3 – 300 GHz	-	-	0,1 W/m ²

* na obszarach zabudowy mieszkalnej, lokalizacji szpitali, żłobków, przedszkoli, internatów – 1 kV/m

Pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych wymagają:

- linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV lub wyższym,
- instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, których równoważna moc promieniowania izotropowo jest równa 15W lub wyższa, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwości od 0,03 MHz do 300 000 MHz.

3.9. Gospodarka odpadami

Gospodarowanie odpadami w Powiecie Włoszczowskim, w tym stan aktualny i prognozowane zmiany stanowią treść odrębnego opracowania. Zagadnienie jest przedmiotem opracowania „Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Włoszczowskiego”, który stanowi integralną część „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego”.

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Gospodarowanie odpadami na terenie powiatu włoszczowskiego realizowane było do tego czasu w oparciu o sporządzony Plan Gospodarki Odpadami dla powiatu na lata 2004 –2006, a obecnie przygotowana jest jego aktualizacja.

Gospodarkę odpadami w powiecie włoszczowskim przedstawiono w podziale na sektor komunalny, gospodarczy i odpady niebezpieczne.

W aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami na lata 2007 - 2011 przedstawiono głównie:

- analizę aktualnego stanu gospodarki odpadami,
- prognozy wzrostu ilości wytwarzanych odpadów,

- identyfikację problemów,
- cele i zadania,
- system gospodarki odpadami,
- harmonogram realizacji przedsięwzięć,
- źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami.

Do głównych zadań systemu należy zaliczyć:

- edukację ekologiczną społeczeństwa,
- uporządkowanie gospodarki odpadami w powiecie, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów,
- wdrożenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów w ramach przewidywanych do osiągnięcia wiodących celów, krótko- i długookresowych,
- osiągnięcie wymaganych prawem poziomów odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- monitoring samorządowy, prowadzony kwartalnie w ramach obrad Rady Powiatu i rad gminnych oraz podczas obrad każdej rady sołeckiej.

4. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, KIERUNKI I ZADANIA EKOLOGICZNE

W rozdziałach 2 i 3 przeprowadzono analizę stanu środowiska oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych na terenie powiatu włoszczowskiego. Szczegółowo omówiono poszczególne elementy środowiska i towarzyszące im zagrożenia. Konieczne jest ustalenie głównych zasad polityki ekologicznej powiatu w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Poniżej wyznaczono cele ekologiczne, po osiągnięciu, których powinna nastąpić poprawa konkretnego elementu środowiska lub w uzasadnionych przypadkach powinien zostać utrzymany obecny zadowalający jego stan. Wyznaczono kierunki służące do osiągnięcia poszczególnych celów ekologicznych oraz konkretne zadania ekologiczne prowadzące do realizacji wyznaczonych kierunków, a tym samym celów ekologicznych. Działania te mają charakter powinny być realizowane aż do osiągnięcia założonego celu.

Cele i zadania ekologiczne zostały zestawione w formie tabelarycznej wraz z harmonogramem realizacji oraz jednostką realizującą wyznaczone zadania. Wszystkie wyznaczone cele oraz kierunki działań i zadania stanowią podstawę realizacji polityki ekologicznej powiatu.

Zgodnie z przyjętą strukturą Programu zdefiniowano cele średniookresowe do roku 2015 i sposób ich osiągnięcia (kierunki działań) do roku 2010.

4.1. Cele polityki ekologicznej powiatu

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i obejmuje poszczególne komponenty środowiska zlokalizowane na obszarze powiatu. „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został sporządzony na lata 2007 – 2015 i stanowi aktualizację dokumentu programowego opracowanego przez Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach w roku 2004. Z realizacji dokumentu przyjętego uchwałą w roku 2004 został sporządzony *„Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2004 – 2006”*

Biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę stanu aktualnego środowiska w latach 2004 - 2007 oraz ocenę zagrożeń i możliwości rozwoju gospodarczego powiatu, jako cel nadrzędny polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego przyjęto w aktualizacji **kontynuację podstawowego celu polityki ekologicznej powiatu:**

***„Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego
zmierająca do realizacji zasad ekorozwoju”***

Cel ten jest zgodny z celem generalnym sformułowanym w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020” oraz celem podstawowym w „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2015”.

W Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego określono zakres działań, które muszą być wdrażane na poziomie lokalnym.

Główne zasady polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego to:

1. Zasada likwidacji aktualnych problemów. W dziedzinie ochrony środowiska są to:
 - zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych I poziomu wodonośnego (zanieczyszczenia rolnicze obszarowe, ścieki komunalne i przemysłowe);
 - gospodarka odpadami (komunalnymi, przemysłowymi i niebezpiecznymi);
 - emisje zanieczyszczeń ze środków transportu i kotłowni lokalnych lub pieców indywidualnych opalanych węglem (tzw. „niska emisja”);
 - emisje zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych;
 - tereny zdegradowane;
 - nadmierny hałas w centrach miejscowości, przy obiektach przemysłowych, ciągach komunikacyjnych;
 - ubożenie zasobów surowców mineralnych.
2. Zasada prewencji czyli zapobiegania przyszłym problemom. Zasada ta dotyczy rozwoju dziedzin gospodarki, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko. Dla skutecznego przeciwdziałania potencjalnym problemom niezbędne jest wskazanie terenów, sektorów dziedzin sprzyjających rozwojowi problemów środowiskowych. Działania prewencyjne powinny być podejmowane na etapie powstawania zanieczyszczeń, podczas ich emisji oraz w miejscu ich odbioru.
3. Zasada spójności. Zasada ta dotyczy zintegrowanej polityki rozpatrywania problemów rozwojowych z problemami ochrony środowiska.
4. Zasada oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych. Zasada ta zaleca prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie oszczędnego korzystania z nieodnawialnych zasobów oraz propagowanie oszczędnego korzystania z zasobów odnawialnych.
5. Zasada odpowiedzialności grup zadaniowych. Wdrażanie programu ochrony środowiska powinno być realizowane przy udziale wszystkich grup zadaniowych uczestniczących w programie, dla programu powiatowego są to: powiat, gminy, jednostki związane z przemysłem, jednostki związane z rolnictwem, organizacje pozarządowe i inne.

6. Zasada regionalizmu. Zasada ta oznacza, że każdy region ma prawo do własnej polityki społeczno-gospodarczej i ekologicznej.

Program działań niezbędnych dla realizacji polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego, w zakresie ochrony środowiska, powinien być osiągnięty poprzez realizację celów i zadań prowadzących do osiągnięcia poprawy stanu obecnego dla poszczególnych elementów środowiska:

- poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- racjonalne korzystanie z zasobów glebowych,
- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych
- ochrona obszarów i obiektów przyrodniczych,
- zwiększenie lesistości powiatu,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu i promieniowania elektromagnetycznego dla mieszkańców i środowiska,
- prawidłowa gospodarka odpadami,
- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Realizacja wyznaczonych celów, kierunków i zadań ekologicznych, w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska, będzie elementem wypełniania zadań określonych w polityce ekologicznej państwa i powinna prowadzić do zrównoważonego rozwoju powiatu.

4.2. Ochrona powietrza atmosferycznego

Zgodnie z przepisami prawa, ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzonych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tekst jednolity z roku 2006 Dz.U. Nr 129, poz. 902 ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych poziomów lub zmniejszanie, jeżeli poziomy te nie są dotrzymane. Obowiązkiem Ministra Środowiska jest ustalenie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz warunków, w jakich ustala się poziomy tych substancji. Oceny jakości powietrza dokonuje się w strefach, które stanowią miasta i aglomeracje o liczbie ludności większej niż 250 tys. oraz obszary powiatów nie wchodzących w skład aglomeracji.

Na podstawie pomiarów wskazuje się strefy, gdzie następuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów poszczególnych substancji. Klasyfikacji stref dokonuje się ze względu na kryterium zdrowia ludzi oraz ochrony roślin. Dla stref, w których nastąpią naruszenia,

Wojewoda w porozumieniu ze Starostą określa program ochrony powietrza, mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych.

Uwzględniając założenia ochrony powietrza określono *cel ekologiczny*:

Zachowanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze całego powiatu

Dla osiągnięcia postawionego celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ograniczenie emisji w sektorze komunalnym i przemysłowym,
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie ochrony powietrza:

1. Wykorzystywanie węgla jako głównego źródła energii

Głównym paliwem, które jest wykorzystywane w gospodarce komunalnej jest węgiel przeważnie niskiej jakości, o dużym stopniu zasiarczenia. Zbyt niski jest jeszcze udział innych źródeł energii, chociaż należy odnotować stopniowy wzrost ich wykorzystania.

2. Niska emisja

Decydujący wpływ na jakość powietrza atmosferycznego w powiecie ma niska emisja. Jej źródłem jest spalanie węgla niskiej jakości w lokalnych kotłowniach i w indywidualnych gospodarstwach domowych (paleniskach domowych) oraz wzrastające natężenie komunikacyjne.

3. Napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów

Na jakość powietrza w powiecie mają również znaczący wpływ ponadregionalne zanieczyszczenia pochodzące z sąsiednich województw (głównie z Bełchatowa i aglomeracji śląskiej).

Zadania ekologiczne:

- Identyfikacja występowania i możliwości wykorzystania źródeł energii odnawialnej (m.in. energia słoneczna, zasoby wód podziemnych, ciepło gruntu, biogaz).
- Termomodernizacja budynków stanowiących mienie powiatu lub gmin oraz obiektów prywatnych.
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z procesów przemysłowych.
- Wprowadzenie prawidłowego systemu odgazowania na składowiskach odpadów komunalnych.
- Instalowanie wysokosprawnych urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesach technologicznych oraz poprawa sprawności urządzeń już funkcjonujących
- Rozbudowa i przebudowa sieci gazowniczej w poszczególnych gminach powiatu.
- Ograniczenie niskiej emisji poprzez modernizację i eliminację lokalnych kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk domowych opalanych węglem lub koksem.
- Ograniczanie niskiej emisji poprzez zastosowanie paliw alternatywnych (wierzba, malwa, rzepak, słoma), kolektorów słonecznych, pomp ciepła lub kotłów gazowych nowej generacji.

- Centralizacja uciepłwienia prowadząca do likwidacji małych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych.
- Zorganizowanie wsparcia finansowego dla mieszkańców zamieniających ogrzewanie węglowe na bardziej ekologiczne i wykonujących inwestycje termomodernizacyjne.
- Prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych).
- Wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru miasta (budowa obejść drogowych, obwodnic), przebudowa dróg o małej przepustowości.
- Rozbudowa infrastruktury drogowej.
- Bieżąca modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych.
- Rozbudowa transportu publicznego na terenie powiatu oraz zachęcanie mieszkańców do korzystania z tego rodzaju transportu.

W zakresie ochrony powietrza do kompetencji Starosty Powiatu należy przede wszystkim wydawanie pozwoleń w drodze decyzji na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza oraz przyjmowanie zgłoszeń instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z których emisja nie wymaga pozwolenia. Do roku 2006 wydano 12 decyzji ustalających dopuszczalną emisję zanieczyszczeń pyłowo-gazowych dla następujących podmiotów m.in.:

- Zakład Produkcji Silikatów Ludynia Sp. z o.o. w Krasocinie;
- „STOLBUD” S.A. we Włoszczowie;
- „EFFEKTOR” S.A. we Włoszczowie;
- Zakład Produkcji Urządzeń Elektrycznych Bogusław Wypychewicz S.A. we Włoszczowie;
- Zespół Opieki Zdrowotnej we Włoszczowie;
- Korporacja AHG Prebet Sp. z o.o. w Żeliszewicach;
- Przedsiębiorstwo Transportowo-Drzewne Ludwik Olczyk w Świdnie;
- „LHOIST Bukowa” Sp. z o.o. w Bukowej.

Największym emitentem zanieczyszczeń przemysłowych do powietrza atmosferycznego zlokalizowanym na obszarze powiatu jest „Lhoist Bukowa” Sp. z o.o. w Bukowej. W wyniku przeprowadzenia szeregu inwestycji zmierzających do ograniczenia szkodliwych emisji został skreślony z listy jako zakład uciążliwy dla środowiska.

Wszystkie większe podmioty gospodarcze emitujące zanieczyszczenia do powietrza powinny opracować i wdrażać programy zmierzające do ograniczenia emisji. Będą one obejmować wprowadzanie nowych, „czystych technologii”, modernizację procesów technologicznych oraz instalowanie urządzeń redukujących ilość emitowanych zanieczyszczeń. Szeroko powinna być także stosowana zasada stosowania najlepszych, dostępnych środków technicznych — BAT.

W zakładach przemysłowych i usługowych powinny coraz częściej być wprowadzane systemy zarządzania (ISO, EMAS i in.), dające korzyści nie tylko w zakresie ochrony środowiska, ale również ekonomiczne. Ich wprowadzenie pozwoli na ograniczenie kosztów produkcji m.in. poprzez oszczędne korzystanie z surowców, zmniejszenie zużycia energii i wody, minimalizację ilości powstających odpadów i podniesienie efektywności produkcji.

Drugim ważnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest tzw. „niska emisja”. Lokalne kotłownie, często o niskiej sprawności, pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz piece używane w indywidualnych gospodarstwach domowych nie posiadają z reguły żadnych urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń do powietrza. Używany w nich węgiel jest przeważnie niskiej jakości. Ponadto często spala się w nich różne odpady, co powoduje emisję specyficznych zanieczyszczeń np. dioksyn. Z tego powodu ważna jest kontynuacja likwidacji i modernizacji starych, niskosprawnych kotłowni oraz wymiana wyeksploatowanych kotłów na nowoczesne, wysokosprawne i posiadające atesty. Węgiel powinien być zastępowany innymi, ekologicznymi nośnikami ciepła (gaz ziemny, olej opałowy i in.).

Należy również promować działania zmniejszające straty cieplne w budynkach (izolacja cieplna). Termoizolacja prowadzona zarówno w skali indywidualnego odbiorcy, jak i zakładów przemysłowych może znacznie zredukować zużycie energii, co automatycznie ograniczy emisję zanieczyszczeń do powietrza.

Emisja ze źródeł komunikacyjnych stanowi istotne zagrożenie na obszarach miast i na terenach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu pojazdów. Jej zmniejszenie nastąpi dzięki egzekwowaniu norm emisji spalin, niedopuszczaniu do ruchu pojazdów w złym stanie technicznym oraz nie posiadających katalizatorów. Konieczna jest także rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej. Duże znaczenie będzie miało podniesienie standardu dróg i poprawa ich stanu technicznego. Na terenie powiatu włoszczowskiego planowana jest po roku 2010 budowa obwodnic dla Włoszczowy, Krasocina i Secemina w ciągu drogi wojewódzkiej nr 786 oraz przełożenie trasy drogi krajowej nr 78 związane z jej modernizacją do parametrów drogi głównej ruchu przyspieszonego (a docelowo drogi ekspresowej) oraz drogi nr 742.

Jednym ze sposobów znacznego ograniczenia niskiej emisji jest wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Alternatywą dla spalania paliw tradycyjnych jest wykorzystanie: energii biomasy, energii geotermalnej, energii wód płynących, ciepła gruntu, energii wiatru i słońca. Największe szanse na rozwój w powiecie włoszczowskim ma energetyka wodna oraz wykorzystanie biomasy.

Dużym zainteresowania mieszkańców powiatu cieszy się uprawa wierzby energetycznej, która może być stosowana jako alternatywne źródło energii. Obecnie na terenie powiatu istnieje kilkanaście

plantacji tej rośliny. Szkolenia i konferencje z tego zakresu prowadzi Rejonowy Oddział WODR we Włoszczowie oraz Starostwo Powiatowe.

Od kilku lat w miejscowości Kossów (gm Radków) funkcjonuje Zakład Produkcji Paliwa Wtórnego z Biomasy Leśnej w Kossowie. Wyprodukowane paliwo wtórne przewidziane jest do spalania w Elektrociepłowni Tychy. Podobny zakład funkcjonuje również w Rzewuszykach (gm. Kluczewsko).

Jednym z istotnych czynników wpływających na jakość powietrza atmosferycznego będzie wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa w tym zakresie. Szczególną rolę powinny tu odegrać szkoły, środki masowego przekazu i pozarządowe organizacje ekologiczne wspierające działania samorządów.

4.3. Ochrona zasobów wodnych

Podstawą ochrony wód jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tekst jednolity z roku 2006 Dz.U. Nr 129, poz. 902. Ochrona wód polega na zapewnieniu jak najlepszej ich jakości, w tym utrzymywaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej. Szczególną uwagę zwraca się na ochronę wód podziemnych, polegającą na zmniejszaniu ryzyka zanieczyszczeniem poprzez ograniczanie oddziaływania na obszary ich zasilania oraz utrzymywaniu równowagi zasobów tych wód.

Szczegółowe zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych określa ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku. ustawa Prawo Wodne. Zakłada ona gospodarowanie wodami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, uwzględniające zasadę wspólnych interesów i powinno być realizowana przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności.

Odpowiedzialność za wydawanie oraz weryfikację pozwoleń wodnoprawnych m.in. na szczególne korzystanie z wód, wykonanie urządzeń wodnych i regulację wód należy do Starosty, jako organu ochrony środowiska. Starosta sprawuje ponadto kontrolę i nadzór nad działalnością spółek wodnych i związków wałowych.

Uwzględniając założenia ochrony zasobów wodnych określono *cel ekologiczny*:

Uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych;

Skuteczna ochrona dobrego stanu jakościowego wód podziemnych z jednoczesną racjonalizacją struktury ich zużycia;

Przejsięcie na całościowe gospodarowanie zasobami wodnymi, realizowane w układzie zlewniowym.

Dla osiągnięcia postawionego celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Zarządzanie zasobami wodnymi,
- Ochrona jakości zasobów wodnych,

- Ochrona przeciwpowodziowa.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie gospodarki wodnej:

1. Zły stan jakościowy wód powierzchniowych

W powiecie włoszczowskim żadna z rzek nie posiada I klasy czystości. Wody są pozaklasowe,

- #### **2. Silna dysproporcja pomiędzy siecią kanalizacyjną a wodociągową,** brak wystarczającej kanalizacji deszczowej. Brak kanalizacji w sąsiedztwie głównych rzek stwarza barierę środowiskową i obniża atrakcyjność inwestycyjną powiatu (na 100 km wodociągów przypada ok. 21 km sieci kanalizacyjnej – stan na rok 2007 - lipiec).

3. Niedostosowanie oczyszczalni do norm europejskich

Oczyszczalnie bazują na przestarzałych technologiach i nie oczyszczają dostatecznie odprowadzanych ścieków.

Jednym z celów polityki ekologicznej państwa, województwa i powiatu jest zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości. Ważne z tego względu jest utrzymanie jakości wód podziemnych i powierzchniowych, co najmniej na poziomie wymaganym przepisami.

Rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest zadaniem priorytetowych do realizacji przez Gminy Powiatu Włoszczowskiego.

Zadania ekologiczne:

- Uporządkowanie gospodarki ściekowej i deszczowej na obszarach miast i wsi o zwartej zabudowie, m.in.:
 - Uporządkowanie gospodarki wodnej, budowa sieci wodociągowej oraz kanalizacji i oczyszczalni ścieków w gminie Włoszczowa;
 - Budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków w gminie Krasocin;
 - Budowa sieci kanalizacyjnej w gminie Kluczewsko;
 - Budowa sieci kanalizacyjnej w gminie Radków;
 - Opracowanie koncepcji gospodarki wodno-ściekowej dla wszystkich gmin powiatu będących podstawą do podejmowania dalszych przedsięwzięć w tym zakresie;
 - Sukcesywna kanalizacja ściekowa i deszczowa gmin powiatu.
- Budowa oczyszczalni indywidualnych na terenach o rozproszonej zabudowie;
- Organizowanie wsparcia finansowego dla mieszkańców powiatu realizujących oczyszczalnie przydomowe.
- Optymalizacja wykorzystania (poprzez dociążenie) oraz modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa.
- Egzekwowanie ograniczeń w zagospodarowaniu terenu na obszarach zasilania ujęć wody do picia;

- Ograniczanie spływu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego z pól oraz sukcesywna likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków,
- Racjonalizacja stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin;
- Wyznaczenie obszarów zalewowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i respektowanie ustaleń tych planów przy lokalizacji nowych inwestycji;
- Budowa zbiornika wodnego Belina o pow. lustra wody 15,70 ha.
- Racjonalne gospodarowanie wodami podziemnymi i powierzchniowymi w zakresie wielkości poboru i zrzutu wód poprzez decyzje administracyjne.
- Objęcie faktyczną ochroną prawną na drodze rozporządzenia obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych.
- Wprowadzenie zintegrowanego systemu zarządzania zasobami wodnymi, obejmującego wody podziemne i powierzchniowe na terenie powiatu.
- Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnej propagującej optymalizację zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej i wykorzystywanie jej na cele agrarne – do podlewania zieleni).
- Rozbudowa sieci wodociągowej na obszarze powiatu w poszczególnych gminach (szczególnie na terenach wiejskich).
- Sukcesywna wymiana i odnowa wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej.
- Wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych oraz w zakresie wprowadzenia zamkniętego obiegu wody w przemyśle;
- Wprowadzenie ewidencji wszystkich zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz prowadzenie kontroli prawidłowości i częstotliwości usuwania ścieków z terenów nie objętych kanalizacją.
- Preferowanie użytkowania łąkowego oraz kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych.
- Wspieranie działań zabezpieczających przed przenikaniem odcieków ze składowisk odpadów przemysłowych oraz komunalnych do wód podziemnych i powierzchniowych.
- Prowadzenie kontroli szczelności składowisk na obszarze powiatu poprzez badania monitoringowe środowiska wodnego.
- Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”.
- Opracowanie programu przeciwpowodziowego dla powiatu włoszczowskiego z uwzględnieniem zasad działalności odpowiednich służb wojewódzkich i samorządowych poszczególnych gmin powiatu.
- Systematyczna kontrola oraz konserwacja wałów i urządzeń wodnych.
- Rekonstrukcja zniszczonych wałów przeciwpowodziowych.

- Inwentaryzacja i budowa oraz prawidłowa eksploatacja systemów melioracji.
- **Budowa i utrzymanie istniejących zbiorników małej retencji.**

Największy problem ekologiczny w powiecie włoszczowskim stwarza wysoki poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych oraz duży niedobór sieci kanalizacyjnej. Jego rozwiązanie determinowane jest podjęciem kompleksowych działań we wszystkich dziedzinach związanych z gospodarką wodną.

Przepisy ustawy „Prawo wodne” wprowadzają zintegrowany system zarządzania zasobami wodnymi, obejmujący zarówno wody podziemne, jak i powierzchniowe. Gospodarowanie wodami powinno uwzględniać zasadę wspólnych interesów i należy je realizować drogą współpracy administracji publicznej, zainteresowanych użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności tak, aby uzyskać maksymalne korzyści i usprawnić ochronę wód. Działania w zakresie gospodarki wodnej w powiecie koncentrować się będą na: rozbudowie infrastruktury wodno-ściekowej oraz budowie nowych zbiorników wodnych.

Ważnym elementem będzie wymóg opracowywania dla każdego przedsięwzięcia: studium wykonalności, raportu oddziaływania na środowisko oraz projektu technicznego wraz z wymaganymi decyzjami.

Ochrona wód powierzchniowych wiąże się głównie z wprowadzeniem zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej. Zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa za najważniejsze przyjmuje się:

- przywrócenie jakości wód powierzchniowych do stanu wynikającego z planowanego ich użytkowania oraz potrzeb związanych z funkcjami ekologicznymi tych wód;
- budowę zbiorników o funkcjach retencyjnych;
- zahamowanie wzrostu i znaczące ograniczenie zrzutów ścieków komunalnych z obszarów wiejskich.

Konieczne jest respektowanie Dyrektywy 91/271/EWG, dotyczącej obowiązku wyposażenia do 2015 r. wszystkich aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 RLM, a do 2010 r. aglomeracji pow. 15 tys. RLM. w system kanalizacji zbiorczej zakończonej oczyszczalnią ścieków. W miejscach, gdzie budowa kanalizacji nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub spowodowała nadmierne koszty (np. przy rozproszonej zabudowie), Dyrektywa ta dopuszcza zastosowanie indywidualnych rozwiązań, pod warunkiem, że pozwolą one na osiągnięcie tego samego poziomu ochrony wód.

Wprowadzanie zintegrowanych systemów gospodarki wodnej polegać będzie na rozbudowie systemów kanalizacji i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków, z uwzględnieniem aspektów

zlewniowych. Na obszarach, gdzie występuje rozproszona zabudowa działania te będą ukierunkowane na skanalizowanie i odprowadzenie ścieków do oczyszczalni indywidualnych.

Realizacja zadań z zakresu budowy lub rozbudowy sieci kanalizacyjnej przekracza możliwości finansowe gmin. Istotne jest, aby przedsięwzięcie to mogło liczyć w pierwszej kolejności na wsparcie finansowe z funduszy strukturalnych UE. Warunkiem uzyskania dofinansowania będzie przygotowanie przez samorządy lokalne następującej dokumentacji:

- studium wykonalności projektu,
- oceny oddziaływania na środowisko,
- projektu budowlanego,
- decyzji administracyjnych związanych z procesem budowlanym (ogólnych warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, pozwolenia na budowę itp.).

Uporządkowanie gospodarki ściekowej przyczyni się nie tylko do poprawy jakości wód powierzchniowych, ale także zapobiegnie zanieczyszczeniu wód podziemnych. Jest to niezmiernie ważne w przypadku powiatu włoszczowskiego ze względu na powszechne wykorzystywanie wód podziemnych do celów zaopatrzenia ludności.

Tabela 4.1. Zestawienie aglomeracji na terenie powiatu włoszczowskiego utworzonych przez Wojewodę Świętokrzyskiego.

LP	Aglomeracja	Gmina	RLM – liczba równoważnych mieszkańców
1.	Bukowa	Krasocin	4 061
2.	Krasocin	Krasocin	3 405
3.	Oleszno	Krasocin	2 630
4.	Włoszczowa	Włoszczowa	18 110
5.	Secemin	Secemin	3 800
Razem powiat			32 006

źródło: Urząd Wojewódzki w Kielcach, 2007

Ochrona wód podziemnych — wody podziemne na obszarze powiatu generalnie są wykorzystywane do celów pitnych i na potrzeby gospodarcze i nadają się bezpośrednio lub po prostym uzdatnianiu do wykorzystania.

Ochrona jakości tych wód ma na celu zmniejszenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych. W tej sytuacji konieczne jest respektowanie w planowaniu przestrzennym oraz w działaniach realizacyjnych wszelkich informacji bieżących oraz prognoz dotyczących oddziaływań na środowisko wodne projektowanej zabudowy.

Występujące na obszarze powiatu włoszczowskiego Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP 408 i GZWP 409) są chronione poprzez wyznaczone w dokumentacjach obszary ochronne wraz z system zakazów, nakazów i ograniczeń. Natomiast zbiornik GZWP nr 416 zlokalizowany w północno-wschodniej części powiatu nie posiada opracowanej dokumentacji hydrogeologicznej i nie

posiada wyznaczonych stref ochrony. Zbiornik ten, tak jak wszystkie wody podziemne, podlega ochronie zgodnie z art. 98 ustawy POŚ. Jego ochrona będzie więc polegać w szczególności na:

- zmniejszeniu ryzyka zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszarach ich zasilania;
- utrzymaniu równowagi zasobów tych wód.

Ważnym elementem ochrony wód podziemnych jest zapewnienie aktualnej informacji o jakości tych wód. Zadanie to będzie realizowane poprzez regionalny i lokalny monitoring tych wód, który winien zapewnić stałą obserwację dynamiki zmian jakościowych oraz wspomagać działania zmierzające do likwidacji lub ograniczenia ujemnego wpływu czynników antropogenicznych.

Ochrona przed powodzią koncentrować się będzie na przeciwdziałaniu lokalizacji zabudowy na obszarach zagrożonych zalaniem. W tym celu wykorzystane powinny być instrumenty opiniowania i uzgadniania planów przestrzennych (respektowanie obszarów zalewowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz ograniczanie istniejącej zabudowy).

Dla obszarów nieobwałowanych, narażonych na niebezpieczeństwo powodzi (zgodnie z ustawą Prawo wodne) Dyrektor właściwego RZGW sporządzi studium określające m.in.: granice obszarów bezpośredniego zagrożenia uwzględniające częstotliwość występowania powodzi, ukształtowanie dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefę przepływów wezbrań powodziowych, tereny zagrożone osuwiskami oraz depresyjne i bezodpływowe.

Jednym z istotnych warunków ograniczenia niebezpieczeństwa powodzi będzie **zwiększenie retencji zbiornikowej**, poprzez budowę zbiorników wodnych. Ich realizacja przyczyniłaby się również do rozwoju turystyki, a tym samym do aktywizacji całego obszaru powiatu

Tabela 4.2. Planowane zbiorniki wodne w powiecie włoszczowskim do renowacji lub budowy po roku 2006.

Gmina	Zlewnia podstawowa	max objętość [mln m ³]
Krasocin	Pilica	0,038
Kluczewsko	Pilica	0,184
Włoszczowa	Pilica	0,658
Włoszczowa	Nida	0,658
Secemin	Pilica	
Radków	Nida	0,000
Moskorzew	Nida	0,000

Źródło: Program Małej Retencji dla Województwa Świętokrzyskiego, rok 2005

4.4. Ochrona powierzchni ziemi i jakości gleb

Główne zasady oraz cele ochrony powierzchni ziemi określają przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r Prawo ochrony środowiska, tekst jednolity z roku 2006 Dz.U. Nr 129, poz. 902. Istota

działań ochronnych polega na zapobieganiu i przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom powierzchni ziemi, a w razie jej uszkodzenia lub zniszczenia – na przywróceniu do stanu właściwego. Zasadniczą jednak i zarazem najbardziej szczegółową regulacją dotyczącą problematyki ochrony zasobów i jakości gruntów jest ustawa z 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Celem jej jest zachowanie jak największego obszaru gruntów, poprawa ich wartości oraz pełne wykorzystanie dla potrzeb produkcji rolnej i leśnej. Cel ten ma charakter wprawdzie gospodarczy, jednakże łączą się z nim także cele środowiskowe, bowiem grunty rolne i leśne należycie zagospodarowane są też pozytywnym elementem środowiska, podnoszącym jego wartość.

Zanieczyszczenia chemiczne gleb w szczególności metalami ciężkimi na terenie powiatu włoszczowskiego wynikają głównie z działalności przemysłu i ruchu komunikacyjnego. Zjawisko degradacji chemicznej gleb jest także związane z nieprawidłowym stosowaniem nawozów sztucznych, wykorzystywaniem do nawożenia i wapnowania odpadów i osadów ściekowych, a także stosowaniem preparatów do ochrony roślin. Ochrona powierzchni ziemi zgodnie z zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska, polega na zapewnieniu jej jak najlepszej jakości.

Uwzględniając założenia ochrony powierzchni ziemi określono **cel ekologiczny**:

Wzmoczona ochrona i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych dla rolnictwa z jednoczesnym zachowaniem oraz wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W celu osiągnięcia celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Gleby użytkowane rolniczo;
- Obszary zdegradowane.

Główne zagrożenia i problemy ochrony gleb:

1. **Wysokie zakwaszenie** ponad połowy gleb (61% gleb wymaga wapnowania),
2. Znaczny areal gruntów odługujących i źle rolniczo wykorzystanych, które utraciły pożądaną kulturę rolną,
3. Niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszanie gleb,
4. Występująca punktowo podwyższona zawartość kadmu, cynku i siarki siarczanowej.

Biorąc pod uwagę klasyfikację bonitacyjną gleb na terenie powiatu włoszczowskiego, należy dążyć do racjonalnego wykorzystania tych gleb oraz zapewnienia im właściwej ochrony.

Zadania ekologiczne:

- Wskazanie obszarów, na których zostaną określone potrzeby wapnowania i nawożenia gleb, walki z erozją i sposobu zagospodarowania terenu.

- Zapobieganie zanieczyszczeniu gleb środkami ochrony roślin.
- Dostosowanie do naturalnego biologicznego potencjału gleb kierunków i intensywności produkcji;
- Podnoszenie jakości i struktury gleb poprzez wykorzystanie kompostu;
- Ochrona i wprowadzenie zadrzewień, zakrzewień oraz upraw spełniających rolę przeciwoerozyjną i zapobiegających pogarszaniu się jakości gleb oraz przeciwdziałających zakwaszaniu.
- Prowadzenie działalności edukacyjnej upowszechniającej zasady dobrej praktyki rolniczej.
- Ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolne i nieleśne.
- Wspieranie działań mających na celu poprawę wartości użytkowej gruntów oraz zapobiegania obniżania ich produktywności.
- Przywracaniu gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym ich wartości użytkowych lub przyrodniczych.
- Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”,
- Rekultywacja gruntów zdewastowanych w wyniku eksploatacji surowców mineralnych,
- Utrzymanie i zwiększenie walorów ekologicznych i krajobrazowych rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Najpilniejsze działania, które były realizowane do roku 2006 a które należy kontynuować w latach 2007 – 2015 to:

- upowszechnienie zasad ochrony i podniesienia walorów ekologicznych gleb określonych w „Kodeksie dobrej praktyki rolniczej”, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ograniczenie nadmiernego ich zakwaszenia drogą masowej edukacji, szkoleń specjalistycznych oraz zapewnienia dostępności materiałów i publikacji fachowych,
- podjęcie starań o zaliczenie najmniej zalesionych obszarów przestrzeni rolniczej powiatu do „obszarów przyrodniczo-wrażliwych (OPW)” i objęcie ich „krajowym programem rolno-środowiskowym” z ukierunkowaniem na wzmocnienie struktury ekologicznej tej przestrzeni oraz wdrażanie metod rolnictwa ekologicznego w rozumieniu ustawy o rolnictwie ekologicznym,
- sukcesywne zwiększanie liczby gospodarstw ekologicznych, wprowadzających metody produkcji przyjazne środowisku oraz posiadających wymagany przepisami certyfikat,
- tworzenie sprawnego systemu realizacji lokalnego monitoringu gleb oraz szybkiego podejmowania działań rekultywacyjnych w dostosowaniu do specyfiki powiatu,
- systematyczne egzekwowanie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie wyłączenia tych gruntów z produkcji, szczególnie w odniesieniu do zagospodarowania wierzchniej warstwy gleby,
- proekologiczne zagospodarowanie gruntów odłogujących i źle rolniczo wykorzystanych,
- modernizacja obiektów i urządzeń melioracyjnych z jednoczesną ich weryfikacją na terenach ekstensywnego rozwoju rolnictwa.

W realizacji zadań ochrony środowiska, z których część posiada charakter bezinwestycyjny lub wiąże się z działalnością statutową niektórych jednostek, uczestniczyć będą (oprócz służb Starosty): Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Rejonowy Oddział we Włoszczowie, Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (Rejonowy Oddział we Włoszczowie), Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach oraz dyrektorzy placówek oświatowych.

4.5. Ochrona zasobów surowców mineralnych

Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (iły, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

Odkrywkowy system wydobywania jakiego występuje na terenie powiatu włoszczowskiego powoduje powstanie: przekształceń powierzchni terenu, wyrobisk, hałd odpadów przerobowych i złożowych, niekiedy osuszanie gruntów i zanieczyszczenie wód i powietrza atmosferycznego. Dominującym w skali powiatu, pod względem wielkości zajmowanego obszaru, głębokości i intensywności prowadzonego wydobywania oraz ilości przetwarzanego surowca, jest złożo wapieni — Bukowa. Na mniejszą skalę, choć wcale nie małą biorąc pod uwagę inne rejony województwa, odbywa się wydobywanie piasków.

Uwzględniając założenia ochrony zasobów naturalnych określono *cel ekologiczny*:

Oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów oraz zminimalizowanie niekorzystnych skutków eksploatacji.

Poprawa stanu środowiska naturalnego zmienionego w wyniku działalności górniczej.

Ochrona obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych oraz kontynuacja i rozszerzenie prac poszukiwawczych.

Główne zagrożenia i problemy w tej dziedzinie:

1. Konieczność sukcesywnej rekultywacji obszarów wydobywania oraz rekultywacji terenów po już zakończonej eksploatacji surowców

Zadania ekologiczne:

- Niepodejmowanie wydobywania, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca (na bazie surowców odnawialnych lub odpadów);

- Sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, zwłaszcza na dużych obszarach przekształceń górniczych;
- Wszechstronne wykorzystanie kopalin (kopaliny głównej, towarzyszącej oraz surowców z hałd i składowisk górniczych);
- Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa eksploatacji w odniesieniu do obszarów zamieszkałych, atrakcyjnych turystycznie, o wysokich walorach przyrodniczych i rolniczych;
- Stałe monitorowanie wpływu eksploatacji kopalin na środowisko oraz stanu wykorzystania zasobów surowców;
- Nielokalizowanie na obszarach udokumentowanych złóż inwestycji niezwiązanych z działalnością górniczą (uwzględnienie tych terenów w gminnych studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego);
- Otwartość terenów złóż dla potencjalnych inwestorów, obejmująca przygotowanie planistyczne terenów, wyłączenie ich z użytkowania rolniczego, a także dostępność pod względem własnościowym,
- Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania złóż kopalin;
- Unikanie eksploatacji poniżej zwierciadła wód gruntowych;
- Likwidacja nielegalnego wydobywania kopalin na potrzeby lokalne;
- Wykorzystanie terenów poeksploatacyjnych dla rozwoju turystyki i kolekcjonerstwa minerałów, skał i okazów paleontologicznych;
- Wprowadzenie zieleni osłonowej, izolującej przyrodniczo i wizualnie tereny wydobywania;
- Stosowanie w zakładach wydobywczych i przerobczych urządzeń ochrony środowiska i sukcesywnej ich modernizacji (szczególnie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza i przed hałasem);
- Egzekwowanie wymogu sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych złóż kopalin.

Aktualnie na terenie powiatu włoszczowskiego eksploatuje się 6 złóż surowców mineralnych. Są to: złoża wapieni — Bukowa oraz złoża piasku — Czostków, Pilczyca, Czarnca I, Żeliszawice i Jeziorna Góra.

Strategia działań w zakresie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych powiatu włoszczowskiego:

1. **Bukowa** — realizacja „Projektu rekultywacji terenów poeksploatacyjnych kopalni wapieni Bukowa”. Aktualnie prace prowadzone są w niewielkim zakresie. Rekultywacja na szerszą skalę rozpoczęto w 2006 roku. Ostateczna realizacja projektu tzn. zalesienie już wykorzystanych przemysłowo obszarów i utworzenie oczka wodnego w miejscu wyeksploatowanego wyrobiska, ma wg założeń projektu, nastąpić w 2025 roku. Prace rekultywacyjne prowadzone są na koszt Lhoist Bukowa Sp. z o.o.

2. Ludynia — realizacja dokumentacji rekultywacji terenów poeksploatacyjnych złoża piasków kwarcowych „Ludynia”. Eksploatację tego złoża zakończono w 2003 roku. Obecnie zrekultywowano w kierunku leśnym pole C i pole D. Za realizację zadania odpowiedzialny jest Zakład Produkcji Silikatów — Ludynia.
3. Czostków — sukcesywna rekultywacja terenu aktualnie eksploatowanego złoża piasków kwarcowych Czostków. Ze względu na początkową fazę użytkowania złoża, nie jest ono jeszcze rekultywowane. Ustalenia kierunku rekultywacji przewidują leśny kierunek zagospodarowania obszarów po zakończeniu wydobywania, co ma nastąpić za około 15 lat. Użytkownikiem złoża odpowiedzialnym za zrealizowanie tych założeń i ponoszącym koszty wykonania prac rekultywacyjnych jest Zakład Produkcji Silikatów — Ludynia.
4. Pilczyca — rekultywacja terenu po zakończeniu wydobywania piasku ze złoża Pilczyca. Niewielkie obszarowo złożo, nie jest aktualnie rekultywowane. Splantowanie i zalesienie już wykorzystanego górnictwo obszaru, będzie postępować w miarę możliwości sukcesywnie, w ślad za eksploatacją. Jednak zasadnicze prace rekultywacyjne odbywać się będą już po wyczerpaniu zasobów ze złoża, co nastąpi około roku 2013. Prace prowadzone będą na koszt użytkownika złoża, którym jest pan Henryk Wójcik, właściciel przedsiębiorstwa TRANS-PIACH.
5. Czarnca I — realizacja projektu rekultywacji złoża piasku Czarnca I. Obszar już wykorzystywanego górnictwo złoża jest obecnie sukcesywnie rekultywowany w kierunku leśnym. Powierzchnia wykorzystywanego górnictwo złoża, będzie splantowana i zalesiona po zakończeniu wydobywania surowca, co ma nastąpić za około 10 lat. Prace realizowane są na koszt Spółdzielni Pracy „IMIZOL”.
6. Jeziorna Góra — złożo piasku eksploatowane przez prywatnego właściciela panią Justynę Kozę. Po analizie prac badawczych dla poszerzenia zasobów złoża, od których uzależnione są granice wydobywania, będzie przyjęty jeden z dwóch alternatywnych kierunków rekultywacji terenu po piaskowni, wodny lub leśny. Do czasu jednoznacznych rozstrzygnięć co do dalszej eksploatacji złoża, nie jest możliwe podanie kosztu i terminu rekultywacji jaki poniesie właściciel użytkowanego złoża.
7. Żeliszawice — surowiec ze złoża (piaski), wykorzystywany jest do produkcji betonów komórkowych przez przedsiębiorstwo AHG PREBET. Użytkownik złoża ponosi koszty i jest odpowiedzialny za postęp prac rekultywacyjnych na terenach już wykorzystanych górnictwo. Zakres prac obejmuje splantowanie nadkładu i zalesienie. Na obszarze złoża Żeliszawice rekultywacja przebiega sukcesywnie w ślad za eksploatacją, a zakończenie zalesiania terenu przewiduje się po wyczerpaniu zasobów złoża, około 2018 roku.
8. Wola Kuczowska — jest to zdegradowany i tylko częściowo zrekultywowany, rejon po wydobywaniu piasku na potrzeby budowy nasypów kolejowych. Były użytkownik złoża Wschodnie DOKP Lublin w chwili obecnej już nie istnieje. PKP zostało podzielone na wiele spółek, z których każda zajmuje się fragmentem wcześniejszego zakresu działalności kolei. Mimo starań, nie udało

się do tej pory ustalić spółki PKP bezpośrednio odpowiedzialnej za rekultywację złóż wykorzystywanych przez kolej.

4.6. Ochrona przed hałasem

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany. Głównymi źródłami emisji hałasu do środowiska na obszarze powiatu włoszczowskiego są obiekty przemysłowe, ruch drogowy i kolejowy.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tekst jednolity z roku 2006 Dz.U. Nr 129, poz. 902 definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody lub ziemi formy energii, takie jak hałas lub wibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz,
- poziom hałasu, przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Zgodnie z przepisami ochrony środowiska bieżące przeciwdziałanie zagrożeniom dla klimatu akustycznego polegać będzie na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska. W planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przewiduje możliwość ustanowienia stref ograniczonego użytkowania lub rozwiązań kompensujących negatywne oddziaływanie. Dla osiągnięcia poprawy klimatu akustycznego i zmniejszenia skali narażenia mieszkańców powiatu włoszczowskiego na ponadnormatywny poziom hałasu, podjęte działania muszą być przedmiotem polityki długofalowej oraz związanymi z nią programami naprawczymi. Oprócz działań o charakterze ciągłym niezbędna też będzie realizacja zadań doraźnych i w krótszych horyzontach czasowych.

Uwzględniając założenia ochrony przed hałasem określono *cel ekologiczny*:

Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem

Dla osiągnięcia wyznaczonego celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ochrona przed hałasem komunikacyjnym.
- Ochrona przed hałasem przemysłowym.

Główne problemy wynikające z diagnozy stanu:

1. **Niekorzystne trendy rozszerzania się terenów zagrożonych akustycznie przez hałas samochodowy.** Znaczny wzrost ruchu pojazdów, w tym całodobowego ruchu samochodów ciężarowych, nie zawsze sprawnych technicznie, powoduje poszerzenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas. Na obszarach zagrożonych należy obligować inwestorów do wypełniania zobowiązań dotyczących eliminacji uciążliwości poprzez realizację infrastruktury przeciwhałasowej. Dotyczyć to będzie przede wszystkim dróg i ulic objętych modernizacją lub rozbudową.
2. **Działalność zakładów produkcyjnych.** Mniejszy problem stanowi działalność zakładów produkcyjnych, które w ramach modernizacji lub zmiany profilu produkcyjnego ograniczają uciążliwość dla środowiska.

Zadania ekologiczne:

- Rozbudowa systemu monitorowania hałasu drogowego.
- Wyznaczenie obszarów zagrożonych hałasem w celu podjęcia działań poprawiających klimat akustyczny w pierwszej kolejności.
- Izolowanie budynków (np. wymiana okien) — sukcesywnie w obszarach zagrożonych hałasem.
- Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów szczególnie zagrożonych hałasem — dla zadań do realizacji do 2015 roku.
- Stosowanie rozwiązań techniczno-organizacyjnych ograniczających hałas u jego źródła.
- Poszerzenie dotychczasowego zakresu badania hałasu o obszary potencjalnie zagrożone.
- Sukcesywne eliminowanie technologii i urządzeń przekraczających dopuszczalne normy hałasu w przemyśle i transporcie,
- Zabezpieczenie terenów pod realizację przyszłych inwestycji drogowych umożliwiających ograniczenie uciążliwego ruchu całodobowego pojazdów ciężarowych,
- Przeciwdziałanie obudowie dróg ruchu tranzytowego zabudową mieszkaniową.
- Kontrola zakładów przemysłowych, zwłaszcza zlokalizowanych w pobliżu obszarów zamieszkałych lub w bezpośrednim ich sąsiedztwie.
- Utworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej lub innych form ochronnych wokół obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska pod względem hałasu
- **Wyznaczanie stref buforowych pomiędzy nowoprojektowanymi centrami przemysłu i usług a terenami zabudowy mieszkaniowej,**

4.7. Ochrona walorów przyrodniczych

Ochrona przyrody ma na celu:

- utrzymywanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,

- zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego,
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony,
- ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień,
- utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody,
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

Ustawa o ochronie przyrody określa postępowanie, które powinno zapewnić realizację ustawowych celów ochrony przyrody poprzez:

- uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w polityce ekologicznej państwa, programach ochrony środowiska przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategiach rozwoju województw, planach zagospodarowania przestrzennego województw, strategiach rozwoju gmin, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz w działalności gospodarczej i inwestycyjnej;
- obejmowanie zasobów, tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody;
- opracowywanie i realizację ustaleń planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie prawnej, programów ochrony gatunków, siedlisk i szlaków migracji gatunków chronionych;
- realizację krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań;
- prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody;
- prowadzenie badań naukowych nad problemami związanymi z ochroną przyrody.

Ochrona zasobów przyrody ma prowadzić do zachowania istniejącego jej stanu (różnorodności gatunkowej) oraz stwarzania warunków do jak najlepszego rozwoju. Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrody określono **cel ekologiczny**:

Zachowanie dziedzictwa biologicznego powiatu włoszczowskiego
Pełne wykorzystanie możliwości zwiększenia powierzchni leśnej powiatu
oraz zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami
nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa

Dla osiągnięcia postawionego celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych.

- Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt.
- Ochrona lasów.

4.7.1. Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt oraz rozwój systemu obszarów chronionych

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie ochrony przyrody:

1. **Zanik cennych przyrodniczo siedlisk podmokłych.** W wyniku nieprzemyślanych zmian stosunków wodnych (regulacja rzek, melioracje odwadniające, osuszenie starorzeczy, oczek wodnych i terenów podmokłych) następuje stopniowe osuszanie i zanik ekosystemów hydrogenicznych odznaczających się bardzo wysokim stopniem bioróżnorodności (szczególnie zagrożone są lasy bagienne i zarośla łąkowe występujące w dolinach rzecznych). Dodatkowym czynnikiem przyspieszającym to zjawisko (zwłaszcza zanik torfowisk niskich) jest zaniechanie wykaszania i wypasu.
2. **Powstawanie barier ekologicznych.** Prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego zakłócają bariery, które przegradzają korytarze ekologiczne i wywołują brak łączności przestrzennej pomiędzy obszarami węzłowymi. Utrudnia to przepływ materii, energii i informacji genetycznej pomiędzy węzłami, co z kolei skutkuje zakłóceniem równowagi ekologicznej i prowadzi do obniżenia sprawności funkcjonowania całego systemu przyrodniczego. Najczęściej występującymi barierami są liniowe elementy infrastruktury technicznej i zwarta zabudowa.

Zadania ekologiczne:

- Ochrona i renaturalizacja korytarzy i ciągów ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych;
- Wyeliminowanie jednostronnych melioracji odwadniających, które zaburzają stosunki wodne;
- Ochrona istniejących i wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych, zapobiegających przedostawaniu się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń;
- Utworzenie nowych form ochrony przyrody (propozycje zawarte w „Planie ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego” zatwierdzonym rozporządzeniem Nr 10/2004 z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Przedborskiego Parku Krajobrazowego oraz przysłane przez gminy):
 - 3 rezerwatów przyrody: Czarna Włoszczowska (gm. Kluczewsko), Struga (gm. Kluczewsko/Przedbórz), Las Świdziński (gm. Krasocin/Łopuszno);
 - 9 użytków ekologicznych: piaszczyska i jałowczyska I i II położone na wschód od wsi Sudzin (gm. Kluczewsko), Jałowczysko koło m. Ciemiętniki (gm. Kluczewsko),

- wyrobisko potorfowe w m. Żurawiec (gm. Kluczewsko), torfowisko niskie na wschód od m. Rzewuszyce (gm. Krasocin), Góra Dąbrowa Jastrzębska (gm. Krasocin), wilgotne naturalne siedlisko na wschód od wsi Gradek (gm. Kluczewsko), mokre naturalne siedlisko na północ od wsi Krogulec (gm. Kluczewsko), umiarkowanie wilgotne siedlisko na wschód od wsi Sudzin (gm. Kluczewsko);
- 4 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych: Góra Krzemyk (gm. Kluczewsko), Góra Kozłowa (gm. Kluczewsko), Czarna Włoszczowska I i II (gminy należące do Przedborskiego PK);
 - 1 stanowiska dokumentacyjnego: Rogalów (gm. Krasocin),
 - 27 pomników przyrody;
 - poszerzenie granic otuliny Przedborskiego PK (gm. Krasocin).
- Wdrożenie I schematu oraz II etapu II schematu programów rolno-środowiskowych, które staną się w przyszłości głównym narzędziem ekologizacji gospodarki rolnej;
 - Uwzględnianie w opracowaniach z zakresu zagospodarowania przestrzennego ustaleń projektu „Planu ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego”, zakazów obowiązujących na terenie OChK (Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego nr 48/2002), zapisów ekofizjografii i inwentaryzacji przyrodniczych;
 - Rozwój prac inwentaryzacyjno-badawczych w zakresie rozpoznania walorów przyrodniczych powiatu;
 - Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu;
 - Odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie walorów przyrodniczych i kulturowych bez uszczerbku dla środowiska;
 - Odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie walorów przyrodniczych i kulturowych bez uszczerbku dla środowiska;
 - Wyznaczenie i oznakowanie szlaków turystyki pieszej, przystosowanych dla turystyki rowerowej oraz narciarstwa biegowego (w tym ścieżek dydaktycznych);
 - Rozbudowa infrastruktury technicznej i turystycznej służącej ochronie przyrody na styku z turystyką;
 - Zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych do dalszego rozwoju agroturystyki we wszystkich wsiach, w których istnieją możliwości oraz zainteresowanie miejscowej ludności;
 - Kreowanie urozmaiconej oferty turystycznej i rekreacyjnej dostosowanej do miejscowych warunków i inicjatyw;
 - Zorganizowanie punktów informacji turystycznej.

Z powiatu włoszczowskiego do **projektu** sieci NATURA 2000 została włączona większa część Przedborskiego PK („Ostoja Przedborska”) oraz najcenniejsze przyrodniczo fragmenty Lasów

Włoszczowskich („Lasy Włoszczowskie”). Na obszarze powiatu włoszczowskiego znajdują się obszary, które ostatecznie Minister Środowiska zgłosił do Komisji Europejskiej w ramach sieci NATURA 2000. Na obszarze powiatu włoszczowskiego jest to Specjalny Obszar Ochrony (SOO) Ostoja Przedborska. Ostoja Lasy Włoszczowskie, obejmująca fragmenty dużego kompleksu leśnego usytuowanego w krajobrazie postglacjalnym, ostatecznie nie została zgłoszona do Komisji Europejskiej.

Ochrona bioróżnorodności w ramach sieci NATURA 2000 ma być realizowana na zasadach zrównoważonego rozwoju, dlatego też na wyznaczonych obszarach nie przewiduje się wprowadzenia ochrony ścisłej. Generalnie należy stwierdzić, że użytkowanie ziemi na tych obszarach nie może doprowadzić do zaniku siedliska lub gatunku (ze względu, na który obszar został włączony do sieci), pomniejszenia areалу jego występowania lub do zmniejszenia liczebności tego gatunku.

Ochrona bioróżnorodności na tych obszarach będzie realizowana na podstawie planów ochrony, które wskażą kierunki i metody gospodarowania na tym terenie. Będą one zawierać np.: wytyczne dotyczące zachowania lub przywrócenia ekstensywnych metod gospodarowania na obszarach rolniczych lub respektowania zasad ekologicznej gospodarki leśnej. Ich ustalenia będą wiążące dla planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzania lasów itp.

Na terenie powiatu istnieje szereg miejsc i obiektów godnych objęcia prawną ochroną przyrody. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody Rady Gmin mogą objąć je ochroną w formie użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i pomników przyrody. Zgodnie z propozycjami zawartymi w projekcie „Planu ochrony Przedborskiego PK” oraz na podstawie ankiet wysłanych do gmin na terenie powiatu włoszczowskiego proponowane jest utworzenie: 3 rezerwatów przyrody, 9 użytków ekologicznych, 4 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, 1 stanowiska dokumentacyjnego, 27 pomników przyrody oraz poszerzenie granic otuliny Przedborskiego PK w gm. Krasocin.

Istotnym kierunkiem działań sprzyjającym zachowaniu bioróżnorodności na obszarze powiatu będzie ochrona obszarów cennych przyrodniczo, dotychczas nie objętych ochroną prawną, ale ważnych z punktu widzenia zapewnienia spójności systemu przyrodniczego. Do takich obszarów należą przede wszystkim doliny rzeczne pełniące funkcję korytarzy ekologicznych, łączących obszary węzłowe. Należy przy tym zwrócić uwagę na likwidację lub minimalizowanie negatywnego działania barier ekologicznych, które uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie tego systemu. Chronione powinny być także tereny zieleni, drzewostan parkowy oraz zadrzewienia i zakrzewienia, szczególnie te wzdłuż cieków wodnych, które zapobiegają przedostawaniu się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń.

Ważnym działaniem w zakresie ochrony przyrody będzie renaturalizacja zdegradowanych ekosystemów, które utraciły równowagę przyrodniczą. Dotyczyć to będzie w pierwszym rzędzie wyeliminowania jednostronnych melioracji odwadniających. Na skutek nadmiernego przesuszenia

części obszarów podmokłych, które były ważnymi ostojami ptactwa, utraciły one swoje funkcje ekologiczne i zanikły. Podobne zagrożenie dotyczy cennych przyrodniczo wilgotnych siedlisk, na których występują duże kompleksy lasów jesionowo-olszowych.

Podstawowym narzędziem ekologizacji gospodarki rolnej na terenach cennych przyrodniczo będą wdrażane obecnie programy rolno-środowiskowe. Głównym ich celem jest: promocja tradycyjnych systemów produkcji rolniczej, przyjaznej środowisku, zachowanie bioróżnorodności siedlisk półnaturalnych i zasobów genetycznych oraz utrzymanie i odtworzenie elementów tradycyjnego krajobrazu rolniczego. Zostanie to osiągnięte poprzez zawieranie 5-cio letnich, dobrowolnych umów z rolnikami, którzy we własnych gospodarstwach wprowadzą odpowiednie pakiety działań prośrodowiskowych. Obszar powiatu włoszczowskiego nie został objęty I etapem (schemat II) wdrażania tych programów, docelowo posiada on jednak predyspozycje do objęcia go tymi programami w przyszłości. Trwają obecnie prace nad objęciem jego obszaru schematem I.

Skuteczna ochrona różnorodności uzależniona jest również w znacznym stopniu od dokładnego rozpoznania zasobów przyrodniczych powiatu, a także od poziomu wiedzy społeczeństwa na ten temat. Dlatego niezwykle istotne jest opracowanie inwentaryzacji przyrodniczej oraz przygotowanie odpowiednich programów edukacyjnych z zakresu ochrony przyrody. Ważne jest także respektowanie w planach miejscowych i innych opracowaniach planistycznych ustaleń „Planu ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego”, opracowań ekofizjograficznych i inwentaryzacji przyrodniczych.

Obszary o dużych walorach przyrodniczych i podlegające prawnej ochronie przyrody mogą być szczególnie atrakcyjne dla turystów. Walory przyrodnicze w połączeniu z udostępnieniem lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego mogą bowiem stanowić podstawę do rozwoju różnych form turystyki, a zwłaszcza agroturystyki i turystyki objazdowej. Konieczność przebudowy struktury gospodarczej powiatu, w której turystyka powinna uzyskać liczącą się pozycję wynika ze wszystkich dokumentów programowych przyjętych przez Radę Powiatu, jak i samorządu poszczególnych gmin wchodzących w jego skład. Turystyka powinna spełniać rolę czynnika aktywizacji lokalnych społeczności i stać się instrumentem wspomagającym restrukturyzację wsi i rolnictwa, wpływać na przemiany społeczno-gospodarcze oraz awans ekonomiczny terenów wiejskich, stymulując rozwój usług i handlu.

Ważną sprawą w planowaniu rozwoju turystyki jest zaangażowanie mieszkańców oraz kompleksowe opracowanie oferty turystycznej, która powinna kojarzyć miejscowe walory i potencjały, (np.: krajobraz, zabytki, lokalne tradycje).

Rozwojowi tej dziedziny gospodarki sprzyjać winny występujące trendy turystyczne, w ramach których zauważa się odejście od masowych jej form, na rzecz bardziej zindywidualizowanych. Sprzyjać to powinno rozwijaniu alternatywnych źródeł dochodu, uzyskiwanych z agro- i ekoturystyki.

Stan zainwestowania w bazę turystyczną w powiecie włoszczowskim, można uznać za dość dobry. Znajdują się tutaj cztery piesze szlaki turystyczne, wyznaczono również dwie trasy rowerowe oraz kilkanaście propozycji tematycznych szlaków rowerowych, np.: szlak partyzantów, szlak hetmański i kosynierów, (ukazujących najładniejsze zakątki, miejsca historyczne i zabytki powiatu włoszczowskiego) oraz jeden szlak wodny (Maluszyn — Krzętów).

W powiecie działa Stowarzyszenie Agroturystyczne „Wypoczynek” w Kluczewsku skupiające kilkanaście gospodarstw agroturystycznych (oferujących różnorodne atrakcje, m.in. przejażdżki konne, pieczenia barana), funkcjonuje tu kilka obiektów noclegowych całorocznych we Włoszczowie i Chyczy oraz dwa okresowe — w internatach szkolnych we Włoszczowie. Poza tym na terenie powiatu włoszczowskiego znajduje się kilkanaście obiektów gastronomicznych. Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną stanowią dwa urządzone kąpieliska w Chyczy i nad zbiornikiem Klekot. Nie mniej zauważa się niedobór urządzonej sieci parkingów, obiektów gastronomicznych i noclegowych (dla szerszej rzeszy turystów).

Do najciekawszych miejsc wartych zwiedzenia na terenie powiatu można zaliczyć m.in.:

- grodziska średniowieczne we Włoszczowie, Bebelnie;
- kościoły w Kurzelowie, Moskorzewie, Seceminie, Włoszczowie, Stanowiskach, Czarncy;
- zbory ariańskie i ich ruiny w Ludyni, Moskorzewie, Łapczynej Woli, Gruszczynie;
- dwory szlacheckie w Kwilinie, Bichniowie, Ludyni, Olesznie;
- zabudowania gospodarcze i przemysłowe w Krasocinie, Kluczewsku;
- szereg miejsc historycznych upamiętniających sławnych ludzi np. Stefana Czarnieckiego, Mikołaja Reja oraz bitwy jakie miały miejsce na przestrzeni dziejów np. z okresu powstania kościuszkowskiego i II wojny światowej,
- tereny nadpilickie cieszące się zainteresowaniem mieszkańców Aglomeracji Śląskiej.

Udostępnienie turystyczne miejscowych walorów kulturowych i przyrodniczych wymaga rozbudowy i modernizacji infrastruktury towarzyszącej. Konieczne jest także odpowiednie wyeksponowanie wszystkich atrakcyjnych miejsc, tak, aby przyciągnąć potencjalnych turystów.

Planowanie rozwoju turystyki, jak również budowa i rozbudowa obiektów turystyczno-rekreacyjnych powinny być oparte o rygorystyczne respektowanie norm ochrony środowiska.

4.7.2. Główne założenia polityki leśnej

Podstawowe zagrożenia i problemy w zakresie leśności:

1. Wysokie zagrożenie pożarowe, któremu towarzyszy niedobór leśnych zbiorników retencyjnych,

2. Niski stopień naturalności lasów i zbyt uproszczona struktura siedliskowa,
3. Duże rozdrobnienie kompleksów leśnych w lasach niepaństwowych,
4. Niepełne wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych oraz nie realizowanie odnowień na gruntach przejściowo pozbawionych drzewostanów w tych lasach,
5. Kradzieże drzewa w lasach wszystkich kategorii własności,
6. Zaśmiecanie terenów leśnych wokół terenów mieszkaniowych i turystycznych,
7. Niewystarczająca ilość infrastruktury turystycznej i komunalnej w sąsiedztwie lasów.

Zwiększenie zalesień oraz ochrona istniejących zasobów leśnych jest jednym z niezbędnych działań proekologicznych, warunkujących osiągnięcie celów ochrony środowiska przyrodniczego oraz rozwój komplementarnych dziedzin gospodarki, zwłaszcza turystyki i przemysłu drzewnego. Jak już wspomniano powiat włoszczowski wysoki wskaźnik lesistości (40%), co stwarza warunki do rozwoju różnych form turystyki zwłaszcza agroturystyki, ekoturystyki oraz wypoczynku weekendowego i rekreacji w środowisku leśnym. Występują również przesłanki do dalszego rozwoju drobnego przemysłu drzewnego i przetwórstwa surowców leśnych, który musi być jednak skorelowany z funkcjami ekologicznymi i społecznymi lasów.

Lokalizacja zalesień powinna m.in. zapewniać: zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych, tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy większymi kompleksami leśnymi oraz połączenie ich z obszarami o funkcjach ekologicznych.

W odniesieniu do lasów istniejących szczególnie istotna będzie powszechna i ciągła ochrona lasów przed wyłączeniem z użytkowania leśnego (zagospodarowanie lasów na cele nieleśne w planach miejscowych może być dokonane tylko w uzasadnionych przypadkach i przy braku innych rozwiązań przestrzennych). Konieczne jest także zapewnienie właściwej realizacji obowiązków Starosty w zakresie nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa oraz określania rocznego limitu zalesień.

Zadania ekologiczne:

- Stałe zwiększanie wskaźnika lesistości powiatu
- Usprawnienie funkcji koordynacyjnej w zakresie organizacji zalesień.
- Opracowanie i aktualizacja gminnych programów zwiększania lesistości oraz ustalenie w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego terenów do zalesienia przewidzianych do zalesień
- Sporządzanie uproszczonych planów urządzenia lasów dla wsi posiadających pow. 10 ha gruntów leśnych,
- Kontynuowanie współpracy z Nadleśnictwami Włoszczowa, Koniecpol i Przedbórz w zakresie nadzoru nad lasami prywatnymi oraz organizacji prac zalesieniowych i kontroli udatności zalesień,

- Systematyczne usprawnianie systemu wydawania decyzji o zalesieniu gruntów oraz ustalania rocznego limitu zalesień, ze szczególnym uwzględnieniem dostosowania harmonogramu działań do terminów prac zalesieniowych.

Zakłada się, że finansowanie zalesień w sektorze niepaństwowym następować będzie zgodnie z zapisami ustawy o przeznaczaniu gruntów rolnych do zalesienia oraz zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich, wg, której udział środków budżetowych wyniesie 20% natomiast pozostałe 80% kosztów pokryje Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EAGGF). Zasady naliczania ekwiwalentu, jak też wymagania wobec właścicieli gruntów porolnych są analogiczne jak zawarte w Rozporządzeniu Rady Wspólnot Europejskich Nr 2080/92 EWG, regulującym problematykę zalesieniową w krajach UE.

4.8. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska, tekst jednolity z roku 2006 Dz.U. Nr 129, poz. 902 jest podstawowym aktem prawnym normującym zagadnienia związane z ochroną przed polami elektromagnetycznymi. Zgodnie z treścią zapisów ustawy, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymaniu poziomów pól elektromagnetycznych na poziomie nie przekraczającym dopuszczalnego, a w przypadku ich przekroczenia - na obniżeniu wartości tych pól przynajmniej do wartości dopuszczalnych.

Istotnym elementem prawnym mającym wpływ na kształtowanie zakresu i skali oddziaływania źródeł promieniowania elektromagnetycznego na środowisko jest procedura lokalizacji i realizacji inwestycji. W kompetencjach Starosty znajdują się inwestycje, dla których raport może być wymagany w procesie lokalizacji i budowy i należą do nich:

- stacje elektroenergetyczne lub linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,
- instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, emitujące pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz.

Starosta uczestnicząc w procesie uzgadniania warunków zabudowy wymienionych instalacji, jak również w procesie uzgadniania dokumentów planistycznych powinien unikać konfliktowych lokalizacji.

Uwzględniając konieczność ochrony przed polami elektromagnetycznymi

określono *cel ekologiczny*:

Kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania elektromagnetycznego do poziomów dopuszczalnych

Podstawowe problemy wynikające z diagnozy stanu zagrożenia promieniowaniem:

1. **Brak dokładnej inwentaryzacji** znaczących źródeł pól elektromagnetycznych jak i powszechnych pomiarów pól elektromagnetycznych, uniemożliwiający dokładne określenie stopnia zagrożenia i sposobów ograniczenia uciążliwości;
2. **Zwiększona emisja promieniowania elektromagnetycznego** w wyniku: wzrostu zapotrzebowania na usługi radiokomunikacji, rozwoju systemów telefonii komórkowych oraz poprawy zasilania elektroenergetycznego;
3. **Konieczność weryfikacji dotychczasowych pomiarów** i wniosków z nich wynikających.

Zadania ekologiczne:

- Przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego. Przedstawiona w ocenie stanu środowiska inwentaryzacja źródeł jest nie pełna. Szczególnie dotyczy to operatorów sieci komórkowych, gdzie tempo powstawania nowych obiektów jest znaczące.
- Gromadzenie danych zawierających informacje o źródłach promieniowania oraz o stwierdzonych przekroczeniach dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych z podziałem na tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową i tereny dostępne dla ludności wykorzystując dane z państwowego monitoringu środowiska.
- Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnień niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego wraz z ewentualnymi strefami II stopnia.
- Działania towarzyszące to stałe prowadzenie badań określających skalę zagrożenia promieniowaniem.

4.9. Zagadnienia gospodarki odpadami

Gospodarowanie odpadami w Powiecie Włoszczowskim, w tym stan aktualny i prognozowane zmiany stanowią treść odrębnego opracowania. Zagadnienie jest przedmiotem opracowania „Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Włoszczowskiego”, który stanowi integralną część „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego”.

Opracowano sprawozdanie z realizacji powiatowego planu gospodarki odpadami za okres lat 2004 – 2006. **Przedmiotowe sprawozdanie wykazało:**

1. Brak systemów selektywnego zbierania odpadów w większości gmin,
2. Niska efektywność funkcjonujących systemów selektywnego zbierania odpadów,
3. Niski stopień pozyskania danych na temat gospodarki osadami ściekowymi,
4. Niski odsetek ludności wiejskiej korzystającej z oczyszczalni ścieków,
5. Zbyt niski stopień świadomości ekologicznej mieszkańców,
6. Brak systemu selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych.

7. Konieczność bezpiecznego usunięcia azbestowych materiałów budowlanych (gł. pokrycia dachowe) z terenu powiatu

Podstawowym zadaniem, do zrealizowania w najbliższych czterech latach, jest uporządkowanie gospodarki odpadami w powiecie, zgodnie z rekomendacjami sprawozdania. W szczególności dotyczy to odpadów pochodzących z sektora komunalnego i gospodarczego oraz inwestycji związanych tworzeniem Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON).

W Planie Gospodarki Odpadami na lata 2007 – 2010 odniesiono się do trzech zasadniczych strumieni odpadów, tj. odpadów z sektora komunalnego (w tym odpady niebezpieczne z tego strumienia) i gospodarczego oraz odpadów niebezpiecznych. W przedmiotowym Planie przedstawiono też perspektywę dla gospodarowania odpadami do roku 2019.

Uporządkowanie gospodarki odpadami jest działaniem warunkującym realizację celu podstawowego w przyjętym systemie gospodarki odpadami, jakim jest osiągnięcie obowiązujących standardów w gospodarce odpadami.

4.10. Edukacja ekologiczna

Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa jest jednym z głównych czynników kształtowania rozwoju zrównoważonego. Będzie on osiągnięty w oparciu o Narodową Strategię Edukacji Ekologicznej (NSEE) oraz Narodowy Program Edukacji Ekologicznej (NPÉE), wskazujący zadania edukacyjne oraz instytucje odpowiedzialne za ich realizację.

Uwzględniając konieczność prowadzenia akcji edukacyjnej określono *cel ekologiczny*:

Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie edukacji ekologicznej:

1. Stały niedobór środków finansowych na cele edukacyjne,
2. Zbyt niski poziom edukacji starszych grup społeczeństwa oraz brak konkretnych ofert edukacyjnych skierowanych do tej grupy wiekowej.

Zadania ekologiczne:

- **Stworzenie i realizacja programu edukacji ekologicznej dla szkół.**
- **Utworzenie ośrodków edukacji ekologicznej.**
- **Utrzymanie i rozbudowa ścieżek ekologicznych, rowerowych i tras turystycznych.**
- **Organizowanie konkursów promujących racjonalne korzystanie ze środowiska.**
- **Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego.**

➤ Promowanie walorów krajobrazowo-przyrodniczych powiatu włoszczowskiego.

Ogólne zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu.

4.11. Poważne awarie przemysłowe

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia przeciwdziałania poważnym awariom jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska tekst jednolity z roku 2006 Dz.U. Nr 129, poz. 902, w której zawarte są: przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu tym awariom, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie oraz zagadnienia dotyczące współpracy międzynarodowej (w przypadku wystąpienia awarii transgranicznych). Dodatkowo wiele rozwiązań związanych z tym tematem zawartych jest w **ustawie o ochronie przeciwpożarowej** z dn. 24 sierpnia 1991 r. (z późniejszymi zmianami) i **ustawie o Państwowej Straży Pożarnej** z dn. 24 sierpnia 1991 r. (z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z art. 3 ust. 23 POŚ przez **poważną awarię** należy rozumieć: „*zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem*”. Z kolei **poważna awaria przemysłowa** to: „*poważna awaria w zakładzie*” (art. 3, ust. 24 POŚ).

Zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej będącej w jego posiadaniu zostaje uznany za **zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii**. Istotnym źródłem zagrożenia oprócz awarii w zakładach przemysłowych może być również transport i przeładunek substancji niebezpiecznych.

W województwie funkcjonuje szereg jednostek stwarzających zagrożenie zaistnienia poważnej awarii przemysłowej. Do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii zaliczono w województwie 15 przedsiębiorstw, a do zakładów o zwiększonym ryzyku 11, jednak **żaden z nich nie jest zlokalizowany na terenie powiatu włoszczowskiego**.

Obowiązki związane z ewentualnymi awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym taki zakład oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej. Zgodnie z zapisami POŚ każdy zakład stwarzający takie ryzyko musi zostać zgłoszony do właściwych organów PSP.

Zgłoszenie to musi zostać przekazane do wiadomości Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska. Prowadzona ewidencja zakładów powinna być systematycznie weryfikowana.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie poważnych awarii przemysłowych:

1. Brak odpowiednio przystosowanych dróg do bezpiecznego przewozu materiałów niebezpiecznych.

4.12. Wytyczne do sporządzenia programów gminnych

Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w dużej mierze, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym oraz pozyskania środków finansowych oraz zainteresowania i zrozumienia ze strony ludności. Podejmowane działania powinny być prowadzone

zgodnie z opracowanym uprzednio programem krótko- i długookresowym, sporządzonym na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji aktualnej i przewidywanych zagrożeń środowiska w rejonie.

Programy gminne powinny się składać z zadań podzielonych na dwie części:

- **zadań własnych** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);
- **zadań koordynowanych** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego).

Zadania własne powinny być ujęte w programie z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja realizująca lub współrealizująca zadanie, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być ujęte w programie w takim stopniu szczegółowości, jaki jest możliwy do określenia i dostępny na terenie gminy. Jest rzeczą niezbędną, aby do prac nad gminnym programem ochrony środowiska były włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz przedsiębiorstwa oddziałujące na środowisko przyrodnicze w szerokim rozumieniu, oraz przedstawiciele społeczeństwa. Przedstawiciele społeczeństwa to organy samorządu terytorialnego, samorządu gospodarczego (jeśli istnieją na terenie gminy) oraz ekologiczne organizacje pozarządowe obejmujące zakresem swej działalności daną gminę.

Gminny program ochrony środowiska powinien być skoordynowany z:

- lokalnym, miejscowym planem (planami) zagospodarowania przestrzennego;
- lokalnymi planami rozwoju infrastruktury (jeśli są): mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w energię, itd.;
- gminnym planem gospodarki odpadami, sporządzonym zgodnie z ustawą o odpadach, obejmującym teren gminy programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód, jeśli oczywiście takowe programy (dla obszarów obejmujących teren danej gminy) zostały lub zostaną opracowane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska (zgodnie z tą ustawą naprawcze programy ochrony powietrza opracowuje się dla obszarów, gdzie zostaną stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, natomiast programy ochrony wód – dla wchodzących w skład dorzeczy obszarów, na których nie są osiągnięte wymagane poziomy jakości wód);
- programami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Wytyczne wskazujące, które z zadań powinny być realizowane lub współrealizowane przez poszczególne gminy powiatu włoszczowskiego przedstawiono w rozdziale 5. Zadania przewidziane do realizacji przez poszczególne gminy oznaczono literą G

5. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ EKOLOGICZNYCH

5.1. Priorytety ekologiczne powiatu

Postawione do osiągnięcia cele polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego są zgodne z założeniami II Polityki Ekologicznej Państwa oraz z założeniami „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2015”.

Jako cel nadrzędny polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego przyjęto:

KOMPLEKSOWA POPRAWA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO ZMIERZAJĄCA DO REALIZACJI ZASAD EKOROZWOJU

Program działań niezbędnych dla realizacji polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego, w zakresie ochrony środowiska, powinien być osiągnięty poprzez realizację celów wymienionych poniżej:

- ZACHOWANIE DOBREJ JAKOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO NA OBSZARZE CAŁEGO POWIATU
- UZYSKANIE ZAUWAŻALNEJ POPRAWY JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH,
- SKUTECZNA OCHRONA DOBREGO STANU JAKOŚCIOWEGO WÓD PODZIEMNYCH Z JEDNOCZESNĄ RACJONALIZACJĄ STRUKTURY ICH ZUŻYCIA,
- PRZEJŚCIE NA CAŁOŚCIOWE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODNYMI, REALIZOWANE W UKŁADZIE ZLEWNIOWYM,
- WZMOŻONA OCHRONA I RACJONALNE UŻYTKOWANIE GLEB PRZYDATNYCH DLA ROLNICTWA Z JEDNOCZESNYM ZACHOWANIEM ORAZ WZMOCNIENIEM WALORÓW EKOLOGICZNYCH ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ,
- OSZCZĘDNE I RACJONALNE KORZYSTANIE Z ZASOBÓW ORAZ ZMINIMALIZOWANIE NIEKORZYSTNYCH SKUTKÓW EKSPLOATACJI
- POPRAWA STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO ZMIENIONEGO W WYNIKU DZIAŁALNOŚCI GÓRNICZEJ

- OCHRONA OBSZARÓW PERSPEKTYWICZNYCH WYSTĘPOWANIA SUROWCÓW MINERALNYCH ORAZ KONTYNUACJAI ROZSZERZENIE PRAC POSZUKIWAWCZYCH,
- OGRANICZENIE UCIAŹLIWOŚCI HAŁASU POPRZEZ OBNIŻENIE JEGO NATĘŻENIA DO POZIOMU GWARANTOWANEGO PRAWEM,
- ZACHOWANIE DZIEDZICTWA BIOLOGICZNEGO POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO
- PEŁNE WYKORZYSTANIE MOZLIWOŚCI ZWIEKSZENIA POWIERZCHNI LEŚNEJ POWIATU ORAZ ZAPEWNIENIE WŁAŚCIWEGO NADZORU NAD LASAMI NIE STANOWIĄCYMI WŁASNOŚCI SKARBU PAŃSTWA
- KONTROLA I OGRANICZENIE EMISJI DO ŚRODOWISKA PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO DO POZIOMÓW DOPUSZCZALNYCH
- MINIMALIZACJA ILOŚCI POWSTAJĄCYCH ODPADÓW I ELIMINACJA ZAGROŻEŃ WYNIKAJĄCYCH Z GOSPODAROWANIA ODPADAMI,
- PODNOSZENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW.

Realizacja wyznaczonych celów, kierunków i zadań ekologicznych, w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska, będzie elementem wypełniania zadań określonych w polityce ekologicznej państwa i powinna prowadzić do zrównoważonego rozwoju powiatu.

Zadania z zakresu gospodarki odpadami przyjęte dla osiągnięcia celu: MINIMALIZACJA LUB ELIMINACJA ZAGROŻEŃ WYNIKAJĄCYCH Z GOSPODAROWANIA ODPADAMI, są szczegółowo omówione w odrębnym opracowaniu i stanowią treść „PLANU GOSPODARKI ODPADAMI DLA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO”.

Realizacja każdego zadania postawionego do realizacji przez Gminę dla osiągnięcia konkretnego celu musi być poprzedzona przyjęciem zadania do realizacji poprzez umieszczenie go w WIELOLETNIM PROGRAMIE INWESTYCYJNYM DLA POSZCZEGÓLNYCH GMIN Powiatu. Wieloletni program inwestycyjny jest przyjmowany do realizacji na drodze Uchwały Rady Gminy.

Powiat powinien realizować zadania wymienione w tabeli poniżej i określone jako zadania własne (symbol zadania W). Dla realizacji zadań pozostałych Powiat pełni rolę koordynującą (symbol zadania K).

Aktualny stan środowiska w powiecie włoszczowskim i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego rozwoju gospodarczego i przestrzennego kształtują potrzebę realizacji przedsięwzięć proekologicznych zarówno inwestycyjnych, jak i pozainwestycyjnych. Równoczesna realizacja tak wielu zadań przekroczyłaby znacznie wielkość możliwych do pozyskania środków finansowych. Podstawowym zadaniem w zakresie strategii wdrożeniowej powiatowego

„Programu ochrony środowiska” jest więc dokonanie zobiektywizowanego wyboru priorytetów ekologicznych poprzez ustalenie hierarchii ich ważności oraz ich skoncentrowanie na obszarach i w dziedzinach zapewniających maksymalne korzyści dla środowiska.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i obejmuje poszczególne komponenty środowiska zlokalizowane na obszarze powiatu. „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został sporządzony na lata 2007 – 2015 i stanowi aktualizację dokumentu programowego opracowanego przez Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach w roku 2004.

Zgodnie z przyjętą strukturą Programu zdefiniowano cele średniookresowe do roku 2015 i sposób ich osiągnięcia (kierunki działań) do roku 2010.

Tabela 5.1. Priorytety ekologiczne w powiecie włoszczowskim

Główne elementy ochrony środowiska	Cel ekologiczny	Podstawowe zadania / kierunki działań	Zadanie własne /koordynowane	Obszary działań priorytetowych	Lata realizacji
Powietrze atmosferyczne	Zachowanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze powiatu	Zamiana nośników energii na bardziej ekologiczne	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Likwidacja źródeł niskiej emisji	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Termomodernizacja budynków	W G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Zmniejszenie emisji przemysłowej	K	Zakłady przemysłowe emitujące zanieczyszczenia	zadanie ciągłe
		Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

		Identyfikacja występowania i możliwości wykorzystania źródeł energii odnawialnej	W		2007 - 2009
		Przebudowa infrastruktury drogowej	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
Zasoby wodne gospodarka wodno- ściekowa	Uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych Skuteczna ochrona dobrego stanu jakościowego wód podziemnych z jednoczesną racjonalizacją struktury ich zużycia Przejsięcie na całościowe gospodarowanie zasobami wodnymi, realizowane w układzie zlewniowym	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	K G	Szczególnie na obszarach zwodociagowanych i w mieście powiatowym	zadanie ciągłe
		Budowa i dostosowanie oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji do standardów UE	K G	Obszar zabudowy skupionej	zadanie ciągłe
		Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	K G	Punktowo cały obszar powiatu	zadanie ciągłe
		Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych	W K G	Wody powierzchniowe	zadanie ciągłe
		Ochrona ilości i jakości wód podziemnych	W K G	Obszar GZWP, w tym strefy ochrony zbiornika i ujęć wód	zadanie ciągłe
		Ograniczenie do niezbędnego minimum stosowania nawozów naturalnych i sztucznych oraz środków ochrony roślin	W K G	Obszar GZWP, w tym strefy ochrony zbiornika i ujęć wód	zadanie ciągłe

		Renowacja urządzeń oraz przywrócenie sprawności obiektów melioracyjnych.	W K G	Obszary melioracji wodnych	zadanie ciągłe
		Ochrona przeciwpowodziowa	W G	Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi	zadanie ciągłe
Powierzchnia ziemi i jakość gleb	Wzmoczona ochrona i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych dla rolnictwa z jednoczesnym zachowaniem oraz wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz potrzeb rozwoju rolnictwa ekologicznego	K G	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych, zwłaszcza na obszarach objętych ochroną przyrody	zadanie ciągłe
		Podjęcie badań gleb w przypadku wystąpienia lokalnego skażenia powierzchni ziemi oraz wszczęcie działań rekultywacyjnych.	W K G	Cały powiat ze szczególnym uwzględnieniem stref ochrony ujęć wód i GZWP	zadanie ciągłe
		Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej	K G	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntach rolnych i leśnych podlegających ochronie.	zadanie ciągłe
		Zapobieganie erozji wodnej gleb oraz oddrzewianiu krajobrazu rolniczego	K G		zadanie ciągłe
	Oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów oraz zminimalizowanie niekorzystnych skutków	Uwzględnienie dla obszarów wydobywania zagadnień	W K G	Tereny wydobywania kopaliny na całym obszarze powiatu.	zadanie ciągłe

ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi

Surowce mineralne	eksploatacji Poprawa stanu środowiska naturalnego zmienionego w wyniku działalności górniczej Ochrona obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych oraz kontynuacja i rozszerzenie prac poszukiwawczych	przepisami.			
		Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i hałd, zwłaszcza obszarów o większej skali przekształceń).	W K	Obszar całego powiatu (złoża eksploatowane zgodnie z koncesją i nielegalne wydobywanie).	zadanie ciągłe
		Likwidacja nielegalnego wydobycia na potrzeby lokalne.	W K G	Obszar całego powiatu.	zadanie ciągłe
Klimat akustyczny	Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem	Ochrona przez hałasem komunikacyjnym	W K	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Ochrona przez hałasem przemysłowym	K	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
Zasoby przyrodnicze	Zachowanie dziedzictwa biologicznego	Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Renaturalizacja ekosystemów	W K G	w pierwszym rzędzie doliny rzeczne	zadanie ciągłe
		Likwidacja barier ekologicznych	W K	Obszary objęte prawną ochroną przyrody, w pierwszym rzędzie	zadanie ciągłe

			G	obszar Przedborskiego PK	
		Wdrożenie programów rolno-środowiskowych (I schemat i II etap II schematu)	W K	Tereny rolne powiatu	zadanie ciągłe
Polityka leśna	Pełne wykorzystanie możliwości zwiększania powierzchni leśnej powiatu oraz zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa	Znaczący wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	W K G	<i>Obszary określone w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin</i>	zadanie ciągłe
		Ścisła ochrona istniejących zasobów leśnych	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Określenie i weryfikacja terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	W G	Obszary przewidywane do zalesienia w poszczególnych latach	zadanie ciągłe
Pola elektromagnetyczne	Kontrola emisji do środowiska promieniowania elektromagnetycznego do poziomów dopuszczalnych	Przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	W	Obszar całego powiatu	2007 - 2009
		Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnień niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego	W G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Objęcie wszystkich mieszkańców powiatu		Obszary nie objęte zorganizowanym	2007 -

Gospodarka odpadami	Minimalizacja ilości powstających odpadów i eliminacja zagrożeń wynikających z gospodarowania odpadami	systemem odbioru odpadów	K G	systemem odbioru odpadów	2008
		Zwiększanie stopnia segregacji i odzysku odpadów	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Likwidacja dzikich wysypisk	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Usuwanie materiałów zawierających azbest	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
Edukacja ekologiczna	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	Kontynuacja oraz poszerzenie oferty działań w zakresie edukacji ekologicznej i działalności szkoleniowej, w tym kontynuacja wdrażania Programu edukacji ekologicznej	W K G	Wszystkie szkoły w powiecie, Miasto i Gminy, Rejonowy Oddział ŚODR, ZPPK, Związek Gmin Ziemi Włoszczowskiej	zadanie ciągłe
		Promocja ekologii poprzez realizację prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku	W K G	Środki przekazu, instytucje kultury i wypoczynku, gospodarstwa agroturystyczne, ekologiczne, imprezy masowe	zadanie ciągłe
		Współpraca administracji publicznej i innych jednostek w przygotowaniu ofert edukacyjnych oraz ich	W K	Jednostki samorządu, ŚODR, ZPPK, Związek Gmin Ziemi Włoszczowskiej, zakłady	zadanie ciągłe

		współfinansowaniu	G	pracy, w tym przedsiębiorstwa, instytucje religijne, szkoły, mieszkańcy powiatu i inne organizacje	
--	--	-------------------	---	--	--

W – zadanie własne Powiatu

G – zadanie do realizacji przez Gminy

K – zadanie koordynowane

5.2. Wybrane zadania szczegółowe do realizacji w latach 2007 – 2015

Na podstawie ankiet dostarczonych przez gminy zestawiono listy przedsięwzięć priorytetowych w zakresie ochrony środowiska przewidzianych do realizacji w najbliższych latach jako rozwinięcie celów określonych w POŚ dla powiatu włoszczowskiego. Należy podkreślić że zmiany te dotyczą jedynie zakresu działań a nie zmian priorytetów ekologicznych programu.

Tabela 5.2. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w **gminie Włoszczowa**

Lp.	Zadanie	Koszty rzeczywiste	Źródła finansowania	Termin realizacji	Opis realizacji przedsięwzięcia
1.	Modernizacja wysypiska śmieci „Kępny Ług” we Włoszczowie	- ok. 2,1 mln zł.	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	lata 2007-2013	-

2.	Uporządkowanie gospodarki wodnej poza aglomeracją Włoszczowa, w sołectwach: Przygradów, Nieznanowice (rozbudowa), Rząbiec, Jeżowice, Gościencin, Sielpia Duża, Wymysłów	- brak danych	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	lata 2007-2013	-
----	---	---------------	---	----------------	---

Tabela 5.3. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w **gminie Secemin**

Lp.	Zadanie	Koszty rzeczywiste	Źródła finansowania	Termin realizacji	Opis realizacji przedsięwzięcia
1.	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowościach: Secemin, Wałkonowy Dolne, Wałkonowy Górne, modernizacja ujęcia wody w Seceminie	- 5.278.122,84 zł.	- 15% środki własne gminy - 75% EFRR - 10% budżet państwa	- 2008/2009	- sieć 17,6 km - 8,9 km/367 szt. przyłączy
2.	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowości Krzepin	- 1.000.000,00 zł.	- 15% środki własne gminy - 75% EFRR - 10% budżet państwa	- 2007/2009	- sieć 6,3 km - 1,2 km/58 szt. przyłączy
3.	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Seceminie cz. I	- 2.907.000,00 zł.	- 20% środki własne gminy - 70% EFRR - 10% budżet państwa	- 2006/2007	- oczyszczalnia przepustowość 110 m ³ /d - kanalizacja grawitacyjna dł. 3,11 km

					<ul style="list-style-type: none"> - sieć kanal. grawitacyjna – 299m - przyłącza kanalizacyjne -78 szt. - rurociąg tłoczny 396 m - przepompownia ścieków 1 szt.
4.	Budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej dla miejscowości Secemin cz. II i Marchocice	- 4.185.000,00 zł.	<ul style="list-style-type: none"> - 20% środki własne gminy - 70% EFRR - 10% budżet państwa 	- 2008/2009	- 9,3 km/305 szt. przyłączy
5.	Budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej dla miejscowości Secemin cz. III i Brzozowa, Zwleczka, Kluczyce	- 7.640.000,00 zł.	<ul style="list-style-type: none"> - 20% środki własne gminy - 70% EFRR - 10% budżet państwa 	- 2009	- 19,1 km/427 szt. przyłączy
6.	Budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej dla miejscowości: Czaryż, Wola Czaryska, Bichniów, Psary, Krzepice, Celiny	- 9.920.000,00 zł.	<ul style="list-style-type: none"> - 20% środki własne gminy - 70% EFRR - 10% budżet państwa 	- 2010	- 24,8 km/500 szt. przyłączy
7.	Budowa oczyszczalni ścieków w Czaryżu	- 1.700.000,00 zł.	<ul style="list-style-type: none"> - 20% środki własne gminy - 70% EFRR - 10% budżet państwa 	- 2010	- 220 m ³ /d

8.	Zagospodarowanie parku w Seceminie	- 1.000,00	- 15% środki własne gminy - 75% EFRR - 10% budżet państwa	- 2008	
9.	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowościach: Dąbie, Wola Kuczkowska, Kluczyce Gródek, Psary, Krzepice, Celiny, Zwleczka	- 1.935.863,91	100% - budżet gminny	- 2006	-dł. sieci 14,141 m - dł. przyłączy 8379 m/369 szt.
10.	Budowa sieci wodociągowej przesyłowej i rozprowadzającej w miejscowościach Kuczków i Wolica, Ujęcie wody w Kuczkowie	986.370,66	100% - Sapard	- 2004	-dł. sieci 2998 m - dł. przyłączy 1750 m/83 szt. - ujęcie wody o wyd. 32 m ³ /h

Tabela 5.4.. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w **gminie Krasocin**

Lp.	Zadanie	Koszty rzeczywiste	Źródła finansowania	Termin realizacji	Opis realizacji przedsięwzięcia
1.	Budowa oczyszczalni w Olesznie i sieci kanalizacyjnej	22.000.000	- środki własne - unijne kredyty	- do 2013	-
2.	Budowa oczyszczalni w Krasocinie wraz z wykupem gruntów	26.000.000	- środki własne – 25% - kredyt pożyczka – 25% - środki unijne – 50%	lata 2004-2010	-

3.	Zbiornik wodny Oleszno w Koziej Wsi	20.000.000	- środki własne	lata 2002-2020	-
4.	Budowa kanalizacji w miejscowości Skorków-Bukowa i podłączenie do oczyszczalni w Skorkowie	15.000.000	- środki własne - 20% - kredyt, fundusze – 80%	- do 2010	-

Tabela 5.5 Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w **gminie Kluczewsko**

Lp.	Zadanie	Koszty rzeczywiste	Źródła finansowania	Termin realizacji	Opis realizacji przedsięwzięcia
1.	Budowa sieci kanalizacyjnej Rzewuszyce	- 992.074,10 zł.	- 100% środki własne gminy	- 2007	
2.	Budowa sieci kanalizacyjnej Komorniki-Januszewice	- 1.320.000,00 zł.	- 100% środki własne gminy	- 2007/2008	

3.	Budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej Jakubowice	- 1.711.000,00 zł.	- budżet gminy 428.000 zł. - środki UE 1.283.000 zł.	- 2008	
----	--	--------------------	---	--------	--

Tabela 5.6. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w **gminie Moskorzew**

Lp.	Zadanie	Koszty rzeczywiste	Źródła finansowania	Termin realizacji	Opis realizacji przedsięwzięcia
1.	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Moskorzew – Damiany – Chlewice	9.941.100	40% budżet gminy 60% środki UE	2008-2010	brak danych

Tabela 5.7. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w **gminie Radków**

Lp.	Zadanie	Koszty rzeczywiste	Źródła finansowania	Termin realizacji	Opis realizacji przedsięwzięcia
1.	Budowa sieci kanalizacyjnej z podłączeniem w Radkowie	- 10932000 zł.	- środki własne - unijne kredyty	- 2008 do 2013	- budowa kanalizacji w miejscowościach : Kossów, Kwilina, Chycza, Dzierzgow, Bałków

6. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY POLITYKI EKOLOGICZNEJ

Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w dużej mierze, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym oraz pozyskania środków finansowych oraz zainteresowania i zrozumienia ze strony ludności. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest dokumentem planowania strategicznego, stawiającym cele i kierunki polityki ekologicznej samorządu powiatu i określającym wynikające z niej działania. Program nie jest dokumentem decyzyjnym, ale wspomagającym działania decyzyjne powiatu. Program powinien być wykorzystywany, jako instrument strategicznego zarządzania powiatem w zakresie ochrony środowiska, jako podstawa tworzenia programów operacyjnych i zawierania umów i porozumień z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi. Przygotowany Program stanowić powinien przesłankę konstruowania budżetu powiatu i jest podstawą do ubiegania się o fundusze pomocowe ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej. Poszczególne wytyczne, zawarte w Programie powinny być respektowane i uwzględniane w programach i planach szczegółowych oraz w działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska. Program służyć będzie koordynacji działań związanych z ochroną środowiska w powiecie.

Realizacja procesu zrównoważonego rozwoju prowadzona jest według zasad zawartych w II Polityce Ekologicznej Państwa. Polityka ekologiczna powiatu jest i będzie realizowana przy zastosowaniu instrumentów:

- prawnych,
- finansowych,
- społecznych.

6.1. Instrumenty prawne

Instrumenty prawne służące realizacji polityki ekologicznej powiatu to:

1. pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii:
 - pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
 - pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych,
 - pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
 - pozwolenia na emitowanie hałasu do środowiska,
 - pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych,
 - pozwolenia zintegrowane,
2. koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Kompetencje do wydawania pozwoleń w zakresie ochrony przed zanieczyszczeniami i uciążliwościami podzielono pomiędzy Wojewodę a Starostę. Za podstawowe kryterium rozdziału kompetencji przyjmuje się skalę uciążliwości danego obiektu.

Starosta jest organem właściwym we wszystkich sprawach dotyczących obiektów i zakładów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport oddziaływania na środowisko może być wymagany. Wojewoda jest organem właściwym w sprawach dotyczących obiektów i zakładów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ale, dla których raport jest wymagany.

Prawidłowo prowadzony system pozwoleń na emisję zanieczyszczeń, bezpośrednio wpływa na efekty prac z zakresu ochrony środowiska realizowane przez zakłady przemysłowe. Dla zakładów tych korzystniej będzie realizować ochronę środowiska poprzez systemy zarządzania środowiskiem.

Szczególnym instrumentem prawnym jest pomiar stanu środowiska określany mianem monitoringu. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów informacyjnych. Stanowił on i stanowi podstawę analiz, ocen oraz podejmowanych decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących poprzez zapisy w aktach prawnych, prowadzi do zaklasyfikowania monitoringu, jako instrument o znaczeniu prawnym.

6.2. Instrumenty finansowe

Realizacja poszczególnych projektów związanych z gospodarką odpadami, możliwa jest poprzez wykorzystanie m.in.:

- środków publicznych - pochodzących z budżetu gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- środków prywatnych - środki własne inwestora,
- środków publiczno-prywatnych - pochodzących z budżetu gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych oraz środków własnych inwestora.

Formy finansowania inwestycji ekologicznych:

- udziały własne gmin lub przedsiębiorstw,
- zobowiązania kapitałowe (kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
- udziały kapitałowe – (akcje i udziały w spółkach),
- dotacje.

KRAJOWE ŹRÓDŁA WSPÓLFINANSOWANIA INWESTYCJI Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA

Gminne i Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W zakresie gospodarki odpadami środki gminnych i powiatowych funduszy przeznaczane są m.in. na:

- 1) Edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- 2) Przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi,
- 3) Wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc przy wprowadzaniu bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- 4) Działania związane z usuwaniem azbestu.

Środki gminnych i powiatowych funduszy są przeznaczane na projekty tzw. miękkie niewymagające znacznych nakładów finansowych. Beneficjentami tych środków mogą być przede wszystkim instytucje i urzędy, organizacje pozarządowe oraz osoby fizyczne.

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z dnia 20 czerwca 2001 r.) z późn. zmianami, środki **gminnych oraz powiatowych funduszy** mogą zostać wykorzystane na realizację zadań z zakresu prawidłowego gospodarowania odpadami.

Art. 406.

Środki gminnych funduszy przeznacza się na:

- 1) edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,*
- 2) wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,*
- 3) wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,*
- 4) realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,*
- 5) urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,*
- 6) realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,*
- 7) wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,*
- 8) profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,*
- 9) wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania*

bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,

10) wspieranie ekologicznych form transportu,

11) działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,

12) inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Art. 407.

Środki powiatowych funduszy przeznacza się na wspomaganie działalności, o której mowa w art. 406 pkt 1-11 oraz na:

1) realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi,

2) inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska

Finansowanie zadań z zakresu gospodarki odpadami jest możliwe ze środków **funduszy ochrony środowiska** na zasadach określonych ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62, poz. 627). Dotyczy to głównie zadań o relatywnie niskich kosztach inwestycyjnych. Środki pozyskiwane z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z Powiatowego i Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zapewniają wsparcie finansowania inwestycji, zgodnie z zasadami przyjętymi w tych funduszach.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z NFOŚiGW mogą być m.in.:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- przedsiębiorstwa,
- instytucje i urzędy,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia),
- administracja państwowa,
- osoby fizyczne.

W NFOŚiGW stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NFOŚiGW, kredyty udzielane przez banki ze środków NFOŚiGW, konsorcja czyli wspólne finansowanie NFOŚiGW z bankami, linie kredytowe ze środków NFOŚiGW obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia)
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego)

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej będzie również finansował we współpracy z bankami poprzez linie kredytowe:

- budowę małych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,
- budowę kanalizacji sanitarnej,
- zagospodarowanie odpadów,
- ograniczenie emisji spalin poprzez dostosowanie silników wysokoprężnych do paliwa gazowego lub wymiany silników na mniej emisyjne w komunikacji zbiorowej,
- inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- budowę ścieżek rowerowych,
- ograniczenie hałasu,
- termomodernizację,
- czystsza produkcję,
- uszczelnianie i hermetyzacja przeładunku i dystrybucji paliw,
- inwestycje służące ograniczeniu zużycia energii elektrycznej,
- systemów ciepłowniczych,
- budowę lub modernizację stacji uzdatniania wody [źródło: www.nfosigw.gov.pl]

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Kielcach

Główne zadania i kierunki działalności WFOŚiGW są wyznaczone w przyjętym i corocznie aktualizowanym planie działalności (zestawienie przedsięwzięć priorytetowych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej).

Pożyczki i dotacje ze środków finansowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach, zgodnie z listą przedsięwzięć priorytetowych określone są na każdy rok. W roku 2007 Wojewódzki Fundusz finansuje działania związane z gospodarką odpadami w ramach priorytetu „Ochrona powierzchni ziemi”. Wśród zadań priorytetowych znajdują się m.in.:

I. Zadania ujęte w „Planie gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego” w szczególności:

- 1) Realizacja kompleksowych programów i systemów gospodarowania odpadami komunalnymi,
 - 2) Selektywne zbieranie odpadów komunalnych,
 - 3) Wykonanie nowych, przebudowa lub rozbudowa istniejących składowisk odpadów komunalnych,
 - 4) Wykonanie nowych, przebudowa lub rozbudowa istniejących sortowni odpadów komunalnych,
 - 5) Tworzenie gminnych punktów zbierania odpadów niebezpiecznych (GPZON) i stacji przeładunkowych odpadów niebezpiecznych (SPON),
 - 6) Rekultywacja składowisk odpadów,
 - 7) Wyposażenie składowisk odpadów komunalnych w niezbędne systemy drenażu wód odciekowych i opadowych, instalacje do odprowadzania i unieszkodliwiania gazu składowiskowego, urządzenia techniczne do prawidłowego funkcjonowania składowisk (wagi samochodowe, kompaktory, brodziki dezynfekcyjne) i urządzenia do magazynowania odpadów niebezpiecznych pochodzenia komunalnego,
 - 8) Dekontaminacja lub unieszkodliwienie urządzeń i odpadów zawierających PCB,
 - 9) Budowa instalacji do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.
- II. Usuwanie (demontaż i transport) i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych w postaci mat zawierających azbest z obiektów budowlanych użyteczności publicznej oraz z obiektów budowlanych spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot.
- III. Realizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest przez JST
- IV. Realizacja przedsięwzięć międzydziedzinowych związanych z gospodarką odpadami.

Pożyczki w ramach WFOŚiGW w Kielcach na zadania realizowane ze środków innych niż pochodzące z unii europejskiej niepodlegające zwrotowi oraz z udziałem środków z fundacji ekofundusz ([źródło: www.wfos.com.pl](http://www.wfos.com.pl))

§ 11

1. *Dofinansowanie udzielane w formie pożyczki nie może przekroczyć 90% kosztów kwalifikowanych zadania, z wyjątkiem dofinansowania, o którym mowa w ust. 3 oraz z uwzględnieniem zapisów ust. 2.*
2. *Dofinansowanie w formie pożyczki w odniesieniu do przebudowy lub wykonania nowych kotłowni, nie może być wyższe niż 600 zł na 1 kW mocy nowo instalowanych kotłów.*
3. *Dofinansowanie w formie pożyczki udzielane na wykonanie nowych, rozbudowę lub przebudowę istniejących zbiorników wodnych, nie może przekroczyć 95 % kosztów kwalifikowanych zadania.*
4. *Wojewódzki Fundusz może uzależnić przyznanie pożyczki od zdolności kredytowej wnioskodawcy.*
5. *Wojewódzki Fundusz wymaga co najmniej dwóch form zabezpieczenia wierzytelności, a w przypadku jednostek samorządu terytorialnego i ich związków oraz spółek handlowych ze 100 % udziałem jednej lub kilku jednostek samorządu terytorialnego i ich związków – co najmniej jednej formy.*
6. *Wojewódzki Fundusz udziela pożyczek stosując karencję w spłacie rat nie dłuższą niż 12 miesięcy, liczoną od określonego w umowie pożyczki terminu osiągnięcia efektu rzeczowego.*

7. Pożyczka może być udzielona na okres do 8 lat łącznie z okresem karencji w zależności od kondycji finansowej wnioskodawcy.

§ 12

1. Oprocentowanie pożyczek udzielanych gminom i ich komunalnym jednoosobowym spółkom handlowym, stosowane jest zgodnie z poniższymi przedziałami dochodów własnych gminy na jednego mieszkańca, wyliczonych przez Urząd Statystyczny w Kielcach na podstawie rocznych sprawozdań o dochodach budżetowych i wynosi:
 - 1) **4 % w stosunku rocznym**, jeśli dochód własny gminy na jednego mieszkańca jest wyższy niż 450 zł,
 - 2) **3,5 % w stosunku rocznym**, jeśli dochód własny gminy na jednego mieszkańca wynosi nie więcej niż 450 zł i więcej niż 350 zł,
 - 3) **3 % w stosunku rocznym**, jeśli dochód własny gminy na jednego mieszkańca wynosi nie więcej niż 350 zł i nie mniej niż 250 zł,
 - 4) **2,5 % w stosunku rocznym**, jeśli dochód własny gminy na jednego mieszkańca jest niższy niż 250 zł.

z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Oprocentowanie pożyczek udzielanych na:
 - 1) inwestycje ujęte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
 - 2) rekultywacje składowisk, po zaprzestaniu przyjmowania odpadów, zakończone wprowadzeniem roślinności rekultywacyjnej, wynosi odpowiednio o 1 % mniej od wielkości określonych w ust. 1.
3. Oprocentowanie pożyczek udzielanych powiatom i innym powiatowym osobom prawnym, związkom gmin oraz ich jednoosobowym komunalnym spółkom handlowym, działającym w porozumieniu gminom, realizującym zadanie o charakterze międzygminnym, oraz spółkom handlowym stanowiącym własność dwóch lub więcej gmin, jednostkom niepublicznej służby zdrowia wynosi **3 % w stosunku rocznym**.
4. Oprocentowanie w wysokości **4 % w stosunku rocznym**, stosowane jest przy udzielaniu pożyczek na zadania realizowane przez pozostałych wnioskodawców.

§ 13

1. Umowa pożyczki powinna określać w szczególności:
 - 1) wysokość pożyczki oraz jej oprocentowanie,
 - 2) planowany koszt zadania, efekty: rzeczowy i ekologiczny, terminy ich osiągnięcia oraz przedłożenia dokumentów potwierdzających ich osiągnięcie, sposób i termin rozliczenia kosztów zadania,
 - 3) terminy oraz sposób wypłaty pożyczki,
 - 4) terminy spłaty pożyczki i oprocentowania,
 - 5) zakres uprawnień kontrolnych Wojewódzkiego Funduszu związany z wykorzystaniem udzielonej pożyczki i zabezpieczeniem jej zwrotu,
 - 6) warunki renegotjacji umowy,
 - 7) sankcje nakładane w przypadku nieprawidłowej realizacji umowy,
 - 8) sposób zabezpieczenia wierzytelności,
 - 9) inne warunki ustalone przez umawiające się strony.
2. Wojewódzki Fundusz może wypowiedzieć umowę pożyczki, w razie stwierdzenia że:
 - 1) pożyczkobiorca nie stosował lub niewłaściwie stosował przepisy ustawy o zamówieniach publicznych,
 - 2) nie został osiągnięty planowany efekt rzeczowy, planowany efekt ekologiczny lub nie zostały dotrzymane terminy ich osiągnięcia określone w umowie,
 - 3) pożyczkobiorca odstąpił od realizacji celu, na który pomoc została udzielona,
 - 4) pożyczka lub jej część została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie,
 - 5) opóźnienia w spłacie rat pożyczki lub oprocentowania przekraczają 30 dni od terminów ich spłaty,
 - 6) wyniki kontroli wskazują na niewłaściwy przebieg procesu inwestycyjnego,

- 7) pożyczkobiorca nie spełnia innych warunków ustalonych w umowie.
3. Warunki wypowiedzenia określone są w umowie pożyczki.

**Pożyczki na zadania realizowane z udziałem środków pochodzących z unii europejskiej
niepodlegających zwrotowi z wyłączeniem udziału środków fundacji EKOFUNDUSZ**

(źródło: www.wfos.com.pl)

§ 14

Dofinansowanie w formie pożyczek na zadania realizowane z udziałem środków pochodzących z unii europejskiej niepodlegających zwrotowi z wyłączeniem fundacji ekofundusz następuje na zasadach określonych w rozdziale II, z zastrzeżeniem zapisów zawartych w rozdziale III.

§ 15

1. Dofinansowanie w formie pożyczek udzielane łącznie ze środków Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu OŚiGW nie może przekroczyć 90 % różnicy pomiędzy planowanymi kosztami kwalifikowanymi zadania zgodnie z priorytetami Wojewódzkiego Funduszu, właściwymi dla danego źródła finansowania, a wartością uzyskanego dofinansowania z tych źródeł.
2. Oprocentowanie pożyczki wynosi 0,4 stopy redyskonta weksli na dzień podjęcia uchwały o jej przyznaniu, jednak nie mniej niż 3 % w stosunku rocznym, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. Oprocentowanie pożyczki dla zadań, dla których Komisja Europejska w 2005 roku podjęła decyzję o dofinansowaniu z Funduszu Spójności, ustalone zostanie w oparciu o założenia przyjęte do analiz finansowych w studiach wykonalności dla tych zadań.
4. Przy udzielaniu pożyczek stosowana jest, nie dłuższa niż 18 miesięcy, karencja liczona od określonego w umowie pożyczki terminu osiągnięcia efektu rzeczowego.
5. Pożyczka może być udzielona na okres do 10 lat łącznie z okresem karencji, z uwzględnieniem analizy możliwości spłaty ze strony jednostki realizującej zadanie, z zastrzeżeniem ust. 6.
6. Pożyczka dla zadań wymienionych w ust. 3 może być udzielona na okres do 15 lat łącznie z okresem karencji, z uwzględnieniem analizy możliwości spłaty ze strony jednostki realizującej zadanie.

Zasady dla umorzenia (źródło: www.wfos.com.pl)

§ 16

1. Pożyczka może być częściowo umorzona na wniosek pożyczkobiorcy po spełnieniu łącznie następujących warunków:
 - 1) zadanie zostało zrealizowane i osiągnięto planowany efekt rzeczowy i ekologiczny w terminach oraz w sposób określony w umowie,
 - 2) spłacono:
 - a) 20 % wypłaconej pożyczki z oprocentowaniem (dotyczy dofinansowania dokumentacji dla zadań, dla których została podjęta decyzja o dofinansowaniu z Funduszu Spójności)
 - b) 50% wypłaconej pożyczki z oprocentowaniem (dotyczy dofinansowania inwestycji polegających na realizacji nowych, rozbudowy bądź przebudowy istniejących zbiorników wodnych),
 - c) 70% wypłaconej pożyczki z oprocentowaniem (dotyczy jednostek wymienionych w § 12 ust. 1 i 3, a także podmiotów realizujących zadania z zakresu usuwania (demontaż i transport) i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych w postaci materiałów zawierających azbest),
 - d) 75% wypłaconej pożyczki z oprocentowaniem (dotyczy podmiotów realizujących zadania termomodernizacyjne, z wyjątkiem podmiotów wymienionych w § 12 ust. 1 i 3),

- e) 80 % wypłaconej pożyczki z oprocentowaniem (dotyczy pozostałych podmiotów),
- 3) pożyczkobiorca wywiązał się z obowiązku uiszczania opłat i kar, stanowiących dochody Wojewódzkiego Funduszu oraz z innych zobowiązań w stosunku do Wojewódzkiego Funduszu.
- 2. Wniosek o umorzenie pożyczki powinien być złożony po spełnieniu wszystkich warunków określonych w ust. 1.
- 3. Złożenie wniosku o umorzenie nie zwalnia pożyczkobiorcy z obowiązku spłaty należności Wojewódzkiego Funduszu do czasu podjęcia decyzji o umorzeniu.
- 4. Decyzja o częściowym umorzeniu pożyczki w kwocie przekraczającej 50 tys. zł wymaga zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą Wojewódzkiego Funduszu w formie uchwały.
- 5. Decyzja o częściowym umorzeniu pożyczki poniżej kwoty określonej w ust. 4 podejmowana jest przez Zarząd Wojewódzkiego Funduszu w formie uchwały.
- 6. Maksymalny procent umorzenia ulega zmniejszeniu w następujący sposób:
 - 1) o 1 % za każdy dzień opóźnienia w spłacie rat kapitału,
 - 2) o 0,5 % za każdy dzień opóźnienia w spłacie oprocentowania
 - 3) o 1,5 % za każdy spisany w trakcie realizacji zadania aneks do umowy, wprowadzający zmianę polegającą na przesunięciu terminów osiągnięcia efektu rzeczowego lub ekologicznego w stosunku do terminów ustalonych w umowie,
 - 4) o 0,5 % za każdy dzień przekroczenia przez pożyczkobiorcę każdego z terminów dostarczenia dokumentów stanowiących: rozliczenie kosztów zadania, potwierdzenie osiągnięcia efektu rzeczowego, potwierdzenie osiągnięcia efektu ekologicznego, określonych w umowie,
 - 5) o 1 – 5 % za niewywiązanie się z innych warunków określonych w umowie,
 - 6) nie zalicza się do okresu opóźnień spłaty odsetek z tytułu oprocentowania pożyczek, które zostały uiszczone w terminie określonym w umowie, w wysokości co najmniej 90%.
- 7. Uchwały o częściowym umorzeniu pożyczek podejmowane są przy uwzględnieniu wysokości umorzenia obowiązującego w roku zawarcia umowy pożyczki.
- 8. Nie podlegają umorzeniu:
 - 1) pożyczki udzielane ze środków Wojewódzkiego Funduszu na zadania ekologiczne realizowane z udziałem środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, z wyłączeniem środków Fundacji EkoFundusz,
 - 2) pożyczki, o umorzenie których pożyczkobiorca wystąpił po całkowitej ich spłacie,
 - 3) pożyczki, których umowny okres spłaty nie przekracza 1 roku,
 - 4) kredyty udzielane ze środków Wojewódzkiego Funduszu przez banki w ramach linii kredytowych.

Dotacje (źródło: www.wfos.com.pl)

§ 17

1. Wojewódzki Fundusz może udzielać dotacji:
 - 1) państwowym, wojewódzkim i powiatowym jednostkom budżetowym,
 - 2) jednostkom administracji rządowej,
 - 3) jednostkom administracji samorządowej województwa,
 - 4) gminom w ramach nagrody w konkursie „Na najbardziej ekologiczną gminę województwa świętokrzyskiego”.
2. Na zadania z zakresu edukacji ekologicznej Wojewódzki Fundusz może udzielać dotacji:
 - 1) podmiotom określonym w ust. 1,
 - 2) podmiotom posiadającym osobowość prawną, które prowadzą statutową lub określoną w ich regulaminie organizacyjnym działalność w zakresie edukacji ekologicznej, z wyłączeniem podmiotów realizujących zadania w celach zarobkowych,
 - 3) nadleśnictwom,
 - 4) gminom i ich związkom :

- na zadania związane z realizacją programów edukacyjnych, dotyczących selektywnej zbiórki surowców wtórnych i zagospodarowania odpadów,
 - na zadania z zakresu edukacji ekologicznej o charakterze międzygminnym,
- 5) powiatom i związkom gmin:
- na realizację ponadgminnych programów edukacyjnych dotyczących selektywnej zbiórki surowców wtórnych i zagospodarowania odpadów,
 - na realizację zadań o zasięgu ponadgminnym realizowanych w celu kształtowania proekologicznych postaw i zachowań społeczeństwa upowszechniających ideę zrównoważonego rozwoju
3. Wojewódzki Fundusz może również udzielać dotacji:
- 1) na usuwanie (demontaż i transport) i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych w postaci materiałów zawierających azbest oraz na zadania z zakresu termomodernizacji realizowane w obiektach jednostek publicznych przeznaczonych do wykonywania funkcji: ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, szkół,

§ 18

Wojewódzki Fundusz może uzależnić udzielenie dotacji na określone zadanie od zagwarantowania min. 10 % udziału środków jednostki realizującej zadanie, z zastrzeżeniem § 19.

§ 19

1. Wojewódzki Fundusz może udzielać dotacji na inwestycję budowlaną w wysokości nie wyższej niż 50 % kosztów kwalifikowanych, z uwzględnieniem zapisów ust. 2.
2. Dofinansowanie w formie dotacji w odniesieniu do przebudowy lub wykonania nowych kotłowni, nie może być wyższe niż 300 zł na 1 kW mocy nowo instalowanych kotłów.

§ 20

1. Umowa dotacji powinna określać w szczególności:

- 1) wysokość dotacji,
 - 2) planowany koszt zadania, efekty: rzeczowy i ekologiczny, terminy ich osiągnięcia oraz przedłożenia dokumentów potwierdzających ich osiągnięcie, sposób i termin rozliczenia kosztów zadania,
 - 3) terminy i sposób wypłaty dotacji,
 - 4) zakres uprawnień kontrolnych Wojewódzkiego Funduszu związany z wykorzystaniem udzielonej dotacji,
 - 5) warunki renegotjacji umowy
 - 6) sankcje nakładane w przypadku nieprawidłowej realizacji umowy,
 - 7) inne warunki ustalone przez umawiające się strony.
2. Wojewódzki Fundusz może wypowiedzieć umowę dotacji w razie stwierdzenia, że:
- 1) dotowany nie stosował lub niewłaściwie stosował przepisy o zamówieniach publicznych,
 - 2) dotowany odstąpił od realizacji celu, na który dotacja została udzielona,
 - 3) dotacja lub jej część została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie,
 - 4) nie został osiągnięty planowany efekt rzeczowy, planowany efekt ekologiczny lub nie zostały dotrzymane terminy ich osiągnięcia określone w umowie,
 - 5) dotowany nie spełnia innych warunków ustalonych w umowie.
 - 6) wyniki kontroli wskazują na niewłaściwe wykorzystanie dotacji.
3. Warunki wypowiedzenia określa umowa dotacji.

Rozliczenie końcowe umowy dotacji (źródło: www.wfos.com.pl)

§ 21

Rozliczenie końcowe umowy dotacji przyjmowane jest przez Zarząd Funduszu, po zakończeniu realizacji zadania przez Dotowanego i przedłożeniu przez niego wszystkich wymaganych w umowie dokumentów potwierdzających wykonanie zadania.

Niniejsze zasady mają zastosowanie do umów pożyczek i dotacji zawieranych po dniu 1 stycznia 2007 roku oraz aneksów dotyczących tych umów.

Fundacja EkoFundusz

EkoFundusz został powołany w 1992 r. dla efektywnego zarządzania środkami ekokonwersji, polegającej na zamianie części długu państwowego na wydatki w dziedzinie ochrony środowiska. Do tej pory umowy o ekokonwersji zawarto z Stanami Zjednoczonymi, Francją, Szwajcarią, Szwecją i Włochami oraz Finlandią.

Statutowym celem działania EkoFunduszu jest wspieranie, w formie dotacji, szczególnie ważnych przedsięwzięć dla ochrony środowiska w Polsce. Zasadniczo przedsięwzięcia te powinny mieścić się w następujących sektorach określonych w Statucie Fundacji: zmniejszanie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu; ograniczenie zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego; ograniczanie emisji gazów szklarniowych oraz eliminacja stosowania substancji niszczących warstwę ozonową; ochrona różnorodności biologicznej.

Inwestycje z wykorzystaniem Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) lub układów skojarzonych od kilku lat stanowią jeden z najważniejszych kierunków finansowania EkoFunduszu. OZE w strategii ochrony klimatu realizowanej przez EkoFundusz stają się jedynym liczącym się priorytetem. Wg informacji uzyskanych bezpośrednio z EkoFunduszu, planowane jest wyraźne zwiększenie wydatkowania środków na wdrażanie technologii OZE do kwoty 50-70 mln zł rocznie.

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji. Dotacje te zasadniczo wynoszą 10-30% kosztów projektu (do 50% dla inwestorów publicznych). Fundusz finansuje wyłącznie projekty związane z budową instalacji lub urządzeń służących ochronie środowiska. Nie ma ograniczeń co do statusu formalnego inwestora.

Dotacje EkoFunduszu przyznawane są na zasadzie konkursu. Wymagany jest wniosek zawierający m.in. określony poziom rentowności, efektywność redukcji dwutlenku węgla i zoptymalizowanie wysokości nakładów inwestycyjnych na działania energooszczędne.

FUNDUSZE UNII EUROPEJSKIEJ

Komisja Europejska proponuje, aby priorytety polityki strukturalnej w latach 2007-2013 były osiągnięte w ramach trzech nowych celów:

- konwergencja,
- regionalna konkurencyjność i zatrudnienie
- współpraca terytorialna.

Źródłami finansowania nowej polityki są trzy fundusze:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Europejski Fundusz Społeczny
- Fundusz Spójności.

Narodowa Strategia Spójności (NSS) (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych:

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–13.

Celem strategicznym NSS (NSRO) jest „tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej”.

Cel strategiczny osiągnięty będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Celami horyzontalnymi NSS (NSRO) są:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
- Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Obok działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym cele NSRO będą realizowane za pomocą Programów Operacyjnych (PO), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Zarządy poszczególnych Województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – EFRR i FS
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka – EFRR
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki – EFS
- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – EFRR
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej – EFRR
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna – EFRR
- Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej – EFRR

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację NSRO w latach 2007-2013 wyniesie około 85,56 mld euro. Z tytułu realizacji NSRO średniorocznie (do roku 2015) będzie wydatkowane około 9,5 mld euro, co odpowiada około 5% produktu krajowego brutto. Z tej sumy:

- 67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu UE,
- 11,86 mld euro z krajowych środków publicznych (w tym ok. 5,93 mld euro z budżetu państwa),
- ok. 6,4 mld euro zostanie zaangażowanych ze strony podmiotów prywatnych.

Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych kształtuje się w następujący sposób:

- PO Infrastruktura i Środowisko – 41,3% całości środków (27,8 mld euro),
- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – 23,8% całości środków (15,9 mld euro),
- PO Kapitał Ludzki – 14,4% całości środków (9,7 mld euro),
- PO Innowacyjna Gospodarka – 12,3% całości środków (8,3 mld euro),
- PO Rozwój Polski Wschodniej – 3,4% całości środków (2,3 mld euro),
- PO Pomoc Techniczna - 0,8% całości środków (0,5 mld euro).
- PO Europejskiej Współpracy Terytorialnej - (0,7 mld euro)

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest jednym z programów operacyjnych stanowiących instrumenty realizacji Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013. Strategia ta zakłada znaczne przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, wzrost zatrudnienia oraz zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z pozostałymi krajami UE. Dnia 1 sierpnia 2006 roku Rada Ministrów zaakceptowała kierunkowo projekt Programu Operacyjnego

Infrastruktura i Środowisko. Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia społeczeństwa, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Ponadto Program zakłada realizację pięciu celów szczegółowych:

1. Budowę infrastruktury zapewniającej, że rozwój gospodarczy Polski będzie dokonywał się przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego.
2. Zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu.
3. Zapewnienie długookresowego bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez dywersyfikację dostaw, zmniejszenie energochłonności gospodarki i rozwój odnawialnych źródeł energii.
4. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa narodowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.
5. Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia siły roboczej.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko realizowanych będzie 17 osi priorytetowych:

1. Gospodarka wodno - ściekowa
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T
7. Transport przyjazny środowisku
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe
9. Infrastruktura drogowa w Polsce Wschodniej
10. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku
11. Bezpieczeństwo energetyczne
12. Kultura i dziedzictwo kulturowe
13. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia
14. Infrastruktura szkolnictwa wyższego
15. Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
16. Pomoc techniczna – Fundusz Spójności
17. Konkurencyjność regionów

Obecny zakres priorytetów i działań stanowi projekt dokumentu. Ostateczny zakres uzależniony będzie od przebiegu konsultacji społecznych oraz negocjacji z Komisją Europejską

Instytucją Zarządzającą Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko jest minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, który wykonuje swoje funkcje przy pomocy Departamentu Koordynacji Programów Infrastrukturalnych w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. Na realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 zostanie przeznaczonych 26 054,7 mln euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 21 275,2 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 18 927,6 mln euro oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 2 347,6 mln euro), z publicznych środków krajowych – 3 754,5 mln euro, a ze środków prywatnych 1 025 mln euro.

Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko” będzie wspierać projekty środowiskowe z zakresu:

1. Gospodarki wodno – ściekowej:

Realizowane będą kompleksowe inwestycje komunalne dotyczące rozbudowy infrastruktury wodno – ściekowej, czyli m.in. budowa, rozbudowa, modernizacja systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków; kwota do dyspozycji z Funduszu Spójności: 2 475,0 mln euro

Beneficjenci: przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego i ich związki.

2. Gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi:

Głównym celem jest zwiększenie korzyści gospodarczych poprzez zmniejszenie udziału odpadów komunalnych składowanych i rekultywację terenów zdegradowanych oraz ochronę brzegów morskich. W zakresie gospodarki odpadami wspierane będą działania w zakresie zapobiegania oraz ograniczania wytwarzania odpadów komunalnych, wdrażania technologii odzysku, w tym recyklingu, wdrażania technologii ostatecznego unieszkodliwiania odpadów komunalnych, a także likwidacji zagrożeń wynikających ze składowania odpadów oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Beneficjenci: przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego i ich związki.

3. Bezpieczeństwa ekologicznego:

Wspierane będą projekty, dzięki którym zwiększy się ilość zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju; ponadto wsparcie uzyskają projekty dotyczące ochrony przed powodzią i innymi katastrofami naturalnymi oraz przedsięwzięcia obejmujące obserwację i kontrolę stanu środowiska; kwota do dyspozycji z Funduszu Spójności: 495,0 mln euro.

4. Dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska:

Przedsiębiorstwa będą mogły ubiegać się o dofinansowanie inwestycji z zakresu gospodarki wodno – ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza, wspierane będą też projekty z zakresu systemów zarządzania środowiskowego oraz projekty dotyczące wsparcia dla przedsiębiorstw we wdrażaniu najlepszych dostępnych technik (BAT); kwota do dyspozycji z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego: 200,0 mln euro.

5. Ochrony przyrody i edukacji ekologicznej:

Realizowane będą projekty, których celem będzie ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz ochrona różnorodności biologicznej; wspierane będą również „miękkie” projekty z zakresu edukacji ekologicznej; kwota do dyspozycji z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego: 89,8 mln euro

Warunki konieczne do uzyskania wsparcia finansowego: spełnianie przez przedsięwzięcie inwestycyjne kryteriów określonych w dokumentach programowych i innych dokumentach pomocniczych, przygotowanie przez wnioskodawcę dokumentacji (studium wykonalności, wniosek aplikacyjny) spełniającej określone wymogi, przeprowadzenie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, uzyskanie wymaganych decyzji administracyjnych.

Podejmowanie decyzji o dofinansowaniu:

- Podejmowanie decyzji na poziomie Komisji Europejskiej dla projektów o wartości powyżej 25 mln euro,
- Podejmowanie decyzji na poziomie krajowym przez Ministerstwo Środowiska dla projektów o wartości poniżej 25 mln euro
- Decyzja uzależniona od jakości przedłożonej dokumentacji i spełnienia przez projekt parametrów określonych w dokumentach programowych i uzupełniających.

Wsparcie z Programu Infrastruktura i Środowisko otrzymają zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również m.in. organizacje pozarządowe, urzędy morskie, parki narodowe i szeroki wachlarz innego rodzaju beneficjentów.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Świętokrzyskiego (lata 2007-2013)

Oś priorytetowa 4: „Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej.”

Istotną barierą dla budowy nowoczesnej, konkurencyjnej regionalnej gospodarki jest niewystarczające wyposażenie w systemy infrastruktury ochrony środowiska (m.in. systemy wodociągowo-kanalizacyjne, wraz z oczyszczalniami ścieków i stacjami uzdatniania wody oraz nowoczesne i przyjazne dla środowiska zbiorcze sieci grzewcze). Niedostateczny stan tej infrastruktury niesie za sobą ryzyko skażenia zasobów środowiska przyrodniczego, których wykorzystanie stanowi jedną z najważniejszych szans rozwojowych dla regionu.

W ramach tego celu skupione będą przedsięwzięcia dotyczące m.in. systemów wodociągowych i kanalizacyjnych, zagospodarowania odpadów, ochrony przeciwpowodziowej na obszarach, na których

istnieją opóźnienia w tym zakresie. Priorytetowo traktowane będą projekty służące wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

Ponadto z uwagi na fakt, iż regionalny system energetyczny jest w większości przestarzały i niedostosowany do potrzeb zarówno mieszkańców jak i podmiotów gospodarczych, konieczne będzie wsparcie inwestycji służących podniesieniu jakości infrastruktury energetycznej w regionie.

Beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, związki i porozumienia; jednostki administracji rządowej w województwie; jednostki organizacyjne lasów państwowych; inne jednostki publiczne, jednostki świadczące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, zakłady energetyczne, jednostki organizacyjne lasów państwowych.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007-2013

W ramach priorytetowych kierunków wsparcia obszarów wiejskich UE, zdefiniowano cztery osie:

Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego;

Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich;

Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;

Oś 4: Leader.

Powyższe kierunki wsparcia w pełni odzwierciedlają potrzeby Polski w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i ustanawiają podstawowe sfery, wokół których zostają zaprogramowane szczegółowe instrumenty wsparcia.

Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego

Biorąc pod uwagę niski stopień specjalizacji gospodarstw rolnych, niedoinwestowanie w zakresie infrastruktury produkcji rolnej i rozdrobnienie struktury obszarowej, które przekłada się na mniejszą efektywność produkcji, konieczne będzie zapewnienie odpowiednich instrumentów wsparcia i poniesienie nakładów finansowych na pokrycie kosztów, dostosowujących gospodarstwa rolne do rosnących wymagań wspólnotowych (w tym związanych z ochroną środowiska) oraz wzmożonej presji konkurencyjnej ze strony producentów z innych krajów unijnych oraz krajów trzecich. Na ten cel zostaną zaplanowane działania wspierające proces restrukturyzacji gospodarstw rolnych i wzmocnienie kapitału rzeczowego.

Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich

Obszary wiejskie pełnią ważną rolę w zakresie ochrony środowiska, w tym ochrony zasobów wodnych i gleb, kształtowania krajobrazu, ochrony i zachowania siedlisk oraz różnorodności biologicznej.

Wprowadzone zostają odpowiednie instrumenty wsparcia oraz zachęty dla rolników, które będą sprzyjały zachowaniu i poprawie stanu siedlisk przyrodniczych i ostoj gatunków, stanowiących dobro publiczne. Cel ten będzie realizowany poprzez bezpośrednie działania, związane z odpowiednimi praktykami rolniczymi w obrębie gospodarstwa, takimi jak promowanie zrównoważonego sposobu gospodarowania, odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód, kształtowanie struktury krajobrazu, przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo. Szczególne znaczenie mają obszary objęte siecią Natura 2000 oraz obszary, na których będą realizowane działania zgodne z Ramową Dyrektywą Wodną (2000/60/WE) w zakresie wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej.

Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich jest celem, który łączy się zarówno z podstawowymi kierunkami rozwoju ekonomicznego i społecznego gospodarstw rolnych poprzez wzmocnienie potencjału ekonomicznego, restrukturyzację i modernizację, jak i dobrymi warunkami do życia pod względem jakości środowiska i krajobrazu, infrastruktury społecznej i technicznej. Instrumenty dostępne w ramach Osi 3 uzupełniają priorytety zdefiniowane w ramach pierwszych dwóch osi będą oddziaływać na mieszkańców obszarów wiejskich. Pobudzenie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich będzie pośrednio wpływać także na możliwość koncentracji produkcji rolniczej i przejścia ludności związanej z rolnictwem do pracy w innych sektorach gospodarki, a co za tym idzie – tworzyć warunki dla przekształceń wewnątrz sektora rolnego, w tym zwłaszcza redukcji bezrobocia ukrytego, powiększania areалу gospodarstw rolnych, ich modernizacji, poprawy konkurencyjności i ukierunkowania rynkowego produkcji.

Oś 4: Leader

LEADER jest podejściem przekrojowym, umożliwiającym realizowanie i wdrażanie celów przede wszystkim Osi 3.

Celem Osi 4 jest aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich poprzez budowanie potencjału społecznego na wsi, zwiększenie potencjału zdobywania środków

Program LIFE+

Realizacja programu wspólnotowego LIFE+ poświęconego wyłącznie zagadnieniom związanym z ochroną środowiska rozpocznie się w 2007 roku wraz z wejściem w życie **Rozporządzenia o LIFE+**.

Program LIFE+ umożliwi realizację projektów z zakresu trzech komponentów:

- Przyroda i Różnorodność Biologiczna (projekty dotyczące wdrażania dyrektywy Ptasiej i dyrektywy Siedliskowej),
- Polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska (projekty z zakresu ochrony środowiska, zapobiegania zmianom klimatycznym, ochrony zdrowia i polepszania jakości życia oraz projekty z zakresu zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i gospodarki odpadami - komponent stanowi połączenie byłego komponentu LIFE-Środowisko oraz programu Forest focus),
- Informacja i Komunikacja (projekty informacyjne i komunikacyjne, kampanie na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej w społeczeństwie, w tym kampanie na temat zapobiegania pożarom lasów oraz wymiana najlepszych doświadczeń i praktyk),

Pulapy dofinansowania dla projektów:

- 50% kosztów kwalifikowanych - podstawowy maksymalny poziom dofinansowania
- 75% kosztów kwalifikowanych - możliwy poziom dofinansowania w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach dla projektów z komponentu 1 (Przyroda i Bioróżnorodność)
- 30% kosztów kwalifikowanych - poziom dofinansowania dla projektów, które przynoszą zysk i ubiegają się o wsparcie z komponentu 2 (Polityka środowiskowa i zarządzanie)

Dotacje z LIFE+ dla ekologicznych organizacji pozarządowych:

W ramach części budżetu LIFE+ będącego w dyspozycji Komisji Europejskiej ekologiczne organizacje pozarządowe, które działają minimum w trzech krajach UE, będą mogły ubiegać się o dotacje w wysokości **70% kosztów kwalifikowanych**. Działania dotowane muszą mieć związek z propagowaniem polityki UE w zakresie ochrony przyrody i środowiska. Dofinansowywane będą mogły być działania operacyjne organizacji pozarządowych koncentrujące się na ochronie i wspieraniu środowiska na poziomie europejskim. Komisja Europejska raz w roku będzie ogłaszać „call for proposals” - czyli nabór projektów. Informacje na temat grantów przyznawanych przez Komisję Europejską oraz kryteria ich przyznawania organizacjom pozarządowym zostaną zamieszczone na stronach internetowych Komisji Europejskiej poświęconych Funduszowi LIFE+ pod adresem: LIFE - the Financial Instrument for the Environment

Fundusz Norweski/Mechanizm Finansowy EOG

Dnia 2 stycznia 2007 r. rozpoczął się drugi nabór wniosków o dofinansowanie projektów z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, który trwał do 16 kwietnia 2007 r., ale planowane są następne terminy składania wniosków.

Do Mechanizmów Finansowych EOG **mogą składać wnioski:**

- **gminy, związki**, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego (JST)
- przedsiębiorstwa komunalne i inne jednostki komunalne
- jednostki służby zdrowia
- firmy (podmioty mające os. prawną)
- kościoły i związki wyznaniowe
- organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje i towarzystwa)
- instytucje naukowe i badawcze, instytucje środowiskowe
- organizacje społeczne i organizacje społecznego partnerstwa publiczno-prywatnego.

Dofinansowanie z Funduszu Norweskiego można zdobyć na:

- ochrona środowiska (np. budowa i modernizacja infrastruktury; oczyszczalnie ścieków i kanalizacja, zbiórka odpadów; szkolenia)
- ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym odnowa miast (np. budowa i rozbudowa instytucji kultury, konserwacja zbiorów, infrastruktura zabytkowych części miast)
- rozwój zasobów ludzkich (np. szkolenia pracowników administracji samorządowej, wsparcie doradztwa i informacji dla JST i organizacji pozarządowych)
- opieka zdrowotna (np. na programy profilaktyczne, na promocję zdrowia, inwestycje)
- dotacje na badania naukowe (np. projekty badawcze, współpraca w zakresie nauki i technologii)
- wzmacnianie sądownictwa (np. budowa i modernizacja przejść granicznych, wdrażanie systemów informatycznych i sieci, szkolenia)
- polityka regionalna i działania transgraniczne (np. transfer wiedzy, staże pracowników administracji)
- pomoc techniczna przy wdrażaniu prawa UE (np. informacja i promocja, wsparcie procesu monitoringu, oceny i kontroli).

6.3. Instrumenty społeczne

Ważnym elementem skutecznego zarządzania środowiskiem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa oraz przyjazne dla środowiska nawyki i codzienna postawa ludności. Edukacja i

informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane. Właściwa informacja przyspiesza proces edukacji. W przypadku osiągnięcia właściwego poziomu edukacji, komunikacja z grupami zadaniowymi jest łatwiejsza, a przekazywane informacje są właściwie odbierane i wykorzystywane. Rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony, a także umiejętność porozumiewania się ze społeczeństwem są niezbędne dla sukcesu realizowanej polityki ekologicznej. Powiat oraz gminy, przy wsparciu organizacji ekologicznych oraz placówek oświatowych i badawczych, powinny zapewnić odpowiednie wsparcie medialne, zadbać o sprzyjającą atmosferę oraz promować wyniki akcji na rzecz ochrony środowiska.

Tradycyjne instrumenty, takie jak pozwolenia oraz system opłat i kar nie spełnią całego zakresu celów i zadań wyznaczonych przez władze powiatu. Każda grupa zadaniowa (jednostka realizująca zadanie oraz wszyscy mieszkańcy) ponosi odpowiedzialność za zapewnienie czystego środowiska, zapobieganie problemom i ukierunkowanie przyszłego rozwoju. Mieszkańcy powiatu powinni być informowani o zadaniach poprzez prasę, biuletyny, czy też poprzez środki pośrednie, takie jak pozarządowe organizacje ekologiczne.

Realizacja celów poprzez edukację ekologiczną jest zadaniem długotrwałym, które należy niezwłocznie włączyć w rutynowe działania urzędu. Zadania z tego, w dłuższym horyzoncie czasu, przynoszą korzyści ekologiczne, umożliwiają rozwiązanie lub złagodzenie ważnych problemów ekologicznych. Nawet wieloletnie nakłady na edukację ekologiczną i (często z nią związaną) profilaktykę zagrożeń są znacznie niższe niż, wynikające z ich zaniedbania, koszty likwidacji strat ekologicznych lub szybkiego wdrożenia wymagań prawnych.

Kampania informacyjno-edukacyjna w szkołach

Szkoły mają bardzo szerokie możliwości włączenia się w proces informacyjno-edukacyjny związany z problematyką ochrony środowiska. W tym zakresie możliwe są zarówno formy zajęć lekcyjnych, jak i pozalekcyjnych.

Szkoła powinna:

- inicjować i korzystać z kontaktów z władzami samorządowymi oraz innymi reprezentantami społeczności lokalnej; szkołami wyższymi; jednostkami badawczymi; terenowymi ośrodkami edukacji ekologicznej i innymi instytucjami i organizacjami (w tym z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi),
- inicjować oraz uczestniczyć w krajowych i międzynarodowych programach edukacji ekologicznej,
- stale podejmować i rozszerzać zakres praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w szkole i jej otoczeniu,
- eksponować pozytywną rolę dzieci w edukacji ekologicznej dorosłych,
- prowadzić edukację ekologiczną w terenie.

Dla osiągnięcia tych celów szkoła powinna wprowadzić różne formy działań bezpośrednio skierowanych na pobudzenie świadomości, podnoszenie poziomu wiedzy i wyrabianie umiejętności wśród dzieci i młodzieży, a pośrednio również u wszystkich mieszkańców powiatu. Spośród zalecanych form należy wymienić, między innymi:

- ścieżki tematyczne w ramach przedmiotu Środowisko w nauczaniu początkowym oraz w klasach wyższych w ramach poszczególnych przedmiotów,
- badania ankietowe dzieci i młodzieży,
- rozmowy i spotkania z ciekawymi ludźmi (przedstawiciele władz lokalnych, zakładów przemysłowych, organizacji ekologicznych, jednostek badawczych),
- konkursy plastyczne, literackie, konkursy zbiórki surowców wtórnych,
- przedstawienia teatralne, happeningi ekologiczne,
- festyny, aukcje, pokazy,
- dni otwarte w zakładach przemysłowych i w jednostkach badawczych,
- współpraca i wymiana doświadczeń z innymi szkołami poprzez internet,
- kluby młodego ekologa.

Kampania informacyjno-edukacyjna dla podmiotów gospodarczych

Główny ciężar działań informacyjno-szkoleniowych dla podmiotów gospodarczych z terenu powiatu powinny przejąć izby gospodarcze, izby rzemieślnicze, cechy, kongregacje kupieckie, itp. Zakres szkoleń powinien obejmować, między innymi:

- zagadnienia prawne,
- obowiązki podmiotów gospodarczych w zakresie ochrony środowiska,
- zagadnienia związane ze stosowaniem najlepszych dostępnych technik,
- zagadnienia związane z obniżaniem materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności procesów technologicznych,
- zagadnienia związane z możliwością pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- gospodarkę odpadami przemysłowymi wraz z recyklingiem odpadów.

Zdecydowana większość osób czynnych zawodowo ma bezpośredni wpływ na stan środowiska. Wynika to z mniej lub bardziej świadomych decyzji podejmowanych na każdym stanowisku pracy. Realizacja zadań związanych z ochroną środowiska w znacznej mierze zależy jest, więc od konkretnych działań podejmowanych w zakładach pracy. Skuteczność tych działań wymaga spełnienia następujących warunków:

- wiedza o ochronie środowiska w miejscu pracy powinna być upowszechniana przez kierownictwo zakładu, specjalistyczne służby pracownicze i związki zawodowe, włączając w to program

doskonalenia zawodowego kadry oraz elementy edukacji środowiskowej związanej ze specyfiką prowadzonej działalności,

- w programach szkoleniowych służb BHP, w zakładach pracy, należy podjąć tematykę skutków oddziaływania zakładów pracy na lokalne środowisko i zdrowie ludzi w zakresie ochrony środowiska,
- we wszystkich działaniach promocyjnych należy zwrócić uwagę na technologie i rozwiązania przyjazne środowisku.

Kampania informacyjno-edukacyjna prowadzona przez organizacje społeczne

Działania pozarządowych organizacji ekologicznych polegają głównie na:

- kształtowaniu świadomości ekologicznej osób zaangażowanych w działania społeczne,
- przybliżaniu społeczeństwu istoty i znaczenia problemów ekologicznych,
- wpływaniu na osoby i instytucje odpowiedzialne za podejmowanie decyzji dotyczących zarządzania środowiskiem,
- propagowaniu humanistycznego i kulturowego wzorca ekologii.

Współpraca władz powiatu oraz przedsiębiorstw oraz włączenie się społecznych organizacji ekologicznych w proces informacyjno-edukacyjny jest ukierunkowana na:

- prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, urzędników, przedsiębiorców, działaczy samorządu terytorialnego i mieszkańców,
- przygotowywanie i kolportaż materiałów informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców,
- organizowanie konkursów, wystaw, prelekcji,
- prowadzenie różnego rodzaju kampanii ekologicznych.

7. ZARZĄDZANIE I MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

7.1. Zarządzanie programem ochrony środowiska

Podstawową zasadą realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego powinna być zasada wykonywania zadań przez jednostki związane z systemem zarządzania środowiskiem, świadome istnienia programu i ich uczestnictwa w nim. Z punktu widzenia programu można wyodrębnić następujące podmioty uczestniczące w realizacji Programu:

- **podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,**
- **podmioty realizujące zadania programu,**
- **podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,**
- **społeczność powiatu, jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.**

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywać się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami. W II Polityce Ekologicznej Państwa do szczególnie ważnych mierników realizacji polityki ekologicznej zaliczono:

- **stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),**
- **ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w wielkościach fizycznych lub wartością sprzedaną),**
- **stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny Programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska).**

Wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej. Poza wymienionymi wyżej miernikami stosowane są również wskaźniki:

- **wskaźniki społeczno-ekonomiczne,**
- **wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko,**
- **wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa.**

Celem realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest poprawa stanu środowiska powiatu. Zmiany wartości wskaźników charakteryzujących elementy środowiska będą wymiernym efektem realizacji Programu.

Problemy związane z realizacją Programu ochrony środowiska powinny być rozpatrywane w ramach obrad Rady Powiatu przynajmniej 2 razy w roku.

Podstawą oceny efektywności wdrażania programu ochrony środowiska jest wynik prowadzonego monitoringu. Monitoring dostarcza informacji na podstawie, których można ocenić, czy stan środowiska ulega poprawie czy pogorszeniu.

W pracach kontrolujących wyróżniamy:

- monitoring jakości środowiska,
- monitoring polityki środowiskowej.

Monitoring środowiska powinien być traktowany jako system kontroli stanu środowiska, dostarczający informacji o uzyskanych efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska. Jest także narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem.

7.2. Monitoring jakości środowiska

Monitoring środowiska może być traktowany jako system kontroli stanu środowiska, dostarczający informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska. Jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem.

Zakres, sposób i częstotliwość prowadzenia badań monitoringowych jest określony odpowiednimi rozporządzeniami oraz wskazówkami i wytycznymi, dostępnymi w literaturze, z odniesieniem do poszczególnych komponentów środowiska.

Badania stanu środowiska realizowane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska koordynowanego przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Prace badawcze wchodzi w skład systemu pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji o środowisku pozwalającym na ocenę prawidłowości realizowanej polityki ekologicznej. Ocenie podlegają oddzielnie poszczególne elementy środowiska:

- **monitoring wód powierzchniowych,**
- **monitoring wód podziemnych,**
- **monitoring zbiorników zaporowych,**
- **monitoring wody pitnej,**
- **monitoring jakości powietrza,**
- **monitoring gleb,**
- **monitoring hałasu,**
- **i inne.**

7.3. Monitoring polityki środowiskowej

Monitoring polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrażanie Programu będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- **określenia stopnia wykonania zadań,**
- **określenia stopnia realizacji przyjętych celów,**
- **oceny rozbieżności pomiędzy celami i zadaniami,**
- **analizy przyczyn powstałych rozbieżności.**

Najważniejszym wskaźnikiem osiągnięć powiatu jest monitorowanie stopnia realizacji zadań. Koordynator wdrażania Programu powinien, co dwa lata oceniać stopień wdrożenia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego. Wyniki oceny rozbieżności pomiędzy celami i analiza przyczyny tych rozbieżności będą stanowiły wkład do opracowania aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu włoszczowskiego. Istotnym elementem jest rozważenie możliwości stworzenia odrębnego stanowiska pracy przeznaczonego do monitorowania realizacji Programu Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami

Pomiar stopnia realizacji Programu powinien odbywać się poprzez wskaźniki realizacji (mierniki). Mierniki, przydatne przy monitorowaniu polityki ekologicznej powiatu, zestawiono w tabeli 8.1..

Wyróżnia się trzy rodzaje wskaźników (mierników): presji, stanu i reakcji.

Wskaźniki presji wywieranej na środowisko odnoszą się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów środowiska, przy czym możliwe jest rozróżnienie:

- wskaźników presji bezpośredniej, wyrażonej w kategoriach emisji zanieczyszczeń lub konsumpcji zasobów środowiska,
- wskaźników presji pośredniej, opisujących te szkodliwe formy działalności ludzkiej, które w efekcie prowadzą do wywierania presji bezpośredniej.

Wskaźniki stanu odnoszą się do jakości środowiska i jakości jego zasobów; odnoszą się do ostatecznych celów realizacji Programu i powinny być konstruowane w sposób umożliwiający dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian dokonujących się w czasie.

Wskaźniki reakcji wskazują, w jakim stopniu społeczeństwo zainteresowane jest odpowiedzią na stan środowiska; reakcja społeczna dotyczyć może indywidualnych i kolektywnych działań prowadzących do ograniczenia, opanowania lub uniknięcia negatywnego oddziaływania na środowisko, ewentualnie powstrzymanie postępującej już degradacji środowiska.

Tabela 7.1. Mierniki stopnia realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2007 - 2015”.

Dziedzina	Cel	Mierniki
Zasoby przyrodnicze	zachowanie dziedzictwa biologicznego powiatu	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia obszarów chronionych; • powierzchnia obszarów objętych programem Natura 2000; • powierzchnia użytków rolnych objętych programem rolno-środowiskowym; • procent zalesienia.
Surowce mineralne	<p>1) oszczędne i racjonalne korzystanie z surowców i zminimalizowanie skutków eksploatacji</p> <p>2) poprawa stanu środowiska naturalnego zmienionego w wyniku działalności górniczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ilość zrealizowanych przedsięwzięć oraz powierzchnia terenów zrehabilitowanych (ha)
Gospodarka wodna	<p>1) uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych;</p> <p>2) zaopatrzenie w wodę obszarów deficytowych;</p> <p>3) gospodarowanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym;</p> <p>4) zwiększenie stopnia retencji powierzchniowej oraz poprawa ochrony przeciwpowodziowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • jakość wód powierzchniowych, udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej); • jakość wód podziemnych, udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości; • stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej; • ilość zbiorników retencyjnych; • udział nieoczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych.
Gospodarka odpadami	zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów i wdrożenie przyjętego w „Planie gospodarki odpadami dla woj. świętokrzyskiego” systemu gospodarowania nimi	<ul style="list-style-type: none"> • opracowane gminne plany gospodarki odpadami; • procent składowanych odpadów przemysłowych i komunalnych.
Ochrona powietrza	zachowanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze całego powiatu	<ul style="list-style-type: none"> • wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych; • stopień redukcji zanieczyszczeń; • procent energii uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych.
Zagrożenia gleb	wzmocniona ochrona i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych dla rolnictwa z zachowaniem i wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia terenów zdegradowanych wymagających rekultywacji; • powierzchnia gleb ściśle chronionych wyłączona z produkcji rolnej (ha); • jakość gleb - procent dopuszczalnych stężeń w poszczególnych grupach terenów.
Lasy	pełne wykorzystanie możliwości zwiększenie powierzchni leśnej powiatu i	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost lesistości; • opracowanie programu zwiększenia lesistości powiatu;

	zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności SP	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia gruntów porolnych przeznaczonych do zalesienia
Poważne awarie przemysłowe	Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska na skutek awarii przemysłowych i transportu substancji niebezpiecznych	<ul style="list-style-type: none"> • ilość opracowanych zewnętrznych planów operacyjno-ratunkowych; • liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej.
Edukacja ekologiczna	<ol style="list-style-type: none"> 1) podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa 2) stworzenie powszechnego dostępu do informacji o środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> • ilość uczestników akcji, kampanii, szkoleń i in., • ilość interwencji środowiskowych zgłaszanych przez mieszkańców, • ilość przeprowadzonych działań na terenie powiatu i ich skuteczność (np. liczba gospodarstw ekologicznych, poprawa stanu sanitarnego wsi, stanu czystości rzek, lasów, korzystanie z ekologicznych źródeł energii, itp.).

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań przedstawionych w Programie będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych. Uzyskane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm środowiskowych, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą stopień zaawansowania realizacji Programu i umożliwić dokonywanie na bieżąco niezbędnych korekt w tym dokumencie.

Ocena stopnia realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego w **latach 2004 – 2006** została przedstawiona w **Raporcie z realizacji Programu Ochrony Środowiska** przy uwzględnieniu takich samych mierników.

8. STRESZCZENIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i obejmuje poszczególne komponenty środowiska zlokalizowane na obszarze powiatu.

Postawione w Programie do osiągnięcia cele polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego są zgodne z założeniami II Polityki Ekologicznej Państwa oraz z założeniami z założeniami „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2015”.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został sporządzony na lata 2007 – 2015 i stanowi aktualizację dokumentu programowego opracowanego przez Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach w roku 2004.

Długoterminowym celem Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju Powiatu, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych i jest rozpatrywana razem z nimi. Biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę stanu aktualnego środowiska oraz ocenę zagrożeń i możliwości rozwoju gospodarczego powiatu, jako cel nadrzędny polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego przyjęto:

„Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego zmierzająca do realizacji zasad ekorozwoju”

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest dokumentem planowania strategicznego, stawiającym cele i kierunki polityki ekologicznej samorządu powiatu i określającym wynikające z niej działania. Program nie jest dokumentem decyzyjnym, ale wspomagającym działania decyzyjne powiatu. Program powinien być wykorzystywany, jako instrument strategicznego zarządzania powiatem w zakresie ochrony środowiska, jako podstawa tworzenia programów operacyjnych i zawierania umów i porozumień z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi. Przygotowany Program stanowić powinien przesłankę konstruowania budżetu powiatu i jest podstawą do ubiegania się o fundusze pomocowe ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego obejmuje szereg elementów:

- Charakterystyka ogólna Powiatu z zaznaczeniem rolniczego charakteru powiatu.
- Charakterystyka stanu aktualnego środowiska przyrodniczego na obszarze powiatu w odniesieniu do poszczególnych jego komponentów.

- Obserwowane oraz przewidywane zagrożenia stanu środowiska przyrodniczego na obszarze powiatu.
- Cele ekologiczne postawione do osiągnięcia dla poszczególnych komponentów środowiska.
- Kierunki oraz zadania zmierzające do poprawy stanu aktualnego w zakresie ochrony środowiska.
- Uwarunkowania realizacyjne Programu w zakresie koordynacji działań, źródeł finansowania oraz w zakresie zarządzania środowiskiem.
- Zasady monitorowania efektów wdrażania Programu.

Pozytywne efekty realizacji polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego, w zakresie ochrony środowiska, powinny zostać osiągnięte poprzez realizację celów wymienionych poniżej:

- Zachowanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze całego powiatu
- Uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych,
- Skuteczna ochrona dobrego stanu jakościowego wód podziemnych z jednoczesną racjonalizacją struktury ich zużycia,
- Przejście na całościowe gospodarowanie zasobami wodnymi, realizowane w układzie zlewniowym,
- Wzmocniona ochrona i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych dla rolnictwa z jednoczesnym zachowaniem oraz wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- Oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów oraz zminimalizowanie niekorzystnych skutków eksploatacji
- Poprawa stanu środowiska naturalnego zmienionego w wyniku działalności górniczej
- Ochrona obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych oraz kontynuacja i rozszerzenie prac poszukiwawczych,
- Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem,
- Zachowanie dziedzictwa biologicznego powiatu włoszczowskiego
- Pełne wykorzystanie możliwości zwiększenia powierzchni leśnej powiatu oraz zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa
- Kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania elektromagnetycznego do poziomów dopuszczalnych
- Minimalizacja ilości powstających odpadów i eliminacja zagrożeń wynikających z gospodarowania odpadami,
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Realizacja wyznaczonych celów, kierunków i zadań ekologicznych, w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska, będzie elementem wypełniania zadań określonych w polityce ekologicznej państwa i powinna prowadzić do zrównoważonego rozwoju powiatu.

Zgodnie z art. 18 ustawy: Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. nr 62 poz. 627 z dnia 20.06.2001 z późn. zm, tekst jednolity z roku 2006), Zarząd Powiatu sporządza, co 2 lata raporty z wykonania programu, które przedstawia Radzie Powiatu.

9. SPIS WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW

1. Ankiety dla opracowania programu ochrony środowisk i planu gospodarki odpadami dla Gminy Włoszczowa.
2. Ankiety dla opracowania programu ochrony środowisk i planu gospodarki odpadami dla Gminy Kluczewsko.
3. Ankiety dla opracowania programu ochrony środowisk i planu gospodarki odpadami dla Gminy Krasocin.
4. Ankiety dla opracowania programu ochrony środowisk i planu gospodarki odpadami dla Gminy Moskorzew.
5. Ankiety dla opracowania programu ochrony środowisk i planu gospodarki odpadami dla Gminy Radków.
6. Ankiety dla opracowania programu ochrony środowisk i planu gospodarki odpadami dla Gminy Secemin.
7. Główny Urząd statystyczny, 2003, 2004, 2005; Ochrona Środowiska, Materiały i opracowania statystyczne, Warszawa.
8. II Polityka ekologiczna państwa. Warszawa, czerwiec 2000.
9. Informacje przekazane przez Starostwo Powiatowe we Włoszczowie.
10. Informacje przekazane przez Urząd Gminy Kluczewsko.
11. Informacje przekazane przez Urząd Gminy Krasocin.
12. Informacje przekazane przez Urząd Gminy Moskorzew.
13. Informacje przekazane przez Urząd Gminy Radków.
14. Informacje przekazane przez Urząd Gminy Secemin
15. Informacje przekazane przez Urząd Gminy Włoszczowa.
16. Kleczkowski A.S. (red.), 1984 - Ochrona wód podziemnych. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 328.
17. Kleczkowski A.S. 1990 (red.) – Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. Skala 1:500 000. Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH, Kraków.
18. Malinowski J. (red), 1991 – Hydrogeologia – Budowa geologiczna Polski. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
19. Polityka ekologiczna państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010. Warszawa, grudzień 2002.
20. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego”, 2004 - Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach.
21. Program ochrony środowiska oraz tworzenia warunków zrównoważonego rozwoju województwa świętokrzyskiego. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2001.
22. Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002–2010. Warszawa listopad 2002.
23. Projekt europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.
24. Raport o stanie środowiska w Województwie Świętokrzyskim w roku 2005 – Biblioteka Monitoringu Środowiska, Kielce 2006.
25. Strategia Rozwoju powiatu Włoszczowskiego
26. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, 2003; Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego
27. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, 2007; Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego
28. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, 2007; Program Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2015 .